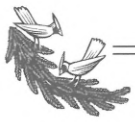

Kotiseutulehti

Parkanon Joulu

2003

Arvoisat Parkanon Joulu -lehden lukijat!

Yhdistystoiminnassakin voi nähdä tähtisilmiiä kuten tunnetussa joululaulussa "Tuikkikaa, oi joulun tähtöset, kilpaa lasten tähtisilmäin kanssa!" Miettiessäni kulunutta vuotta Nuorisoseurassa muistan katselleeni hyvin monia tähtisilmiiä seuran erilaisissa tapahtumissa ja juhlahetkissä. Olen iloinen, että ne monet tuikkivat tähtisilmät ovat kuuluneet eri-ikäisille parkanolaisille.

Keväisen kepeät ilmat Auramolla saivat monet hyvälle mielelle pitkäksi aikaa. Kiitokset ansaitsee vieraaksi tullut Kasareikka-ryhmä sekä kaikki parkanolaiset, innokkaat ja taitavat kansantanssijat. Ryhmillä oli onni saada katsomoon iloinen, kiinnostunut yleisö.

Yhdistystoiminnassa on vireää ja hiljaisempaa vaihetta kuten tavallisessa arjessakin. Joskus jaksaa toimia aktiivisesti, joskus on syytä vähän hellittää. Yhdistystoiminnan kohteen ollessa vireä ja innokas, siitä saa myös johtokunta voimaa viedä yhdistystä eteenpäin.

Tänä kesänä ryhmät ovat osallistuneet heille tarkoitettuihin tapahtumiin. Harrastajat ovat käyneet muualla Suomessa ja ulkomailla, mutta myös täällä on käynyt ohjaajia ja tanssiryhmiä. Tutustuminen uusiin paikkoihin ja ihmisiin avartaa henkistä minää. Silloin on helpompi hyväksyä ja ymmärtää erilaisuutta itsessään ja kanssaihmisissä. Tämän kaiken kanssakäymisen onnistumiseksi tarvitaan yhteistyötä. Sydämellinen kiitos kaikille yhteistyökumppaneille! Sydämellinen kiitos lehtitoimikunnalle arvokkaasta kotiseutulehdestä!

*Rauhallista joulun aikaa
ja menestystä vuodelle 2004!*

*Parkanon Nuorisoseura ry:n johtokunta
Arja Perälä, puheenjohtaja*

Kotiseutulehti

Numero 32

Parkanon Joulu

Julkaisija: Parkanon Nuorisoseura ry
Painos: 1500 kpl
Paino ja taitto: Parkanon Kirjapaino, 2003
Toimituskunta: Aino Rimppi (pj.)
Minna Lautamäki (siht.)
Maarit Lehto
Marita Peltoniemi
Niina Martikainen

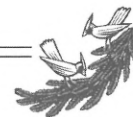
Nuorisoseuran yhteyshenkilö: Arja Perälä
Kansikuva: Lucia-neito Ilona Ilomäen kuvasi
Aino Rimppi
Piirroksat: Niina Martikainen

**Palautetta ja juttuvinkkejä Parkanon Joulu -lehdelle
osoitteeseen:** rpi@saunalahti.fi

Sisällys:

Pääkirjoitus	1
Kaupungin tervehdys	2
Seurakunnan tervehdys	3
Miten osaamme ja jaksamme vanhempina?	4
Parkanon mitali, arvokas huomionosoitus	5
Kaukana – lähellä	5
Vauhdissa Kipakat, Ripakat ja Napsakat	6
Kiverät ja Paulapieksut Nordlek -tapahtumassa	7
Joulu 1920-luvun Pohjois-Parkanossa	9
Lotta-muistoja	10
Peikkopoika saa ystävän	11
Vaaleiden ja tummien perhosten koulu	12
Merkkipäiviä	13
Kalliolampi vuosikymmeniä sitten	15
Kairokosken myllyn tarina	16
Elämän tie -runo	17
Kun Viinikanjoki oli valjastettu puutavaralle	18
Wiinikan talon historiaa	20
Urhon talo	22
Joulu tulla jolkuttelee -runo	23
Jouluostoksilla pärekattojen aikaan	24
"Potkukelkalla ihaillemaan tähtitaivasta"	25
Mikä ihmeen Comenius-projekti?	26
Vanhoista teistä ja tielläkulkijoista	27
Hajanaisia muistelmia toimintani alkua ajoilta	
Parkanosta ja parkanolaisista	30
Vahva side musiikkiin yhdistää muistot	32
Mitä roolia esität?	35
Hetki vuorten hiljaisuudessa	36
Kuvastimessa kuntayhtymä	38
Lapsuuden jouluja muistan -runo	38

Kotiseutulehti vai joululehti?

Tämä lehti on 32. Parkanon Joulu. Jälleen kerran osa menneestä ja nykyisestä ikään kuin siivilöityy, tavat ja tapahtumat tarkentuvat kuin suurennuslasin alla lukijalle niin, että hänelle muotoutuu yksityiskohtainen käsitys oman paikkakuntansa lähihistoriasta.

Parkanon Joulu on kotiseutulehti, vain ilmestymisajankohta osuu joulun alle. Niin Parkanon Joulun ensimmäinen toimituskunta vuonna 1971 asian alunperin suunnitteli. Jouluna ihmisillä on aikaa lukea, paeta oman kiireisen arkipäivänsä ulottumattomiin. Lehdeksi muotoiltu menneisyys tarjoaa näin erinomaisen mahdollisuuden nostalgiaan.

Kotiseutulehden perimmäinen tehtävä on tallentaa kotikunnan tapoja, tottumuksia ja tapahtumia. Kotiseutulehti tuo nykyaikaiseen kotiin osan entisaikaa, josta ihmiset eivät muutoin mitään tietäisi. Puretut rakennukset kertovat ajalleen kuuluvasta tarkoituksesta, ihmiset työstään ja toimistaan, entisajan kulttuuri puhkeaa kukkaan.

Kotiseutulehden tehtävä on niin ikään tallentaa traditioita myös tuleville sukupolville, joille kukaan ei enää pelkän muistin turvin niistä pysty kertomaan. Kotiseutulehti rakentaa myös vankkaa perustusta paikalliselle itsetunnolle niin, etteivät vielä syntyneitäkään sukupolvet kadottaisi elämänsä poluilla todellisia juuriaan.

Ihminen on vahva itsetunnoltaan silloin, kun hän tuntee taustansa, oman menneisyytensä ja yhteisönsä menneisyyden. Kun on vahva itsetunto, voi ujostelematta astua areenalle vaikka oman paikkakunnan ulkopuolella. Siihen ovat jo monet parkanolaiset yltäneet.

Parkanon Joulu on nyt "kolkytä ja risat". Se on vahva, koska se on löytänyt oman linjansa. Myös ihminen alkaa olla vahvoilla elettyään kolme vuosikymmentä. Hän on kerännyt jo jonkin verran kokemuksia, joita enemmän tai vähemmän taidokkaasti suhteuttaa omaan ajatusmaailmaansa, ympäristöönsä ja tulevaisuuden tavoitteisiinsa.

Parkanon Joulu ei kuitenkaan sitoudu yksinomaan arkisiin perinteisiin. Siihen on kerätty myös paljon jouluaiheisia juttuja, runoja, kuvia ja piirroksia. Toimituskunta on aktiivisesti peräänkuuluttanut lukijoiden mahdollisesti tallentamia tarinoita ja historiikkeja, se on haastatellut, etsinyt faktoja vanhoista lehdistä ja kirjoista ja kirjoittanut itse.

Tehtävä ei ole ollut aina helppo. Ei ole mahdollista löytää aiheita, jotka kiinnostaisivat kaikkia. Toimituskunnan jäsenten olisi osattava oivaltaa ja vainuta lukijakunnan odotukset. Oikea tulkinta edellyttää toimittajalta tutkijaa, etsijää ja kotipaikkakunnan sekä sen asukkaiden tuntemista. Vuosi vuodelta olisi osattava laatia

Kuva: Aino Rimppi

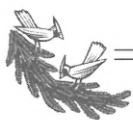
lehti, jossa olisi uutta, Parkanolle ominaista asiaa, joka kiinnostaisi niin vanhoja, kuin nuoriakin lukijoita. Nuorten mielenkiinnon herättämiseksi lehdessä on julkaistu ja julkaistaan myös nuorten kynäilijöiden ajatuksia.

Kotiseutulehti Parkanon Joulu on Nuorisoseuran oma julkaisu. On kuitenkin vaikea kuvitella, että yksinomaan nuorisotyöstä kirjoittaminen kiinnostaisi. Tarkoitushan on, että mahdollisimman moni parkanolainen ostaisi lehden. Tulot käytetään parkanolaisen nuorisotyön hyväksi. Näin lehti tekee mahdolliseksi sen, että lapset jo ensitahteja soittaessaan ja tansahtaessaan tai näytelmärooliin syventyessään tavallaan vakiinnuttavat paikallisia perinteitä.

Myös Kotiseutulehti Parkanon Joulu on jo sinällään aidosti perinne.

Toivotan kaikille Parkanon Joulun lukijoille iloista ja perinnerikasta juhlaa!

Aino Rimppi

Kaupungin joulutervehdys

Kirjoittaessani tätä joulutervehdystä, ulkona on kaunis syyssää ja luonto värikkäissä ruskansävyissä. Poikkeuksellisen lämpimän ja hienon kesän jälkeen tuntuu hieman vaikealta siirtää ajatukset valkean joulun tunnelmaan, jonne matkaa on vielä 86 päivää.

Meidän jokaisen elämässä on asioita ja tapoja, joita me haluamme vaalia ja kunnioittaa. Joulukuun suuri juhla on varmasti meille jokaiselle sellainen tapahtuma, jolloin perinteitä kunnioitetaan. Hakeudutaan yhteen, syödään perinteisesti, käydään kirkossa ja haudalla, kuunnellaan tai lauletaan joululauluja ja odotetaan lapsenmiehellä jouluaaton odotettua vierasta, joulupukkia.

Tähän joulupukin odottamiseen liittyy itselläni lukuisia hauskoja ja sykähdyttäviä muistoja vuosikymmenten ajoilta. Eri järjestöjen puitteissa olen toiminut joulupukin ominaisuudessa jouluiltojen tuojana lukuisissa kodeissa. Hauskat kommellukset syntyivät, kun pukin parta meinasi palaa tai kun pukin kuluneuvoa, joka ei aina ollut poro, työnnettiin lumikinokista irti. Sykähdyttävät muistot syntyivät siitä vilpittömästä ilosta ja onnesta, jonka jouluaattona saattoi omalla pienellä, joskin tärkeällä, panoksella perheisiin välittää. Järjestöille tällä toiminnalla oli myös merkittävä vaikutus. Toimintoja saatiin taas jatkaa ainakin vähän aikaa ilman taloudellisia huolia.

Kotikaupunkimme Parkano on kuluneen vuoden aikana vaalinut perinteitä, mutta elänyt myös voimakkaasti ajan hengessä. Kaupunkimme päätöksentekijät, virkamiehet ja lukuisat yhteistyötahot ovat tehneet parhaansa pyrkiessään luomaan kaupunkilaisille turvallisuutta ja toimeentuloa, unohtamatta visioita, joilla elementeillä voidaan markkinoida kotikuntamme myönteisessä valossa viihtyisänä mahdollisuuksien maaseutukaupunkina.

Parkanon kaupunki sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn kolmostien varrella, joka osaltaan tarjoaa kaupungin kehitykselle valoisat näkymät. Meillä on upea luonto, aktiiviset ja elinvoimaiset järjestöt. Nöyryys elämään ja peräänantamattomuus vaikeuksien hetkillä ovat kaupunkimme asukkailla voimavara, jolla on helppo rakentaa parempaa huomista ja joka tulee pitämään kaupunkikuvamme kirkkaana kuntien välisessä kilpailussa tulevaisuudessakin.

Laadukkaan elämän ja hyvinvointimme kannalta tärkeitä asioita ovat ystävyyden välittäminen ja huolenpito. Muistetaan joulun aikana läheisiämme,

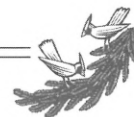

Jouluaaton iloa. Kirjoittajan apulaisena Heta, 8 kk.

omaisiamme, ystäviä, vanhuksia ja annetaan aikaa lapsillemme. Annetaan aikaa myös itselle, huoltamalla omaa koneistoamme liikkumalla, lepäämällä tai harrastamalla sellaisia asioita joista nautimme.

Toivotan kaikille parkanolaisille ja Parkanon Jouluun lukijoille Joulun iloa ja rauhaa sekä Onnellista Uutta Vuotta 2004.

Reino Rauhala
Vapaa-aikatoimen johtaja
Parkanon kaupunki

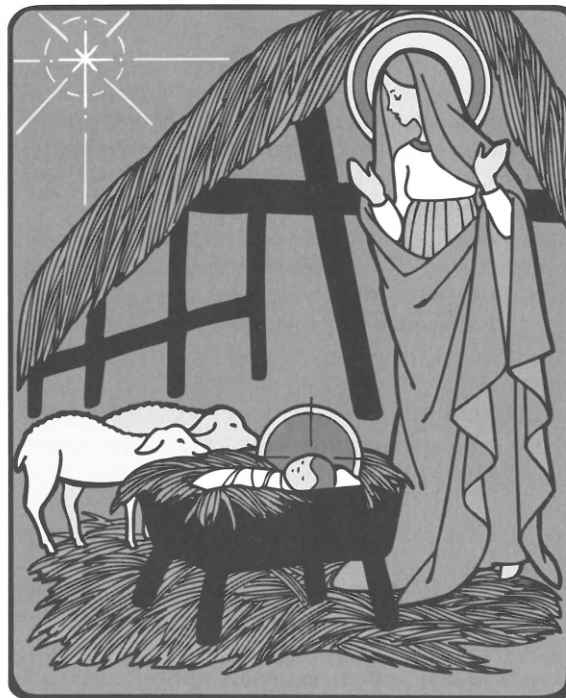
Joululahja sinulle

Mitähän antaisin joululahjaksi tänä vuonna? Mitähän mahdoin antaa viime vuonna? Kenelle lähetan joulukortteja? Nämä kysymykset me esitämme ennen joulua. Toivomme, että antamamme joululahjat ja muut joulumuistamiset ilahduttaisivat saajaansa. Toivomme, että muistamisemme kertoisivat rakkaudestamme läheisiämme kohtaan, sillä rakkaushan saa meidät toimimaan lähimmäisemme parhaaksi ja ilahduttamiseksi. Joulun alla meillä on myös mahdollisuus muistaa vaikeissa oloissa eläviä lähimmäisiämme omassa maassamme kuin maamme rajojen ulkopuolellakin. Apumme voi pelastaa kärsivän elämän ja ylläpitää sitä.

Miten lahjojen antaminen ja lähimmäisen muistaminen liittyvät jouluun? Jokainen meistä on saanut lahjaksi saman lahjan ja antajakin on sama. Jumala ilmoitti lahjan saamisesta ensin paimenille yöllä enkelien välityksellä. Kun Jumala lähestyy, niin ihmistä pelottaa. Niinpä enkelienkin oli ennen viestiään sanottava ”Älkää pelätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle. Tänä on teille Daavidin kaupungissa syntynyt Vapahtaja. Hän on Kristus, Herra.” Sitten enkelit kertovat paikan, mistä he löytäisivät lapsen. Vielä paimenet saivat kuulla enkelien laulun, jota laulamme jumalanpalvelukseksikin. ”Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa.” Paimenet ottivat viestin vastaan ja uskoivat siihen sekä lähtivät liikkeelle. Heidän ei tarvinnut pettyä, vaan he näkivät Jeesuksen, joka yhdisti vieraat paimenet ja Marian sekä Joosefin.

Iloitkaamme, meille on syntynyt Vapahtaja. Näin voisimme tervehtiä jouluna toisiamme. Olemme saaneet Jumalalta, Taivaalliselta Isältämme lahjaksi Vapahtajan. Hän on Immanuel, Jumala meidän kanssamme. Näin me jouluvalmisteluillamme ja lahjoillamme heijastamme taivaallista rakkautta. Jumala on ensin rakastanut meitä. Joulua pidämme myös rauhan juhlena ja se näkyy ponnisteluissa aselevon aikaansaamiseksi sota-alueilla. Sekin on rakkauden tulosta.

Minulla on karkeatekoinen puinen ja hyvin pieni seimi. Eräänä jouluna, ottaessani seimen tavarat esille, en löytänyt Jeesusta. Etsin ja etsin. Hätäännyin. Seimeä en voisi laittaa esille, koska Jeesus puuttuisi. Lopulta löysin seimen lapsen ja olin helpottunut. Tuolla tapahtumalla oli minulle syvempi merkitys

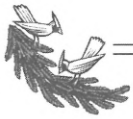
kuin osasin ajatellakaan. Joulua en voi viettää ilman Jeesusta.

Joulunviettomme muuttuvat vuosien aikana. On ollut aikaa viettää ja valmistaa joulua lapsille ja siirtää joulunviettoperinnettä uusille sukupolville. Myöhemmin vuosikymmenien jälkeen on hyvä olla yksin tai pienellä väellä koolla. Hautausmaakäynnit kertovat läheisistämme, jotka ovat olleet aikanaan mukana joulun vietossa. Lohduttavaa on, että voimme vähetessä tai sairaana ollessa joulun viettoon riittää yksin Jeesus. Hänet olemme saaneet kaikki lahjaksi. Hän on läsnä joulujuhlassamme ja arjen koittaessa.

Iloitkaamme! Meille on syntynyt Vapahtaja.

Eeva-Liisa Virkkunen

Parkanon seurakunnan II kappalainen

Teksti Aino Rimppi, kuva Maarit Lehto

Koti on kasvun paikka Miten osaamme ja jaksamme vanhempina?

Parkanon seurakunta lähti mukaan tukemaan perheitä, kun Kirkkohallituksen Kasvatus ja nuorisotyö (KKN) sekä Suomen Ev.-lut.Seurakuntien Lapsityön Keskus ry (SLK) heittivät haasteen Suomen seurakunnille lapsen ja perheen nimissä. Kymmenestä teesistä seitsemäs täyttyi syys-lokakuussa.

Seurakunta perusti työntekijöistään perhevuoden työryhmän, joka suunnittelee ja järjestää tilaisuuksia, sekä jakaa mm. teesivihkosia, joissa käsitellään vanhemmuutta ja lapsen hyvää elämää: **Rakasta lasta, suojele lapsuutta!** Teesivihkosia on jaettu viime kevään aikana koulujen kautta ja syksyllä päiväkerhoissa ja päivähoidoille.

Seurakunta kutsui niin ikään koolle seurakunnan työntekijät ja luottamushenkilöt pohtimaan yhdessä tapoja lähestyä parkanolaisia perheitä, vanhempia, lapsia ja nuoria.

Kymmenen teesiä viitoittaa tien

Ensimmäinen teesi julkaistiin heti vuoden 2003 alussa: **Lahjoita lapsellesi lapsuus!** Seurakunta on ottanut vastuun ohjata vanhempia, koska uskotaan, että kasvatus on koko yhteisöä koskettava asia ja että teesien sanoma sisältyy seurakunnan työhön.

Toinen teesi koskee aikuisia, jotka luovat edellytykset hyvälle lapsuudelle: **Uskalla olla aikuinen!** On lähdetty siitä, etteivät aikuisetkaan ole erehtymättömiä ja että opetellaan sen vuoksi pyytämään anteeksi.

Kolmas teesi tahtoo unohtua kovin usein tässä kiireisessä maailmassa: **Ole läsnä lapsellesi!** Lapselle on tärkeää, että isä ja äiti huomaavat hänet, ovat iloisia hänestä. Kun lapsi leikkii, hän välillä käy tarkistamassa huomataanko hänen suoritusensa.

Neljäs teesi korostaa vanhempia yksilöinä: **Anna aikaa aikuisen elämälle!** Aikuisten on heidänkin saatava elää myös aikuisten elämää, he tarvitsevat myös omaa aikaa, aikaa itselleen ja toisilleen, että jaksavat olla lapsilleen hyviä vanhempia. Vanhempien keskinäisen suhteen hoitaminen on lapselle hyväksi.

Toimiva parisuhde vaatii puolisoilta taitoa keskustella asiat – puhua. Näitä parisuhteen kulmakiviä korosti Tuija Haukka-luoma myös haastattelussa viime toukokuussa, kun neljäs teesi julkaistiin Ylä-Satakunnassa.

Viides teesi koskee lapsen persoonaa: **Hyväksy lapsesi ainutlaatuisuus!** Jokainen ihminen on jo Raamatunkin mukaan Jumalan luoma, ainutkertainen ja ainutlaatuinen yksilö. Vanhemmat asettavat usein toiveita tulevaan lapseensa ja tavaltaan pettyvät, kun lapsi käyttäytyykin toiveista poiketen. Jokainen lapsi on kuitenkin yksilö. Hänet tulisi hyväksyä juuri sellaisena kuin hän on. Persoonallisuutta voi myös tukea.

Kuudes teesi käsittelee voimakasta tietotulvaa: **Suojele lastasi turhalta tiedolta!** Viestintävälineet ovat lisääntyneet, turha tieto kasvattanut suunnattomasti määräänsä. Lapsi on usein

Mauri Kunnaksen Koiramäen tarinoihin uppoutuneina lastentarhanopettaja Arja Ruinu ja Miro Ketola päiväkotit Sini-linnussa.

avuton, koska hänellä itsellään ei ole kokemusta lajitella informaatiota, kaiken näkeminen ja kuuleminen repii rikki. Valinnat tiedosta kuuluvat aikuiselle, ettei aikuisten maailma avautuisi lapselle liian varhain. Näin lapsikin oppii valikoimaan.

Seitsemäs teesi käsittelee suhdetta aikuisen ja lapsen välillä: **Sitoudu vanhemmuuteen!** Vanhemmuus muuttuu lapsen kasvaessa ja aikuistuesssa. Isä ja äiti ovat kuitenkin lapselle tärkeitä aina ja kaikissa olosuhteissa. Vanhempien on mukauduttava, on hyväksyttävä aikuistuvan lapsen vähittäinen irtautuminen vanhemmistaan.

Kahdeksas teesi: **Anna vapautta, aseta rajoja!** Ohjaavat vanhemmat luovat perheeseen turvallisuuden tunteen. Yhdeksäs teesi korostaa **vanhempien tärkeyttä kasvatuksessa** ja kymmenes korostaa **lapsuuden varjelemista**, sitä että lapselle annettaisiin mahdollisuus myös olla lapsi.

Parkanon seurakunta on järjestänyt teesien ympärille erilaisia tilaisuuksia kuluneen vuoden aikana. Puolitiehen sinua vastaan - armahtavien sydänten ilta oli tilaisuus pariskunnille kirkossa, jossa Hanna Ekola ja Juha Salonen sekä Liisa ja Arto Virén lauluin ja sketsein toivat osallistujille eteen rakastumisen ja rakastamisen.

Perheen vuoden kasvattajaillat järjestettiin maaliskuussa ja seurakunnan nuorisohjaaja Salme Kuukka opasti heinäkuussa suuren ryhmän vanhempia ja lapsia Ruotsin Kolmårdeniin. Isovanhemmille ja lapsille on myös järjestetty yhteisiä tilaisuuksia ja vuoden kinkkien puheenaihe nivoutui niin ikään perheen ympärille.

Suurin perhevuoden tapahtuma oli kuitenkin lastenohjaajien järjestämä vauvakirkko – Kөрө көрө kirkkoon. Tilaisuus veti kirkon täyteen pieniä lapsia ja heidän vanhempiaan.

Kirkko on astunut Parkanossa ihmisten arkeen – keskelle vaikeuksia ja voittoja.

Maarit Lehto

Parkanon mitali, arvokas huomionosoitus

Yli 20 vuoden ajan on Parkanossa huomioitu paikallisia henkilöitä, yhdistyksiä ja yhteisöjä Parkanon mitalilla. Huomionosoitus myönnetään erityisestä ansiosta parkanolaisen kotiseutu- ja kulttuurityön edistämiseksi.

Parkanon mitalin myöntämisestä päättää Parkanon sivistyslautakunta.

Mitalin ovat vuosien varrella saaneet:

Pertti Mansukoski (kuorotoiminta), Impi Pentti (kuvataide ja kansanperinne), Parkano-Seura (kansanperinne), Matti Tuomisaari (valokuvaus ja kansanperinne), Pohjois-Parkanon Nuorisoseura (nuorisoseuratoiminta ja nuorisoseuratalo Erkanen säilyttäminen), Heikki Pentti (kotiseutumuseo), Aino Pokkinen (kansantanssi), Lions Club Parkano (musiikkitalaisuudet), Tuomas Hyytinen (musiikkikasvatus), Parkanon Sotaveteraanit (veteraaniperinne), Parkka-Teatteri (harrastajateatteritoiminta), Martta Sevio (kirjallinen tuotanto), Tapani Käenmäki (metsämuseo ja parkanolaisuus), Matti Ahonen (kotiseutu ja nuoret urheilijat), Sylvi Raitio (kotiseututyö ja perinteiden säilyttäminen), Bio Sirius (elokuvakulttuuri ja vapaa-ajan toiminta), Parkanon Mieslaulajat (mieskuorolaulutyö), Salme Törmä (kuvataiteilijan työ), Parkanon Urheilijat (Käenkoskikeskuksen kunnostaminen), Parkanon Nuorisoseura (nuorisoseuratyö), Pekka Vuotari (kotiseutu- ja kulttuurityö).

Vuonna 1999 Parkanon mitalin sai kuvataiteilija Salme Törmä sivistyslautakunnan puheenjohtaja Matti Salolta ja kulttuurisihteeri Anne-Mari Ali-Jaakkolalta. Kuva: Ylä-Satakunnan arkisto.

Kaukana - Lähellä

Parkanon kirkon 200-vuotisjuhlien yhteydessä paljastettu muualle haudattujen muistomerkki valaistuu tänäkin jouluna satojen kynttilöiden valomerestä. Ihmiset muistelevat rakkaistaan, joiden haudalle eivät pitkien välimatkojen takia pääse viemään kynttilää.

Parkano-seuran aloitteesta pystytetyn muistomerkin on suunnitellut Tarja Kuirinlahti ja se on toteutettu pappilan entisen kiviavetan kivistä. Muistomerkin paljastustilaisuus pidettiin 13. elokuuta 2000.

Syksyisen ilta-aurinkon laskiessa kirkon kellotapuliiin Parkanon Joulun päätoimittaja Aino Rimppi ja Parkanon seurakunnan pastori Eeva-Liisa Virkkunen muistavat muualle haudattuja läheisiään.

Kuva: Minna Lautamäki.

Aino Rimppi

Vauhdissa Kipakat, Ripakat ja Napsakat

Viime joulukuussa Kipakat, Ripakat ja Napsakat pistivät varsin osaavasti jalkaa toisen eteen keskuskoululla. Parkanon aikuisopiston kansantanssijat näyttivät silloin taitojansa, jotka olivat vuoden aikana omaksuneet. Ja väkeäkin kerääntyi vähittellen täysi salillinen.

Pieni liekki syttyy

“Äsken näytti siltä, ettei tule yhtään väkeä, ja nyt tämä sali on jo täynnä.” tuumii yksi osallistujista. Saliin virtaa varmana jonnona tanssijoiden omien perheiden jäseniä. Äidit, isät ja siskot sekä veljet saapuvat joukolla katsomaan, miten joulun alla sytytetään pieni liekki.

Lucia-kuorolaiset astuvat lavalle arvokas ilme kasvoillaan, kynttilä pienissä käsissään. Hiukan jännittää, ja joukossa jännitys tiivistyy hauskaksi itsevarmuudeksi. Italian Assisin kylän köyhän munkin rukous toistuu Lucia-kuoron laulun viestissä: “Vaatii rohkeutta tehdä oikein, syttyköön rakkauden kynttilä jokaisen sydämeen.” Ja syttyhän se!

Oma kansantanssiyhtye Parkanoon!

Musiikkiopiston ohjelmanumeroon kantautuu mukaan saapuneen sähkösanoman viesti: Parkanosta puuttuu kansantanssiyhtye - stop. Kas vain, kansantanssin ohjaaja Ritva Ichtertzkin yllättyy. Lavalle nousee Kipakoiden tanssijain sijasta pieni yhtye.

Viulu vinkuu ja huilu huokaa: Koska meillä on joului. Taitavaa! Ensimmäiseksi esiintymiskerraksi pienen yhtyeen pienet jäsenet ovat varsin vakuuttavia. Tavoitteena on joskus jatkossa tanssijoiden säestäminen, niin kuulutetaan. Yllätyksen suunnitteli ja toteutti pienten soittajien kanssa Minna Viinämäki.

Arvokasta astuntaa ja leikkimielistä peikkomenoa

Yli keski-ikäiset Kiehiset esittävät rauhaansa tempoonsa ja varsin arvokkaasti - tangoa. Kesällä 2003 on tarkoitus osallistua Lappeenrannassa Kalennat-temaan, Ystävyyden merkeissä.

Kaikkein pienimmät tanssijat, jotka - siltä katsojasta tuntuu - ovat vasta pari vuotta sitten oppineet kävelemään, menninkäisen osaan he kuitenkin eläytyvät mainiosti. Yläasteen tytöt osaavat jo kevyemmin. Tanssi on omistettu vedenpisaralle. Kiikkerät taas vetävät verkkaa ja kutovat sarkaa sekä tuulettaavat tossujaan mukaellen kappaletta: “Tämä leikki kaikkein paras leikki on”.

Ripakat lurittelevat: “Luuriallallei”, “Eikä näitä likkoja suremaan ole luotu” ja “Tanssi tyttö, laula tyttö”.

Ahkeralla harjoittelulla tanssiin on saatu mukaan riemua, joka tarttuu myös yleisöön. Kipakat esittävät lopuksi perinteisiä kansantansseja.

Säestyksestä huolehtivat Johanna Hietikko ja Jonna Karhusalo, haitareineen totta kai.

Pieni yhtye ensimmäistä kertaa lavalla. Mukana soittavat (vas.) huilu Eeva Puntala, toinen huilu Iida-Maria Poussa, viulu Teemu Kuusijoensuu, toinen viulu Severi Lehtonen ja sello (edessä) Silja-Sofia Poussa.

Kansantanssin taitaja ja vetäjä Ritva Ichtertz juontaa.

Teksti: Erika, Reea, Heini, Johanna, Elina, Nina, Tiina, Riitta

Kiverät ja Paulapieksut Nordlek -tapahtumassa Tanskan Naestvedissa 8.–13.7.2003

Tiistai 8. heinäkuuta

Lähdimme Parkanon rautatieasemalta 7.15 kohti Tikkurilaa ja Helsinki–Vantaa lentokenttää. Lensimme Kööpenhaminaan, jonne saavuimme 13.30 paikallista aikaa. Matkamme jatkui ns. maitojunalla Naestvediin. Majoituspaikkamme oli Skt. Jörgensin koulu.

Iloksemme huomasimme päässeemme puolityhjään liikuntasaliin, jonka vieressä oli peseytymistilat. Selviytyämme tästä perille pääsyn riemusta ja onnistamisen huumasta, huomasimme jalkojemme suuntaavan kohti lähintä ruokapaikkaa. Pizzeria oli kaikille mieluisa vaihtoehto, siellä jokainen saattoi valita mieleisensä pizzan ja juoman. Päivä oli pelastettu: ruoka kummasti virkistää kehoa ja mieltä.

Ruokailun jälkeen päätimme lähteä katselemaan tanssitapahtumia, joihin oli mahdollista osallistua puoleen yöhön asti. Melkein tapahtumapaikan vieressä oli toisen parkanolaisen Paulapieksujen majapaikka. Paulapieksut olivat tulleet bussilla Tanskaan ja ystävällisesti tarjoutuneet tuomaan meidän kansallispuvut mukanaan. Poikkesimme kysymään milloin meidän olisi mahdollista saada puvut heidän bussistaan. Bussin kuljettaja lupasi, että hän ainakin puoleen yöhön asti olisi valveilla. Tästä tiedosta olimme mielissämme, sillä meidän ei tarvinnut ottaa pukuja mukaan tanssipaikoille vaan hakisimme ne lähtiessämme nukkumaan omalle koulullemme. Mutta kun kas kävikään, joko me olimme vähän myöhässä tai kuljettajan oli yllättänyt väsymys pitkästä ja hikisestä ajomatkasta Ruotsin halki Tanskaan. Vaikka olisimme käyttäneet kaikki naiselliset ja vähemmät naiselliset herätystavat bussin sisällä nukkumaan kuljettajaan, oli meidän myönnettävä häviömme. Hän todella nukkui vaikka melkein kaikki lähinaapuruston asukkaat olivat heränneet meidän innokkaaseen huhuihuun. Päätimme vähin äänin lähteä mekin omalle koulullemme nukkumaan, sillä mitä me niillä puvuilla yöllä olisimme tehneetkään.

Keskiviikko 9. heinäkuuta

Edellisen pitkän päivän takia olimme aamulla aika väsyneitä, mutta aamupalan jälkeen päätimme kuitenkin lähteä halleille tanssikursseille. Kurssilla oli paljon osallistujia, mutta tanskankieli muodostui meille melkoiseksi ongelmaksi. Lähdimme kesken ohjelman pois, koska tanssit olivat osittain vaikeita ymmärtää tanskankielellä ja lounasaika oli jo käsillä. Lounaan jälkeen alkoi hovitanssikurssi, joka olikin jo huomattavasti kiinnostavampi. Kurssille osallistuttiin oman innostuksen mukaan, joten jokainen sai olla kurssilla niin pitkään kuin kielitaitoa ja mielenkiintoa riitti.

Gaalakonsertti alkoi kello 19.00. Ei jäänyt liikaa aikaa valmistautua ja syödä, koska viimeiset meistä olivat hovitanssikurssilla loppuun asti. Nopeasti vain suihkuun ja toiset vaatteet päälle ja konserttiin. Vanhalla kasarmialueella sijaitsi konserttipaikka nimeltään Det nye Ridehus. Konsertissa kaikki

Koko joukko esiintymään lähdössä.

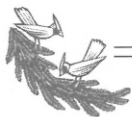
Konserttiin menossa.

Pohjoismaat esittivät omia kansanmusiikkitaitojaan ja niiden erikoisuuksia. Konsertti oli mieleenpainuva ja todella tunnelmallinen.

Illaksi halusimme mennä vielä katsomaan ja tanssimaan, osa nuorisotanssia ja osa ohjattua tanssia. Sinä iltana oli suomalaisten vuoro esitellä omaa kansantanssiperinnettään. Kellon lähestyessä kahtatoista jalat eivät enää oikein suostuneet yhteistyöhön, vaikka pää olisi vielä halunnut jäädä yötansseihin. Järki kuitenkin voitti ja lähdimme bussilla koulullemme nukkumaan.

Torstai 10. heinäkuuta

Viiden tunnin yönien jälkeen lähdimme väsyneinä mutta iloisella mielellä kohti Legolandia. Matkalla sinne katselimme Tanskan kaunista luontoa ja sää oli mitä mahtavin.

Päivä Legolandissa oli erittäin onnistunut. Koululle päästyämme energiaa oli vielä varastossa, joten lähdimme tanssihalkeille.

Perjantai 11. heinäkuuta

Aamu oli rauhallinen, eikä ollut kamala kiire, sillä harjoitukset alkoivat vasta myöhemmin aamupäivällä. Stadion-harjoituksissa oli kuumaa ja tunnelma oli välillä hyvinkin kireä, koska pari vanhahkoa naisheikkilöä tuli jakelemaan ohjeita meille, kuinka pitäisi tanssia.

Iltapäivällä oli vielä toiset harjoitukset, joten kävimme välillä syömässä ja huilaamassa. Toiset harjoitukset sujuivat kohtalaisesti, vaikka tunnelma oli vielä vähän kireä. Raskaitten harjoitusten jälkeen huomasimme, että aurinko oli polttanut toisia enemmän ja toisia vähemmän.

Lauantai 12. heinäkuuta

Kello soi aamulla raivostuttavan aikaisin kahdeksalta. Ryhmämme mielestä se oli liian aikaisin ja jumppasalin lattia oli silloin hyvin puoleensavetävä. Kuitenkin muistikuva aamiaisen tarjoiluajasta sai porukkaan liikettä ja unenpöpperöiset ihmiset valuiivat käytävää eteenpäin kohti aamiaista. Aamiaisesta oli kuultu jo valituksia: yksi leipä, makkara- ja juustosiivu, muroja, maitoa tölkissä, kuumaa vettä ja kahvia vaikka muille jakaa. Mehustakin perittiin erikseen maksu.

Aamiaisen jälkeen uninen joukkomme raahattiin ulos jumppasalin ihanuudesta kävelyretkelle kaupungin keskustaan. Lähdimme taivaltamaan kanaalin reunustaa. Ulla johti meitä kartta kädessä, mutta pysähtyimme hetkeksi istumaan Ulla kysyi ihmisiltä, että missä olimme kartalla. Sitten ruvettiin etsimään karttaa laukusta ja miettimään, missä sitä nyt oikeasti ollaan. Löydettyämme paikan jatkoimme matkaa ja lopulta saavuimme keskustan kävelykadulle, joka vilisi polkupyöriä.

Erika bongasi vanhan kirkon ja päätimme poiketa nuuskimaan sen harrasta ilmapiiiriä. Kuljimme ympäri kirkkoa ja huomasimme, että lattiassa oli vanhoja hautoja. Oli hiukan epämiellyttävää kävellä niiden yli, joten ainakin itse henkilökohtaisesti väistelin niitä. Kirkkoon tehdyn tutkimusmatkan jälkeen tapasimme Ritvan, joka oli tulossa ohjaajien palaverista.

Matkalla takaisin koululle osuimme sattumalta torille, jossa kansantanssi-ryhmä Petkele valmistautui esiintymään. Me istahdimme tietysti katsomaan, mitä Petkeleellä olisi meille tarjottavana. Esitys oli täynnä vauhtia ja vaaratilanteita: karjalaista kansantanssia höystettynä heidän omilla jutuillaan, myös akrobatialla. Näimme myös performanssin siitä, mitä haitari tuntee, kun sitä soitetaan. Kokonaisuudessaan esitys oli hieno.

Koululle saavuttuamme oli vuorossa muotinäytös ostoksista. Ruokailun jälkeen alkoi valmistautuminen illan esitykseen.

Pääjuhla alkaa.

Kiverät Legolandissa.

Ilmassa rupesi jännityksen lisäksi leijumaan hiuslakan ja muiden muotoilutuotteiden tuoksu.

Stadionille piti saapua viiden aikaan ja esityksen alkuun oli siinä vaiheessa aikaa n. 2 tuntia. Meitä järjestettiin paikoilleen ja me bongailimme väkimäärästä erilaisia pukuja muista maista. Hermostuneita liikkeitä ja sanavaihtoja vilisi ilmassa, pieni jännitys kasvoi suuren suureksi. Stadionilla tunnelma oli juhlay ja onnellinen.

Me tanssimme ensin kolme Pohjoismaista tanssia, jotka olivat: Gammal modig

ätta (suomenruotsalaiset), Fandango (Norja) ja Madamme (Tanska). Poistuimme takavasemmalle, suomalaiset lähtivät toiseen päähän stadionia, sen takareunaa pitkin. Välissä oli muita kansallisia esityksiä ja muuta ohjelmaa, jonka kuluessa suomalaiset valmistautuivat omaan kansalliseen ohjelmaansa.

Suomalaisten yhteisohjelma alkoi ihan hyvin, mutta sitten rupesi tulemaan pieniä mokia, joiden myötä ainakin allekirjoittaneen hermot rupesivat kiristymään. Olimme aika edessä, mutta reunassa, joten mokat jäivät ehkä huomaamatta yleisöltä... Suomen yhteisohjelmassa tanssittiin seuraavat tanssit: Valmari, Ruotsinkatrille Viitasaaresta, Sysmäläinen ja polska. Kunnialla selviytyimme niistä ja poistuttuamme jälleen kerran kentältä oli vuodossa jälleen Pohjoismaisia yhteistansseja. Nyt tanssimme Islannin ja Ruotsin tanssit. Tanssien loppua polkkasimme isoon piiriin ja juhla loppui. Väsyneinä, mutta onnellisina lähdimme kohti bussia ja vaihdoimme vaatteet.

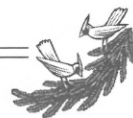
Yöllä oli päättäjaiset, alkoivat klo 22.30. Se sisälsi hyvin paljon puheita ja hauska tulkkimme palasi jälleen kehiin. Tulkki tulkki meille puheet, mutta sanoissa oli välillä pientä epätarkkuutta. Pelimaneista tuli pelimasiinoita ja Nordlek olikin Nordlekisat. Kyllä oli suomalaisilla naurussa pidättelemistä juhlayan tilaisuuden aikana. Ruotsalainen kansantanssiryhmä tanssi juhlassa ja esityksen lopuksi Nordlek-lippu luovutettiin Göteborgille, joka isännöi seuraavia Nordlek-juhlia. Lopuksi oli iso ja näyttävä ilotulitus, johon oli todellakin satsattu. Ilotulituksessa oli isoja ja pieniä raketteja ja se kesti kauan. Raketteja oli myös kiinni erilaisissa rakenteissa ja ilotulituksen lopetti hieno kyltti, jossa luki: Vi ses i Göteborg. Todella hieno päätös illalle.

Ilmassa rupesi jännityksen lisäksi leijumaan hiuslakan ja muiden muotoilutuotteiden tuoksu.

Sunnuntai 13. heinäkuuta

Aamiaisen jälkeen meillä oli runsaasti aikaa pakata viimeisetkin kampeet kasaan. Kymmenen aikoihin teimme eväät ja puoli yhdeltätoista jätimme hyvästit Sct. Jörgensin koululle. Raahasimme tavaramme koulun bussipysäkillä ja odottelimme linja-autoa, jolla menimme tamperelaisen ryhmän kanssa yhdessä Kööpenhaminaan lentokentälle.

Parkanoon saavuimme noin 23.14 väsyneinä, mutta monta kokemusta rikkaampina.

Teksti Aino Rimpä

Joulu 1920-luvun Pohjois-Parkanossa

Sanni Välikkilän lapsuuden joulussa vuorottelivat ilo, jännitys ja väsymys.

Naisväki heräsi jouluaaton aamuna ennen kukonlaulua. Kello oli vasta kolme yöllä, kun piti jo ryhtyä leipomaan, että aatto-
na perhe sai tuoretta leipää ja — tietysti nisusta. Lipeäkala valmistettiin jo aikaisemmin, varsinkin liottamiseen piti ryhtyä monta päivää ennen joulua. Niin sanotut liko-
kalat ostettiin hyvissä ajoin. Ensin kalat perattiin, sitten niitä liotettiin muutama päivä järven-
tai puisessa saavissa. Sitten kalat peiteltiin tuh-
kasta ja kuumasta vedestä sekoitettuun velliin, että saatiin lipeäkalan maku. Sormella sitten kaloja
tuhkaseoksessa koiteltiin, olivatko tarpeeksi peh-
menneet.

Parkanossa on lipeäka-
lasta aina keitetty soppa, johon on lisätty mauste-
pippuria kuten muualla Suomessakin erikseen keitettyyn kala-annok-
seen.

Vuosisadan alussa ei li-
peää ollut vielä saatavil-
la, ja talvisodan aikana ja
sen jälkeenkin lipeä oli kortilla, siis säännöstelty, myöhemmin
sen käyttö jopa kiellettiin, kertoo Sanna Välikkilä.

– Oikein piti hakea nimismieheltä lupa.

Huopatosuja tarvittiin

Joulun aikoihin alkoi jo pakkanen paukutella, ja tarvittiin läm-
pöistä ylle. Ja joulukirkossakin tuppasi tulemaan kylmä, on-
nellinen se, kenellä oli huopikkaat. Omalla kylällä Lampisen
Ville teki huopatosuja.

– Niihin tarvittiin huopaa ja pikilankaa, että pohjat saatiin
kunnolliset. Minulle jäi sitten eräältä joululta mieleen oikea
joulun kohokohta, sellainen surkea joulu, joka sai minut ihan
itkemään. Ville oli tehnyt minun veljelleni, Toivolle, huopa-
tossut. Toivo oli ne pannut kuivaan uuniin puiden päälle. Minä
aamusella sitten sytytin uuniin tulen. Kun veli heräsi, hän etsi
huopatosujaan kaikkialta, eikä niitä mistään löytänyt. Sitten
kävi ilmi, että olin hänen tossunsa puiden mukana polttanut.

Jouluaatto

Jouluaatto ei ollut vuosina 1920-30 vielä sellainen lahjajoulu
kuin nyt.

– Kyllä lapsille joulua jotenkin tehtiin. Laffina lahjat heitet-
tiin tupaan. Ei me tiedetty, kuka heittäjä oli. Sitten oli sellanen

kilpa, kun piti ottaa laffinheittäjä kiinni, tunnistaa hänet. Ei
me sitä koskaan kiinni saatu, oli se niin käteväjalkainen.

– Lahjana oli nisua, omenia, puuhevonenkin taisi olla ja jo-
tain karamelleja. Ei ne silon kummosia ollu, kun itte tehtiin
kävyyistä lehmät ja possutkin leikkeihin. Joulukuusi tuotiin
kyllä tupaan ja koristeltiin.

– Ne koristeet oli sellaisia itse tehtyjä pumpulipalloja tai sydä-
menkuvia. Me niitä tehtiin siitä
ryppösestä kreppipaperista. Ja
Suomen lipun kuvia me ripus-
tettiin kuuseen. Kynttilät oli ta-
likynttilöitä ja ne pistettiin
kiinni narulla.

Jouluaamu

Jouluaamuna piti nousta aikai-
sin, kun kirkkoon piti ehtiä
kuudeksi.

– Kylällä asuttiin noin 20 kilo-
metrin päässä Kuttikalliosta, jo-
ten matkaan piti joutua kello
neljän maissa. Joulusaarna oli
aina pitkä. Taisi mennä kirkossa
aikaa ainakin puolitoista tuntia.
Varmasti siinä ehti pieniä lapsia
jo paleltaa ja väsyttääkin saarnan
aikana. Kirkkoa ei tuolloin Par-
kanossa vielä ollenkaan lämmi-
tetty.

– Toivo-veljellä oli sellanen
kiiltävä, musta hevonen. Sillä me aina kirkkoon ajettiin. Kun
kirkosta tultiin takaisin, oli aina kilpa-ajo muiden hevosten
kanssa. Ei me koskaan sitä voitettu, aina oli kaksi hevosta no-
peampia. Mutta kulkuset oli Toivonkin hevosella, ei se ollu
aisakello, vaan kulkunen oli kiinni lännessä. Sarjan päällä oli
vällyt.

– Minä asuin silloin Toivon kotona, kun äiti ja isä kuolivat
varhain, kun olin vielä lapsi. Oltiin orpoja. Se oli ikävää näissä
joulun valmisteluissa, kun se isän ja äidin läsnäolo puuttui.

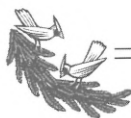
– Keväisin otettiin aina sianporsas. Sitä sitten kasvatettiin
jouluksi. Kun kirkosta tultiin kello oli jo niin paljon, että ru-
vettiin syömään. Joku aina jäi kotiin ruokaa tekemään, ja se oli
valmista. Sitä sikaa me sitten syötiin, ja lanttulaatikkoa oli
aina. Lehmillekin vietiin navettaan ylimääräistä leipää ja lant-
tua ja tuoretta vettä.

– Ensimmäisenä joulupäivänä ei kylään menty ollenkaan,
sillon oltiin kotona. Me lapset leikimme piirileikkejä kuusen
ympäri.

Myöhemmin Sanni Välikkilän talossa kävi kovasti vieraita,
ovet olivat avoimia kaikille. Naapurit kävivät jopa saunomassa.

– Tätikin tuli aina karstaamaan ja kutomaan. Kahvit meillä
sai aina. Olkoon herra tai narri, niin lämpimäisen olen aina
antanut, päättää Sanni topakasti.

Teksti: Aino Rimppi

Lotta-muistoja

Parkanon lotat, alarivissä oikealla puheenjohtaja Ella Nylander, vieressä Martta Pousa. Kuva Irja Kemlin albumista.

Lottatoiminta lähti luontevasti käyntiin Parkanossa, koska suojeluskuntatoiminnasta oli kokemusta jo paroonin ajoilta. Ja olihan valmiina paikkakin - Päivölä!

Irja Kemillä ovat sota-aikaiset tapahtumat vielä muistissa.

- Muistan vielä hyvin, kun sota syttyi. Se oli kamala hetki. Pillit rupesi ujeltamaan ja yht'äkkiä lentokoneetkin lensivät yli.

- Päivät olin töissä pankissa ja yöllä vahdissa ilmavalvontatornissa Päivölän mäellä. Vapaaehtoisesti siihen rupesin. Halusin puolustaa isänmaata. Puolustaisin vieläkin.

Päivällä töissä, illalla kurssilla

Irja kävi kaksi lottakurssia. Ne järjestettiin Parkanossa iltakursseina, että mahdollisimman moni ehtisi mukaan. Kussit hyväksyi ja niitä valvoi Keskusjohtokunta.

- Paavo Laatu, äidin veli, oli Suojeluskunnan Parkanon osaston paikallispäällikkö. Parkano kuului Pohjois-Satakunnan piiriin ja Parkano oli sen paikallisosasto.

Ensimmäinen kurssi järjestettiin 1. - 5. huhtikuuta 1941. Kurssilla opetettiin toimisto- ja viestijaoston töitä. Kurssi oli lyhyt, mutta tiivis. Toinen kurssi järjestettiin vielä 22.3. - 23.4.1944.

Kurssit järjestettiin Päivölässä, olihan se Parkanon oma, ko-meaa suojeluskuntatalo. Siellä Irja myös istui monena yönä ja vahti taivaalle. Hän muistaa vielä hyvin Päivölän, sanoo että hänellä on rakennusta oikein ikävä. Ennen lotta-kursseja Päivölässä järjestettiin maanpuolustuskursseja. Tuolloin Irja jo oli mukana, muonituksessa.

- Keitettiin miehille ruokaa, perunoita ja puuroja. En ymmärrä, miten niin kaunis rakennus voitiin purkaa. Miksei sitä korjattu? Siitä vaan hävisi yht'äkkiä. Ei se niin vaarallinen ollut kuin annettiin ymmärtää. Se oli kovin erilainen kuin muut rakennukset ja käytävä sisälläkin oli niin kauniisti tehty.

Lotat saivat ansiomerkkejä

Irja sai pätevyys- ja ansioistaan maanpuolustustyössä hänelle tasavallan presidentti myönsi hänelle 6.12.1965 Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan mitallin. Irja oli tuolloin Parkanon nimismiehen kansliassa. Sotainvalidien Veljesliiton Muistoristitoimikunta myönsi Irjalle ja monelle muulle suomalaiselle naiselle tuolloin Kotirintamanaisen mitallin tunnustuksena isänmaan vapauden hyväksi tekemästä arvokkaasta työstä. Tunnustuksessa on kaunis teksti: "Sotiemme ankari-na vuosina 1939 - 1945 Suomen naiset kotirintamalla omalta osaltaan mahdollisivat armeijan taistelutahdon ja hengen. Kotirintamakin kesti, kun naiset pitivät pyörät pyörimässä maataloudessa, teollisuudessa ja palveluammateissa. Naiset vastasivat myös lasten kasvattamisesta, perheen ja vanhusten hoitamisesta sekä kotitöiden tekemisestä usein vaikeissakin olo-suhteissa".

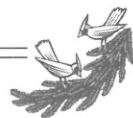
Suomen Sotaveteraaniliitto myönsi niin ikään tunnustuksen, joten erilaisia kunniakirjoja ja tunnustuskirjoja kertyi viimeisen sodan ajoilta monelle parkanolaisnaiselle.

Irja muistelee, että mukana Parkanossa lottatehtävissä oli paljon naisia, joista monet jo nukkuvat maan povessa. Erityisesti Irjan mieleen tulee Ella Nylander, joka toimi Parkanossa kurssin johtajana. Elvi Virtanen oli Keskusjohtajokunnan määräämä neuvoja.

Pikkulottiakin Irja sanoo Parkanossa olleen, mutta ei jaksaa muistaa nimiä.

- Meitä oli pikkulottia, rintamalottia ja lääkintälottia.

Sodan päätyttyä Neuvostoliitto kielsi lottatoiminnan. Suojeluskunnan nimissä ei saanut tehdä mitään. Lotta-merkillä varustetut kupit, lautaset ja lusikatkin myytiin. Minne? Sitä Irja ei edes tiedä.

Niina, Teemu ja Miika Martikainen

Peikkopoika saa ystävän

Olipa kerran pikkuinen peikkopoika nimeltään Akusti. Pikku peikkopojalla oli takkuinen tukka, pitkä häntä, paikattu takki, runsaasti elämäniloa ja kosolti uteliaisuutta. Lisäksi peikkopoika rakasti eläimiä. Siksi se riemastui, kun sen kotimetsään rakennettiin kotieläinpuisto. Illan pimetessä Akusti rapsutteli kaneja, silitteli lampaita ja vuohia ja taputteli äreän aasinkin iloiseksi. Aamuvarhaisella se kiekui kilpaa kukon kanssa. Eläimet olivat sen ystäviä, ja se puhui niiden kieltäkin.

Mutta ihmisiä Akusti pelkäsi. Varsinkin isot ihmiset olivat sen mielestä liian suuria ja kovaäänisiä, eivätkä he pitäneet peikoista. Oikeastaan isot ihmiset eivät edes nähneet peikkoja. Ne jopa kävelivät peikkoa päin, jos sellainen niiden tielle osui.

Pikkuihmiset sen sijaan kiinnostivat Akustia. Pikkuihmiset olivat ihan peikon kokoisiaakin. Mutta heidän eivät huomanneet peikkopoikaa. Se oli harmi, mietti Akusti. Heistä olisi ehkä ollut leikkitovereiksi.

Eräänä päivänä sitten yksi pikkuihminen näki Akustin. Peikkopoika toi juuri kaniemo Tupsukorvalle nippua porkkanoita ja sylillistä heinää. Kani oli näet juuri saanut yhdeksän pieno-kaista eikä se ehtinyt itse etsiä ruokaa.

Juuri kun peikkopoika ojensi Tupsukorvalle kolmatta porkkanaa, se huomasi vieressään pikkuihmisen, joka katseli sitä tutkivasti.

- Miksi sinulla on häntä? kysyi pikkuihminen. Akusti hämmästy.
- Näetkö sinä minut? se kysyi pikkuihmiseltä.
- Tietysti. Miksi en näkisi? Sinulla on häntä ja pitkä tukka ja paikattu ruskea takki, pikkuihminen vastasi.
- Akusti raapi päätään. Tämä oli sille ihan uutta.
- Mutta kun minä olen peikko. Yleensä ihmiset eivät ole huomaavinaanakaan minua.
- Ai, peikko. Siksi sinulla on siis häntä, pikkuihminen sanoi.

Akusti katseli ihmislapsia kauempaa ja toivoi saavansa ystävän.

Pikkuihminen oli poika ja hänen nimensä oli Matti. Akustia ilahdutti, kun sai seuraa. Se kun oli ainoa peikkolapsi koko metsässä. Peikot olivat käyneet niin kovin vähiin.

Akusti esitteli Matille kotieläinpihan. Yhdessä rapsuteltiin lampaita ja porsaita, ihasteltiin riikinkukkoa, keinuttiin ja kiipeiltiin. Lopulta Akusti uskalsi näyttää jopa kotipirttinsä, kun Matti ensin lupasi olla paljastamatta kenellekään aikuiselle peikkojen asuinpaikkaa. Ja sepä olikin merkillinen paikka. Tuvan joka nurkka oli vinossa, mikä mihinkin suuntaan, ja kaikki muukin oli hieman sinne päin. Matti tutki peikon mökkiä ihmeissään ja uteliaana.

Aika lensi kuin siivillä, kuten aina kun on hauskaa. Alkoi hämärtää. Peikot näkevät pimeässä kuin kissat, mutta Matista maisema muuttui oudoksi ja pelottavaksi. Hän kompasteli puunjuuriin ja alkoi kaivata äitiä.

Akusti lupasi saattaa uuden ystävänsä kotiin.

- Seuraa perässäni vain, Akusti huudahti ja pyrähti kipakkaan juoksuun.

Mutta Matti-parka ei pysynyt perässä. Yhtäkkiä peikkopoikaa ei näkynytäkään missään. Matti huuteli tätä nimeltä, mutta kaiku vain vastasi.

Sitten vierestä kuului kumea mörähdys. Pimeässä liikkui iso tumma otus. Matti parkaisi.

- Apua, karhu! Se syö minut!

Iso otus tuli ihan viereen, ja Matti sulki silmänsä pelosta.

Mutta samassa siinä oli Akustikin, eikä se näyttänyt kovin huolestuneelta.

- Mutta sehän on Vilma, villisika. Ei se tee sinulle mitään.

Matti katsoi tarkemmin, ja tosiaan, villisikahan siinä isoine kärsineen. Lisäksi hänen ja Vilman välissä oli tukeva aita. Mattia alkoi ihan naurattaa helpotuksesta. Mutta Akusti näytti nololta.

- Anteeksi, Matti. En muistanut, että ihmiset eivät näe pimeässä. En olisi saanut juosta niin kovaa.

Matti hymyili.

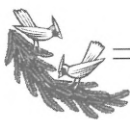
- Ei se mitään, Akusti. Eihän se ollut oikeasti karhu.

- Mröhöh, Vilma örähti.

Akusti nauroi.

- Vilman mielestä sinä olet melkein kuin peikko, se sanoi Matille.

- Mutta häntää sinulla ei sentään ole!

Teksti: Marita Peltoniemi, kuvat Perhoshäkin kuvakokoelmasta

Vaaleiden ja tummien perhosten koulu

Mitä syntyy kun tehdään koulunuorten porukalla töitä reilu vuosi, 4000 tuntia, unohdetaan lukujärjestys, kuvataan 63 päivää, kirjoitetaan dialogia porukalla, tietokone tilitää ja hävittää kuvat, taistellaan tunteja tiedostoissa, löydetään ehjä kopio, palellaan pakkasessa, hikoillaan hybrassa? Valmistuu kopipitkä elokuva, jolle annetaan nimeksi Perhoshäkki. Aikuis-tuvien hauras lento vangitaan talteen – editoitavaksi ankaralla kädellä. Parkanon lukion musiikkiteatterilaisten ja Teatterikor-keakoulun yhteistyönä valmistettiin vuoden mittaan nuorten elokuva, joka kertoo nuorista. Ohjaaja Petteri Saari teki korkeakoulun ja Tampereen yliopiston teatteritutkimuksen lop-putyötään ja lukiolaiset opiskelivat.

Lehdet kirjoittivat

Projekti kiinnosti paikallislehtien lisäksi valtakunnan lehtiä, ja juttua taisi syntyä parisen metriä. Äidinkielen opettajat Jonna Wiren ja Riitta Kivikari-Leino kysyvät projektin omassa esitelehdessä Perhoshäkissä: Mistä kaikki alkoi? Ajatuksen heitti ilmaan lukion kuvaamataidon opettaja ja toinen ohjaaja Juha Anttila; pallo lähti kerimään. Videon tekoa oli hänen johdolla opiskeltu jo peruskoulun 7. luokalla.

Käsikirjoittamista opiskeltiin äidinkielen kurssilla: kaksi nuorta viriteltiin rakastumaan toisiinsa, seurustelemaan, koke-maan onnea ja tuskaa. Tarina lähti lentoon.

Aamulehden toimittaja Aulis Alatalo haastattelee ohjaajia helmikuun pakkasilla ja luvassa on ”kaikkeaa muuta kuin hui-taistu takaa-ajo leikkipuukkojen kera”. Juttu luonnehtii elo-kuvan teemaa rakkaustarinaksi, joka muuttaa suuntaa vastuut-tomuuden ja ajatteleamattomuuden pyörteissä. Kyse on myös sisarusrakkaudesta ja poikien tähtiunelmista bändimaailmois-sa. Elokuvan ensi-illan tuoksinassa (AL 23.5.03) Alatalo suit-suttaa, että tehtiin pala paikallista historiaa yhdessä muusikko Pauli Hanhiniemen ja näyttelijä Markku Peltolan kanssa. Am-mattilaisen ja Aki Kaurismäen elokuvista tunnetun, ”mennei-syyttä vailla olevan miehen” kanssa näyttelemisen innoitti pääroolien esittäjiä Salla Suuriniemeä ja Jussi Kykkästä. Salla näytteli 14-vuotiaasta Pinjaa ja Jussi abipoika Kristiania.

Ilkka-lehti uutisoi 24. toukokuuta hyvin pohjalaiseen tyy-liin: Lehti muistaa mainita että ohjaaja Saari on syntynyt kau-hajokelainen, opettaja Anttila on ylistarolainen ja rock-muu-sikko Pauli Hanhiniemikin on nähnyt lehden mukaan päivän-valon Alavudella. Siis grannissakin joskus jotakin tehdään, mutta meikäläisin voimin!

Elokuvan
pääosan
esittäjät
Salla
Suurinie-
mi ja Jussi
Kykkänen.

Elokuvan ohjaajat Petteri Saari ja Juha Anttila.

Satakunnan kansa –lehti (23.5.) kiinnittää huomiota eloku-
van musiikkiin. Musiikista on vastannut pääosin Klaus Myl-
lymäki, Jussi Kykkänen Uniklubi-yhtyeineen sekä pääosin
tamperelaisvoimin soittava Noitatohtori, Teppo Tuomisto ja
Markku Mäkipää.

Valtakunnan Ilta-Sanomien (21.5.) ja Uutislehti lähestyvät
elokuva-aiheella esiin elokuvan ”valmiita” julkiksia:
”Markku Peltola näyttää Ella-tyttärensä kanssa”. Levy-yh-
tiön pomoa näyttelevä Hanhiniemi toteaa Sanomien haastatte-
lussa: ”Tehdessäni tällaista nilkkiä pääsin ilmentämään omaa-
kin turhautuneisuutta joihinkin musiikkibisneksen mädännäi-
syyksiin.”

Tärkeätä on olla mukana

Lukion rehtori Erkki Hyötyläinen painottaa Perhoshäkki- ja
Ylä-Satakunta –lehteen kirjoittamassaan artikkelissa elokuva-
projektin opetuksellista merkitystä kysyen, miten tällainen
projekti tukee lukion perustehtävää, onko kyse vain imagon
rakentamisesta. Hän näkee työn laajana osallistumisprosessi-
na, jossa opitaan parhaimmalla mahdollisella tavalla — teke-
mällä. Perinteisestihän lukio mielletään koulumaisena, teo-
reettisena opinahjona, missä opetetaan yleisiä tietoja ja taitoja
myöhemmin käyttöön otettavaksi. Projekti ei ole ollut vain
hauskaa puuhastelua teorian lomassa, vaan se on ollut moni-
kontekstinen roolien vaihtamisen verkko. Osallistuneet opis-
kelijat ja opettajat ovat olleet vuoroin käsikirjoittajia, näytte-
lijöitä, kuvaajia, välineiden huoltajia.

Hyötyläinen viittaa artikkelissaan yhteisöllisyyteen ja tuo
esille tilannekohtaisen oppimisen tutkijoita: amerikkaiset
Lave ja Wenger puhuvat merkitysneuvotteluista, etsitään yh-
teisiä merkityskokemuksia. Suomalainen Yrjö Engeström on
soveltanut näitä lähestymistapoja myös työelämän oppimis-
tutkimukseen.

P.s. Kirjoittajan otsikko viittaa turkulaisen Leena Landerin
koulukotinuorista kertovaan romaaniin Tummiin perhosten
koti, josta taannoin luvattiin elokuvaversiota. Ilmeisesti sel-
laista ei kuitenkaan ilmestynyt? Pitäisikö ryhmän tarttua uu-
teen toimeen?

Merkkipäiviä

Hanna Tuuri

Parkanon Konepaja 40 vuotta

Mekeksestä Hollming Worksiin ja Metso Drivesiin 1962 – 1967

Rumalankankaalla kuului ryske ja rytinä, kun Parkanon Konepajalle raivattiin paikkaa. Metsien miehet maakunnasta jättivät pihkahousut naulaan ja lähtivät rakentamaan uutta ja uljasta Mekestä – tehdasta, jossa tehtäisiin kaikkea mahdollista neulasta veturiin. Sinne piti päästä töihin!

Känsäkourista koulutettiin ammattikurssilla rautakouria. Kiukaita, pattereita, takeita ja kaasupulloja sekä kattiloita; kaivosjunia, mastoja ja monenlaista muuta tehtiin innolla ja uutteruudella. Autotehdasta suunniteltiin, samoin Mekes-traktoria, mutta rahat loppuivat. Mekes-kupla puhkesi viiden yritteliään vuoden jälkeen.

1967-1976

Intoa ei nujerrettu. Raunioilta syntyi Parkano Oy. Tehtaalta huokui työn tekemisen meininki. Suomen talot täytettiin lämpöpattereilla, salmet silloilla ja losseilla. Nuoren henkilöstön usko tulevaisuuteen oli vankka.

1976 –1990

Rauma-Repolan kausi alkoi suurilla lupauksilla ja projekteilla. Miehet lähtivät maailmalle. Maalle ja merelle tehtiin mitä erilaisimpia koneita ja laitteita sekä rattaita ja vaihteita. Pikku hiljaa vauhti hiipui, ja loppupuolella oltiin jo laman kourissa. Jotain oli tehtävä.

Hollming Worksin ja
Metso Drivesin työntekijät yhtiön 40-vuotispäivänä.

Kuva Hanna Tuuri.

Tasavallan presidentti Urho Kekkonen osallistui Mekeksen harjakkaisiin 10.6.1963. Oikealla yhtiön hallitusestoon jäsen Väinö Ahola ja vasemmalla yhtiön ensimmäinen toimitusjohtaja vuorineuvos K.E. Kivivuori. Arkistokuva.

1990 -1994

Lamakaan ei nujertanut. Parkano Oy II oli ryhtiliikkeen aikaa. Toiminta terveytetettiin, ja konepaja saatiin iskukuntoon.

1994 -1999

Seurasi voimakkaan kehityksen kausi. Konepa ja siirtyi 1994 Nordberg-Lokomo Oy:lle, joka panosti henkilöstöön, koneisiin ja rakennuksiin. Toimintamalleja modernisoitiin. Tulevaisuus näytti turvatulta.

1999 -

Alkoi Nordbergin jälkeinen epätietoisuuden ja levottomuuden kausi. Konepaja hajautettiin kahteen osaan, joiden tiet erkanivat. Onneksi kummallekin löytyi koti. Uusi vuosituhat toi Metson ja Hollmingin ajan.

Merkkipäiviä

Koonnut Maarit Lehto

Parkanon Seudun Hengitysyhdistys 10 vuotta

Parkanon Seudun Hengitysyhdistyksen 10-vuotisristeily 10.5.2003 Vesipääskyllä.

Parkanon Taidekerho ry 30 vuotta

Parkanon Taidekerho ry on perustettu 1973 edistämään kuvataiteen, keramiikan ja kuvanveiston harrastusta ja opetustoimintaa. Jäsenmäärä on noin 50 henkilöä ja toiminta-alue on Parkanon kaupunki ja Kihniön kunta. Yhdistys järjestää kuvataidekursseja, koti- ja ulkomaan taidematkoja sekä jäsenilleen yhteisnäyttelyitä.

Kuva 1983 10-vuotisjuhlanäyttelystä, joka oli samalla nykyisen kaupungintalon näyttelytilan avajaisnäyttely. Kuvassa silloisen hallituksen jäseniä, vas. Toini Kosola, Tellervo Harju, Helka Mäkiranta, Sisko Käenmäki, Inari Kohtala, Seija Hyötyläinen ja Elli Helenius.

30-vuotisjuhlan kunniaksi taidekerho kokoaa taiteilijamatrikelia, joka kartoittaa paikkakuntalaisia ja paikkakunnalla vaikuttaneita taiteilijoita.

Ylä-Satakunta 70 vuotta

Parkanon Sanomien (1933–34) ja Parkanon Seudun (1935–1942) työtä jatkaa paikallislehti Ylä-Satakunta. Lehti juhli 70-vuotista taivaltaan järjestämällä vuoden mittaan erilaisia tapahtumia levikkialueensa kunnissa Parkanossa, Karviassa ja Kihniössä. Juhlavuosi huipentui, kun Ylä-Satakunta valittiin parhaaksi kaksi kertaa viikossa ilmestyväksi paikallislehdiksi. Sanomalehtien Liiton tunnustuspalkinnon vastaanottivat Turussa Ylä-Satakunnan päätoimittaja-toimitusjohtaja Tarja Lappalainen ja toimitussihteeri Heikki Pettinen.

Parkanon Naiskuoro 40 vuotta

Parkanon Naiskuoro ennätti 40 vuoden ikään. Keväinen juhlakonsertti koostui pääasiassa kotimaisten säveltäjien tuotannosta. Juhlavuonna kuorossa on laulanut 19 jäsentä. Moni laulajista on kuulunut kuoroon 1960-luvulta lähtien. Lähes 30 vuoden ajan kuoroa johti Pertti Mansukoski. Hänen seuraajiaan ovat olleet Juhani Numminen, Stephen Evans ja Liidia Kutrzeba. Nykyisin kuoroa johtaa Antti Nissilä.

Parkanon Viihdekuoro 10 vuotta

Heidi Riutta

Kalliolampi vuosikymmeniä sitten

Muistan suon, muistan polun, muistan korven keskellä ison hirsirakennuksen ja sen pihapiirissä puuvajan, rantasaunan ja ruosteisen pumppukaivon.

Aina kun menimme sinne, piti ensin raivata oma elintila. Piti lakaista lattia, laittaa uuni lämpiämään ja alkaa puhallella tulen tuikeita keittiön hellan uumeniin. Tottahan tulokahvi piti saada kiehumään. Valtavat kattilat jököttivät puolimustina hellan kupeessa ja onneksi löytyi jokin pienempi keittokasari tulosumpeille.

Keittiössä oli ikkunan edessä pöytä ihan melkein kämppä-emännän vuoteen vieressä. Ikkunasta näkyi lammelle. Sisään oli tultu keittiön ovesta ja kurkistettu työnjohtajan eli ”terävän pään” kamariinkin. Ison puolen elämisen käynnistys tapahtui toista kautta ja välillä oli seinä ja se metka luukku, jonka kautta miehille einehtimiset tarjottiin.

Muutaman tunnin jälkeen alkoi olo luontua. Juomiset oli juotu ja eväät syöty. Kämpän piipusta nousi savu elämisen merkiksi. Saattoi jo kulkea kämpän luota rantalaiturille lammen rantaan. Kalliolampi, toisella rannalla se kallio, tällä puolella varvukkoa ja mustikkaa. Ruohoranta ja musta vesi, uimista ei uskaltanut ajatella. Saunankin kunnostaminen kylpykuntoon oli pitkän ajan vaativa työ, mutta kyllä se jokusen kerran lämmitettiin.

Eräällä kerralla aamuyöstä voin illan liikojen syömisten jälkeen huonosti ja hiivin hiljaa ulos. Sain ison oven auki sen narahtamatta ja pääsin alkavan aamun hailakkaan viileyteen. Kävelin pihalta tielle päin ja näin miten aurinko sanoi huomenta mentyjen ylimmille latvoille. Siitä säteet hiljalleen alkoivat laskeutua kultaamaan runkoja alempaa ja ihmeellinen valohämärä täytti metsän.

Samassa pääni yli kävi valtava humahdus. Näin kurkipariskunnan nousseen yöuniltaan lammelta. Kai ne lähtivät suolle hakemaan aamupalaa. Seisoin aika pitkän tovin ihan hiljaa. Ikimuistoinen aamuhetki. Huono olo oli haipunut yön myötä. Kuljin lammelle ja silloin sai oikean paikkansa Sirkka Seljan vuosia ja vuosia aikaisemmin löytämäni runo. Tätä varten olin sen varmaan painanut mieleeni. Ehkäpä muistan sen ainakin suunnilleen vieläkin:

Kalliolammen kämppä metsämuseolla. Kuva Aino Rimppi.

*Niin tyynnä lampi
synkeämpi syttä
suopursun lemu sammalpartaillaan
tyventen katsoo ilmain heleyttä
kuin säikähtynyt silmä salomaan...*

Sirkka Selja olettaa lammen laineiden joskus sivelleen valkorintaa joutsenen ja sen muiston voimasta kohottaa pintaan valkean lumpeen. Minun lumpeenkukkani olivat nuo kurjet. Ne lennähtivät suolle, jolla mekin niin mielellämme vaelsimme koko perheen ja usein myös ystävien kanssa.

Teerinevalle me menimme melkein joka kerta kämpälle tul-tuamme. Reitin varrella oli paikka, jonka nimesimme karpalo-suoksi sen syksyisten antimien vuoksi. Hillan kukkia ihailimme usein soiden alueella, mutta kun saavuimme niitä poimi-maan löysimme kelta-aurinkojen tilalta vain isot saappaan jäl-jet. Metsä antoi mustikoita. Muistan, miten kerran retkeilimme Multiharjun kupeessa niin, että ikääntyneelle Väinölle otettiin telta mukaan miellyttävien päivänokosten turvaamiseksi. Mukava siinä oli ”omien” säästömetsäpuiden juurella leväh-tää.

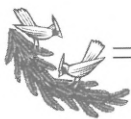
Kämppä oli kuitenkin kaiken keskipiste. Saappaat ja muut roipheet sai kuivatushuoneeseen. Makuupussit tai filtit antoi-vat lämpöä tarpeeksi ja keittiön puuhalle toimi kun oli kerran alkanut. Kyllä siellä käytiin keskitalvellakin. Kerrankin vie-timme siellä sellaista vappua, että auton katolla oli kymmenen senttiä lunta vappuaamuna. Poispääsy kesärengasautolla oli-kin kyllä aikamoinen juttu.

Sitten se oli pakko jättää, Kalliolampi kämppineen, metsi-neen, soineen. Saimme tiedon, että kämpästä tehdään museo ja että se siirretään muualle. Vuokraakin oli korotettu roimasti joka vuosi. Kului jokunen vuosi ennen kuin ajelimme niille kulmille. Mitä kamalaa oli tapahtunut? Missä oli metsä, missä oli kämppä, missä suot? Kaikki poissa, tallella vain mielen uumenissa. Jäljellä oksainen raiskio, kuivattamista varten oji-tettu suo ja kämpän kivijalan möhkäleitä. Halusin pian pois, joku vienyt maisemani.

Muutimme vähän myöhemmin kotipaikkaa kaupungista toi-seen ja kuin näiden muistojen vuoksi löysimme asunnon Kar-palokujalta, Kurkimäestä. Täällä meitä ympäröivät monet muutkin ne maisemat mieleen tuovat nimet.

Kuitenkin kesti vuosia ennen kuin saatoin mennä katsomaan Kalliolammin kämpän uutta elämää. Ajattelin silloin tuttuja kattiloita hellan päällä katsellessani, että mahtaako täällä käy-dä joskus joku, joka niillä keitti aikanaan niille metsätyömie-hille ruokia, jotka asustivat kämpällä koko työrupeamansa. Ehkäpä vain entisen metsurin, tai vaikkapa kämppäemännän lapsenlapsia on elossa.

Onko metsä jo nyt elossa ja onko soita perattu auki?

Impi Pentti

Kairokosken myllyn tarina

Impi Pentin taulu: vanhoissa myllyissä on aina myllytonttuja. Niin myös meidän myllyssä. Suvun kaikille pikkulapsille on kerrottu myllytontusta ja viety heitä tonttua katsomaan. Lapset hiipivät hiljaa sisään tuliaisineen. He ovat vieneet tontulle pullaa, karamelliä, rusinoita tai jotain muuta pientä. Seuraavana päivänä on käyty uudelleen katsomassa, onko tonttu ehkä käynyt hakemassa heidän tuomisensa. Kyllä on ollut riemua, kun karkit tai muu tuliainen on viety. Myllykortti on Parkanon Kairokosken kyläseuran kotisivun kansikuvana internetissä ja korttina taidekerhon korttipakassa.

Laulussa sanotaan, että vanha mylly kertoo voi monta tarinaa. Vanhoina aikoina Parkanossakin oli monta niin sanottua tulli-myllyä ja yksi vehnämylly. Tämä on tarina yhdestä myllystä, minulle niin tutusta Kairokosken myllystä.

Kairokosken mylly perustettiin vuonna 1888 eli sataviisi-toista vuotta sitten Kairokosken rannalle. Koskeen rakennettiin pato ja ränni, jota pitkin vesi johdatettiin myllyn turbiinimonttuun. Turbiini taas pyöritti vesivoimalla akselia, joka sai myllynkivet pyörimään.

Minun mieheni, Arvo Pentin, vanhemmat Toini ja Veikko Pentti ostivat myllyn Kairokosken tilan oston yhteydessä vuonna 1913. Tilan olivat omistaneet aikaisemmin Toini Pentin vanhemmat ja heidän jälkeensä Toinin veli, joka myi tilan Lehtisen pariskunnalle, jolta Toini ja Veikko Pentti sen saman tien ostivat jälleen suvun omistukseen.

Mylly paloi vuonna 1938, mutta rakennettiin heti uudelleen. Me ostimme myllyn Arvon vanhemmilta vuonna 1956. Silloin myllyssä tehtiin suuri remontti ja se uudistettiin nykyaikaiseksi, mylly automatisoitiin aika pitkälle, niin kuin tänään sanottaisiin. Rakennettiin siilot, mihin elevaattorit nostivat valmiit jauhot. Siiloista jauhot menivät sitten säkkeihin jäähtyneinä. Myös kuormien teko jauhatuksen jälkeen helpotui, kun painavat säkit voitiin pudottaa suoraan lastauspaikalta auton tai traktorin lavalle eikä niitä tarvinnut enää kanniskella.

Myllyssä voitiin jauhaa ruista, ohraa ja vehnää leipäjauhoiksi. Samoin voitiin tehdä ohra- ja kauraryynejä. Rehuviljaa jauhettiin kaurasta ja maissista niitä puhdistamatta, eli ne jauhettiin kuorineen päivineen. Keväisin jauhettiin myös monien herkkua talkkujauhoa. Oli maatiloja, joissa talkkunat tehtiin itse kotona ja myllyssä ne vain jauhettiin jauhoiksi.

Leipäviljat puhdistettiin ensin käyttämällä ne kuorimakoneessa. Kone erotti kuoret ja rikkaruohon siemenet sekä vir-

neet. Kuoret säkitettiin ja käytettiin eläinten rehuksi. Nythän viljan kuoriosia myydään kalliilla hinnalla terveellisenä leseenä. Taitaa moni sitä sekoittaa leipäänsä ja aamupuuroonsa. Mitään ei mennyt hukkaan. Arvo vei kuorimakoneen erottelemat rikkakasvien siemenet linnuille. Varpusia ja muita pikkulintuja asusteli myllyn liepeillä parvittain, olihan myllyn ympäristö ehtymätön ruoka-aitta niille. Eräänäkin talvena peltopyyparvi kävi joka aamu samaan aikaan ruokailemassa siemenkasalla. Kun kevät tuli, pyyparvi häipyi omille pesimäsjoiilleen.

Myllymiehistä eli nykykielellä asiakkaista

Kairokosken myllyssä kävi asiakkaita monesta naapuripitäjästäkin, pitkien matkojen päästä. Ennen vanhaan hevoskyyti oli se ainoa kulkuväline, joka oli käytettävissä, kun myllyyn lähdettiin. Piti siinä varhain aamulla kotoa lähteä, kun ensimmäiset hevoset kuormineen olivat myllyllä jo varhain aamulla vai olisiko se vielä aamuyötä kello neljän ja viiden välillä. "Aikaisen myllyyn ja myöhään kirkkoon, niin pääsee pian kotio", sanoo suomalainen sananlasku.

Ajat ja kulkuneuvot muuttuivat. Autot ja traktorit tulivat yleisiksi. Kauppojen viljaa tuotiin kuorma-autoilla, samoin Karvian varavankilan viljaa sodan aikana. Varavankilan autonkuljettajilla oli apumiehinä venäläisiä sotavankeja vartiointiin. Sota-aika oli myllyllä muutenkin erikoista aikaa, sota vaikutti senkin toimintaan. Kansanhuollolta piti olla jauhatuslupa jokaiselle jauhettulle viljakilolle. Kerran oli kuitenkin tapahtunut niin, että Arvon isä oli käyttänyt jonkun papan viljapussin jauhoiksi ilman jauhatuskuponkia.

Kansanhuollon tarkastajat saattoivat tullemaan samanaikaisesti tarkastuskäynnilleen ja kun jauhatuslupaa ei ollutkaan tälle

viljasäkille, koko mylly suljettiin viikoksi. Toiminta pysäytettiin ja sinetti oven lukkoon. Rangaistus sekini. Valvonta oli tarkkaa, mutta tietenkin on ymmärrettävää ja tarpeellistakin, että sitä oli. Leipäjauhotkin olivat silloin kortilla ja annokset pieniä. Silloin kaiken viljan piti olla kansanhuollon kirjoissa.

Jauhatus maksettiin viljana

Vanhoina aikoina, silloin ennen vanhaan, jauhatusta maksettiin viljana. Tullimittana oli kruunattu kappa. Kruunattu kappa oli virallinen, viranomaisen tarkastama ja leimaama puinen mita-astia. Jauhatusmaksu muutettiin säkeittäin (tai kilomäärän mukaan) maksettavaksi markkamääräiseksi hinnaksi. Yksi säkillinen viljaa painoi normaalisti noin 50 kiloa.

Olipa sitten muutamia taloja, jotka käyttivät kotikutoisia pellavasäkkejä, jotka olivat kooltaan kuin patjapussuja. Hyvä, että isäntä jaksoi "säkinsä" kuormastaan nostaa. Mutta säkki kuin säkki.

Valtio määräsi myllyiltä kannettavaksi myös liikevaihtoveroa. Piti olla painetut kuitit, joihin kirjattiin ylös jauhetut kilomäärät. Leipävilja ja ryynit olivat verollisia, mutta rehuviljan jauhatusta verotonta. Vero maksettiin kerran kuussa ja veroilmoitus tehtiin kaksi kertaa vuodessa.

Monta kertaa jauhatusmaksu jäi myllymiehiltä maksamatta, rahaa kun ei ollut ollut juuri silloin. Velka vaan pantiin vihkoon ylös. Arvo sanoi, että kyllä ne maksavat, kun jaksavat. Kun maksua ei kuulunut ollenkaan, Arvo veti viivan saamisen yli.

Kohtaamispaikka

Mylly oli myös isäntien juttupaikka. Kerrankin oli aikaa puhella, kun odotettiin jauhatusvuoroa. Siinä kyseltiin kylvöt, heinänteot, rukiinleikkuut, puimiset, perunannostot ynnä muut ajankohtaiset asiat. Vertailtiin sätönäkymiä ja säätiloja. Kyseltiin metsäkaupoista ja -ajoista.

Kohtalonaikoja

Viisikymmentä-luvulla mylly oli vähällä joutua lähtemään kotikosken rannalta muihin maisemiin. Killinkoski Oy sai Käenkosken voimalaitoksen valmiiksi. Yhtiön suunniteltiin kuuluvaksi rakentaa tunnelivoimala Kairolammen ja Käenjärven erotavan salmen paikkeille. Vesi olisi johdettu putkea pitkin Turpeuslampeen, Parkanon keskustan ohi. Pato olisi tullut Kairoskosken, meidän talomme kohdalle. Kairoskoski, Haapasenkoski, Lehtiskoski ja koko Viinikkajoki olisi kuivunut. Killinkoski Oy osteli maita ja koskioikeuksia. Perheellämme on Kairoskosken koskioikeudet ja kävi niin, että me emme myyneet kukaan maitamme ja koskioikeuksia.

Monta vuotta Killinkoski Oy:n insinöörit ja asianajajat kävivät hieromassa kauppiaita kanssamme. Mylly ja saha, jonka olimme myös perustaneet myllyn alapuolelle, olisi siirretty muualle ja muutettu sähkökäyttöiseksi.

Minusta siinä kaupassa ei raha paljoa merkinnyt. Mitä olisi Parkano ilman koskia ja jokea. Minulle koski on ollut ja on edelleen päivittäinen ilo. Katsella sitä oman kodin pihalta ja ikkunoista, kuunnella veden kuohuntaa.

Elämän tie

*Tie, se kulkee ja kulkee.
Sen päämäärä on kaikille sama,
ilmassa tuulee, tuulee,
niin, että lentää lehdet,
kaikki irtain kama.*

*Tuulen mukaan koitat ehtiä,
minne? Tien päähän,
jonne kertynyt on lehtiä.*

*Hepponen kasa, jonka tuuli toi
tuulen laulu vielä hiljaa soi.*

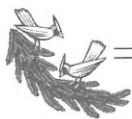
*Jarruta ihminen jarruta...
Tien varressa moni jo katsoo
menoa huimaa
ja jonon johtajien ilmettä tuimaa.
He ovat nähneet tien päin lähestyvän
ja huomanneet jo vauhtinsa hiljentyvän.*

*Paluuta ei ole vanhaan, ei lohdutusta,
tekemättä jääneistä katumusta.
Onnellinen onko ajattelija tää,
kun nopsan ajatuksen mukana
lehtokujan pää jo hämmentää.*

JTR

EB

Teksti Aino Rimppi

Kun Viinikanjoki oli valjastettu puutavaralle

Vielä 1900-luvun puolivälissä Viinikanjoelta kuului muutama vuoden ajan jatkuva vongunta, kun kolme sahaa noin kilometrin matkalla upotti teränsä tukkeihin. Ensin tukit uitettiin jokea myöten padolle ja kerättiin sitten ruuhesta sahalle. Ruuhea pitkin vesi johdettiin sahan turbiineihin. Jos tukit tuotiin hevosella, ne nostettiin sahattaviksi vintturin avulla.

Sahoja alettiin rakentaa Suomeen, kun 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla käsin tehty tukki ei enää oikein mennyt ulkomaille kaupaksi. Pori oli vientisatamana Viipurin kilpailija ja niinpä Parkanokin vuonna 1837 sai ensimmäisen sahasa kun etsittiin Pohjois-Satakunnan laajojen metsien keskeltä olevista jokivarsista sopivia paikkoja sahalaiteksille. Vuoteen 1860 mennessä Pori hankkikin näin puutavaransa 20 sahalta.

Kairokosken vesisaha Viinikanjoessa oli maakunnan vanhimpia sahoja. Sille ei löytynyt kilpailijoita, koska 1800-luvun puolivälissä sahateollisuus eli ahdingon aikoja, suuria nälkävuosia seurasi lama. Vuonna 1857 saatiin vihdoinkin lupa höyryvoiman käytölle ja sahoja ruvettiin rakentamaan. Näin perustettiin 1860-luvulla myös Aurekosken, Poltinkosken ja Rosenlewin sahat.

Kevät oli kiireisintä aikaa, kun tukit piti mahdollisimman nopeasti märkinä sahata laudoiksi. Tuolloin ei tukkeja vielä säilöty jähin kuten nykyisin.

Kairokosken saha oli vesi- ja sirkkelisaha, mutta myllyllä oli tärkeämpi rooli. Noin puolen kilometrin päässä ulvoi Haapasenkosken saha, nimensä mukaisesti Haapasenkosken partaalla, jossa vedet jakaantuivat kahtialle. Sen jälkeen tarvitsi laskeutella vain reilut 300 metriä alemmaksi, kun vesi pärskyi jo Lehtisen sahan turbiineihin. 1900-luvun alussa Lehtisen saha oli "50-hevosvoimainen" ja siellä oli kaksi työntekijää.

Lehtisen saha voimissaan vaikka vuokralla

Viinikanjoen sillalta, Kurun tieltä, saha taisi näkyäkin, koska yläjuoksun suuntaan piti edetä vain noin 170 metriä Lehtisen sahan sijaintipaikalle. Lehtisen saha sai tavallaan alkunsa sii-

tä, kun torppari Wihtori Lehtinen vuonna 1889 rakensi Viinikanjokeen jauhomyllyn "Mäki-Wiinikan talon ja Kanan talon alle kuuluvan Nästi-torpan maitten väliin". Wihtorin poika Juho jatkoi myllyn pitoa ja rakensi sen yhteyteen sahalaiteksen 1890-luvulla. Jälkipolvi ei ollut erityisen kiinnostunut sahatoista, joten 1940-luvun lopulla "poliisi Lehtinen" vuokrasi sahan ja lähti itse Amerikkaan. Taisi saha seisoa välillä aivan toimettomanakin.

Arvid ja Eino Lahtinen aloittivat sahan vuokralaisina vuonna 1948. Myllyä varten oli sahalla turbiininsa, mutta jauhatusesta eivät Lahtiset olleet kiinnostuneita, he sahasivat. Toiminta loppui vähän ennen 1950-luvun puoliväliä.

Lehtisen saha oli 1950-luvulla jo varsin mittavaa kokoa. Miehiäkin oli keväisin töissä kahdeksasta yhdeksään, että selvittiin kiireistä.

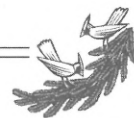
Lehtisen & Lehtisen saha oli ns. kraanisaha, mutta käytännössä oikea monitoimitehdas, jonne sahalta päin noudettiin ostettu pystymetsä, enimmäkseen jostain Aureen perukoilta. Tukit tuotiin vettä pitkin tai hevosilla. Sahalla tehtiin tukeista lankkuja ja lautoja. Ensimmäinen vaihe suoritettiin raamisahalla. Sen äärellä teki töitä raamin oma sahuri. Sitten lankut ja laudat johdettiin kanttiin eli särmäsahaan, jossa niiden reunat syrjäyttiin suoriksi eli täyskanttisiksi. Lautojen mitta oli yleensä 3,5 - 5 metriä.

Sahauksen lisäksi Lehtisen sahalla myös höylättiin ja tehtiin ripoja. Ripahommat olivat yleensä pieniä yksityisiä työllistäjiä, joissa puu tuotiin, työstettiin ja vietiin käsipelillä. Höylätty puutavara oli niin ikään Lehtisen sahan valtteja, listat ynnä muu sileä puutavara työstettiin höyläkoneessa. Toivo Suomalampi asensi sahalle höyläkoneen ja suoritti itse myös höyläykset.

Sahalla oli valmiinakin puutavaraa, jota myytiin eteenpäin. Sodan jälkeen rakennusmateriaalilla oli kova kysyntä. Myös rahtisahausta tehtiin. Tällöin yksityinen henkilö toi paikalle tukit, odotti ja vei valmiiksi sahatut laudat taas mennessään. Tai ellei nyt ihan odottaessa saanut tavaraa mukaansa, niin ainakin "lyhyellä toimitusajalla", kuten mainoksissa luvattiin.

Haapasenkosken saha 1950-luvulla Kairolammen rannalla. Arkistokuva.

Arvid Lahtinen taisi urakoinnin

Arvid Lahtinen urakoitsi myös rakennuksia, suunnitteli ja teki piirustuksia. Hän johti sahaa, markkinoi ahkerasti tuotteensa ja osaamisensa. Arvidin pojat Raimo ja Kalevi olivat sahaus-
toissa mukana, laskuttivat ja tekivät muutkin toimitustyöt.

Joskus sahalla tietysti sattui onnettomuuksiakin, kertoo Sakari Lahtinen, joka kävi töissä Linnankylästä asti.

- Kautton Arviltä meni sormet. Kun se kantissa kyykistyi alhaalta päin rasvaamaan laakeria, niin terä pyörittikin kaikki sormet poikki. Kai sitä joskus vähän nahisteltiin.

Miesten koti oli pitkän matkan päässä ja työpäivä saattoi venyä kymmeneenkin tuntiin, joten he tarvitsivat sahalla kortteerin. Eräskin työmies ratkaisi yöpymisensä varsin näppärästi ja rakensi sahan viereen alajuoksulle itselleen kodin paalujen päälle. Sinne muuttivat sitten niin vaimo kuin lapsetkin.

Ilmoitus perjantain Ylä-Satakunnassa 14.4.1950:

*Ostetaan sahatukkia pystyyn ja hankintana.
Myydään höylä- ja sahatavaraa.
Suoritetaan rahtisahausta ja höyläystä.
Rakennetaan urakalla ja laskutöinä sekä
laaditaan piirustuksia.*

A.Lahtinen & Lehtisen saha, puh.32

Haapasenkosken saha vauhdissa

Haapasenkosken sahamyllyn rakennuttivat vuonna 1911 muutammat maanomistajat mm. J. Ryttilä, A. Virranhaara ja F.E. Wirzén. Höyryvoimalla käyvä sahamyllä oli 98-hevosvoimainen ja siellä oli kolme työntekijää. Sittenkin saha siirtyi Eino Korttesluoman omistukseen.

Vuonna 1925 Haapakosken saha vaihtoi jälleen omistajaa, kun samana vuonna perustettu Karvian Saha Oy osti sen Eino Korttesluomalta. Karvian Saha Oy:n keskuspaikka sijaitsi Kauhajoella, josta sen perustajajäsenet Juho Salokuutti, Ludwig Nurmi ja Mannila olivat kotoisin.

Sahan yhteydessä toimi myös puunjalostustehdas, josta vieläkin on jäljellä rakennuksia Kairoskentien alkupäässä. Tehdaassa valmistettiin ikkunoiden ja ovien karmeja. Vastaavaa puunjalostustoimintaa Parkanossa harjoitti myös Karmi Oy, josta myöhemmin Kalle Ilosen omistuksessa kehittyi menestyvä listatehdas.

Kun Karvian Saha oy aloitti toimintansa Haapasenkoskella, Lehtisen saha seisoj toimitettomana. Haapakosken sahalla sahattiin puuta pääasiassa oman puunjalostustehtaan käyttöön ja ulkomaanvientiin. Vientiin menneen sahatavaran myynnin laivauksen hoiti Kaskisissa toiminut Kaskö Wood Co Ltd.

Kaskisissa toimi samaan aikaan myös Kaskisten Puutavara Oy, joka yhdessä Kaskö Woodin kanssa hoiti monien sahojen vientitoimitukset Kaskisten sataman kautta. Porin kautta vientiin sahatavaraa Parkanosta ovat toimittaneet mm. Kause Oy:n saha samoin kuin kaksiraaminen Rosenlewin vesisahakin.

Sahateollisuuskoulusta työnjohtajaksi

Henkilökuntaa Haapasenkosken sahalla oli parhaimmillaan 25-30. Karvian Saha Oy:n toisella sahalla Karviassa paiski töitä noin 50 miestä ja se oli tuohon aikaan Karvian suurin työl-

listäjä. Martti Nurmi, itsekin myöhemmin sahanomistaja, toimi sahalla työnjohtajana ja sahanhoitajana vuosina 1948-1953.

- Ilmoittauduin Karvian Saha Oy:lle töihin heti valmistuttuani sahateknikoksi Kotkan Sahateollisuuskoulusta keväällä 1948. Isäni oli ollut yksi Karvian Saha Oy:n perustajajäsenistä mutta hänen osuutensa oli siirtynyt muille hänen kuoltua tapaturmaisesti vuonna 1928. Töihin menosta olin sopinut toimitusjohtaja Juho Salokuutin kanssa jo ennen kuin menin sahan teollisuuskouluun.

- Ensimmäisenä työpäivänäni toimitusjohtaja Salokuutti oli lähdössä Kurussa sijainneelle uittotyömaalle ja pyysi minut mukaansa tarkistusmatkalle. Yhden päivän mittaiseksi ajateltu tarkistusmatka venyi Vapusta Helluntaihin kestäneeksi uittotyömaakomennukseksi, koska tilanne uittotyömaalla oli vähän sekava.

Uittotöitä tehtiin vuosittain kevään ja alkukesän aikana, jolloin tukkien uitto sujui hyvin vesien ollessa korkealla. Uittotyöt työllistivät paljon ja niissä oli mahdollisuus myös hyvään ansioon. Olot uittotyömailla saattoivat olla kuitenkin karunpuoleisia. - Ei silloin ollut varsinaisia yökorteereita, nukuttiin talojen lattioilla.

Tukit sahalle ostettiin sekä Metsähallitukselta että yksityisiltä metsänomistajilta pääasiassa lähiseudulta Kurusta, Karviasta, Kihniöstä ja tietysti Parkanosta.

- Tukkeja kuljettiin myös hevosilla ja autokuljetuksilla, joiden osuus kasvoi vähitellen.

Sahalla sahattiin kahdella raamisahalla ja sahan lautatarhat olivat varsin mittavat. Ne ulottuivat tontin pohjoisreunalla nykyisin sijaitsevasta omakotitalosta tontin eteläpuolella välkehtivään lampeen saakka. Haapasenkosken sahalla oli sekä vesiturbiini että höyrykone. Sähkökin tuotettiin itse.

Saha tarjosi työpaikan monelle parkanolaiselle, joskus jopa useille saman perheen jäsenille.

- Sahalla olivat aikoinaan töissä mm. Lauri, Esko, Paavo ja Eino Lystilä, jotka kaikki olivat taitavia ammattimiehiä. Lauri toimi työnjohtajana puunjalostustehtaalla muut veljekset eri avaintehtävissä sahalla.

Haapasenkosken sahan vanhan jalostusrakennuksen takana seisoo pystyssä yhä höyläämö ja alhaalla koskessa on nähtävissä muutamia jäänteitä vanhoista perustuksista. Tontilla on yhä myös punainen puurakennus, jossa sijaitsivat sahan konttori ja sahanhoitajan asuintilat sekä vierastilat.

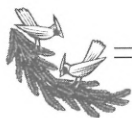
Kauhajokelainen Sulo Äijö osti Haapasenkosken sahan Juho Salokuutin kuoltua vuonna 1952. Sahaustoiminta loppui vähitellen viisikymmentäluvun puolivälissä. Tällöin myös lopuivat pääosin keväiset tukinuitot Parkanossa.

Karvian Saha Oy ehti kuitenkin juhlia näyttävästi 25-vuotis-taivaltaan. Juhlat järjestettiin Haapakosken Saha- ja Puunjalostustehtaan tiloissa. Ylä-Satakunta kirjoitti 13. lokakuuta 1950 mm.:

"Karvian Saha Oy:n 25-vuotisjuhla vietettiin lauantaina Haapasenkosken sahalla Parkanossa. Tilaisuudessa esiteltiin Parkanon laitokset ja annettiin näyttösahaus. Virkailijain ja työväestön onnittelet ja tervehdyksen esitti Haapasenkosken sahan isännöitsijä Martti Nurmi. Onnistunut ja välitön juhla kesti myöhäiseen yöhön"

Lähteet:

Parkanon ja Kihniön kirja, Uusi Koto-Karvian kirja, Ylä-Satakunta 1950-51, Martti Nurmi, Sakari ja Raimo Lahtinen sekä hajanaisia muistitietoja.

Minna Lautamäki

Wiinikan talon historiaa

Kaikki parkanolaiset tuntevat Wiinikan kaupunginosan. Harva kuitenkaan tietää mitään Wiinikan talosta, jonka mukaan nykyinen keskeisellä paikalla Parkanon keskustassa sijaitseva kaupunginosa on saanut nimensä.

Ensimmäinen Wiinikan eli Kangasniemen uudistalon isäntä oli Kanan talosta lähtöisin ollut Reko Tuomaanpoika (isä Tuomas Sveninpoika Cana). Hän perusti torpan kruunun omistamalle Karjalampi-nimiselle erämaa-alueelle, josta Wiinikan torppa erotettiin. Tilan perustamisvuodeksi on merkitty 1687.

Torppa oli pinta-alaltaan silloisen peninkulman pituinen (n. 6–7 km) ja neljäsnes peninkulman levyinen. Se sijaitsi Wiinikajoen itäpuolella eteläisenä rajana silloinen Möhkö (Ryttilä), itärajana seurakunnan maat ja pohjoisena Riuttanen.

Torpan sijainti ja myöhemmin talonkin paikka oli alusta asti sama eli nykyisen Mäkiwiinikankadun itäpuolella Puutarhakadun risteyksen kohdalla.

Jos tänä päivänä leijuu kaikenlaisia uhkapilviä viljelijän päällä, oli niitä jo Reko Tuomaanpojankin aikana. Hän joutui hädetyksi vastavalmistuneesta torpastaan maanomistuskiihtaan vuoksi, joka ratkesi hänen edukseen vasta seuraavan polven eli Jaakko Rekonpojan aikana. Hänet mainitaan maa- ja henkikirjoissa Wiinikan isännäksi vuodesta 1695 lähtien.

Talon nimi Kangasniemi muuttui Wiinikaksi vuonna 1758, jolloin tilaa isännöi Juho Tuomaanpoika Wiinikka.

Isossa jaossa vuonna 1877 Wiinikka jaettiin kolmeksi tilaksi: Wiinikka, Urho ja Mäkelä eli Mäki-Wiinikka. Wiinikan omisti tuolloin Johan Johansson Wiinikka. Mäki-Wiinikan ensimmäinen isäntä oli hänen veljensä Gabriel Johansson Wiinikka. Mäki-Wiinikasta erotettiin myöhemmin vielä Kairoskosken ja Raitamäen tilat. Jo 1800-luvun alussa oli Pitkäjärvi erotettu

Maisema Wiinikanjoelta. Oikealla puolella jokea sijaitsivat Wiinikan tilan maat aina vuoteen 1936. Nykyään siinä on Wiinikan kaupunginosa omakotitaloineen ja rannassa pienoisgolf-rata.

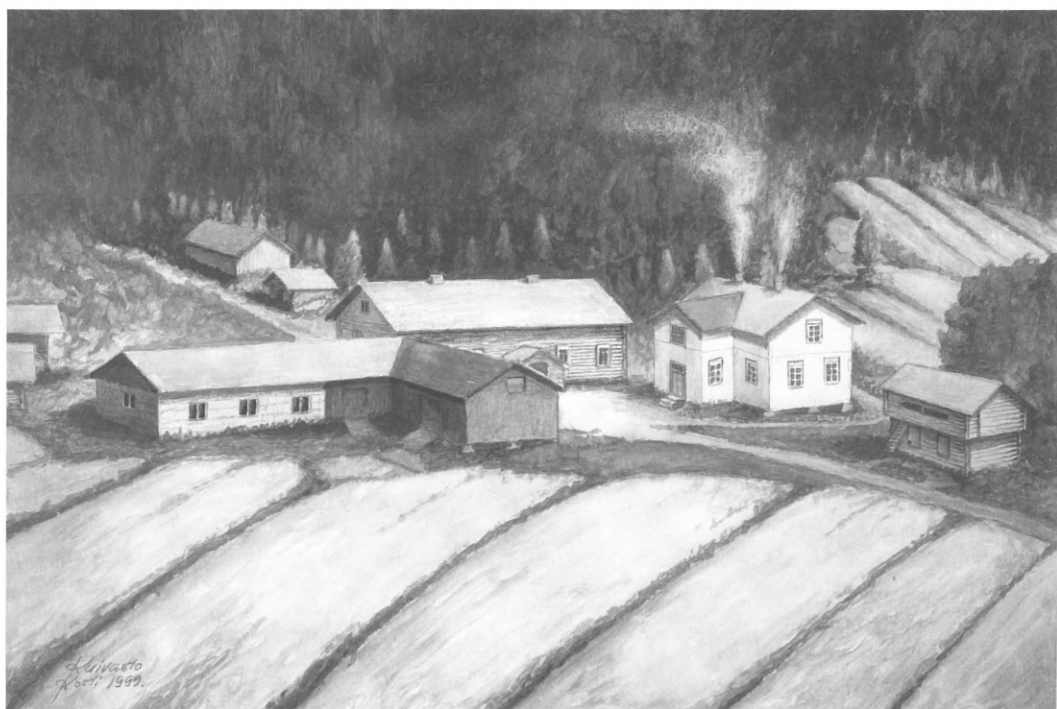
Wiinikasta itsenäiseksi torpaksi, ja se sai vuonna 1836 kruunun talon oikeudet.

Wiinikan torppia, jotka maksoivat vuokran tekemällä töitä taloon, olivat muunmuassa Jurmo, Mustiainen, Luoma ja Mansikkamäki. Torppien lisäksi Wiinikan mailla asui omissa mökeissään yli 20 mäkitupalaista.

Wiinikan tila oli saman suvun hallussa aina vuoteen 1936 asti, jolloin tila myytiin metsäpäällikkö Ilmari Kauselle.

Onnittelukortti. Fiskarsin johtaja I.A. von Julin oli nuorena metsäopiskelijana Wiinikan kievarin vakituksia vieraita. Hän muisti talon isäntää vielä vuosikymmenien jälkeen kortein ja kirjein.

Kosti Kuivaston maalaus Wiinikan tilan talouskeskuksesta sellaisena kuin se oli 1930-luvun ilmakuvassa.

Viinikka kieverina

Viinikan tilan viimeinen isäntäpari oli Wilhelm Viinikka ja hänen puolisonsa Aleksandra o.s. Laurikainen. Heidän aikanaan 1800-luvun lopussa tilalla toimi myös kieveri. Kieverit tarjosivat matkamiehille hevoskyydin ja majapaikan tärkeimpien teiden varsilla. Virkamiehet määräisivät tiet, joiden varsille kievereita tuli perustaa noin kahden peninkulman välein. Kieveritoimintaa oli myös Kanan ja Urhon taloissa, Urhossa pisimpään. On mahdollista, että Viinikassa toimi vielä majoitustoiminnan lakattua kyytipysäkki, joka tarjosi ainoastaan kyydin matkustajille. Aleksandran ja Wilhelmmin nuorin tytär Elli Viitasalo muistaa kuulleen jo lapsena juttuja siitä, kuinka hänen vanhemmat sisarensa Anni ja Lyyli joutuivat ajamaan vieraita hevoskyydillä. Isä Wilhelm liikkui paljon kalassa, joten tyttäret saivat silloin tarttua isännänkin töihin.

Viinikka kuului kirkonkylän kievereihin. Tilalla oli kaksi päärakennusta, joista uusimmassa majoitettiin vieraita. Talon emäntä Aleksandra oli nuoruudessaan ollut piikomassa New Yorkissa, mistä olivat peräisin hänen erinomaiset taidot ruuanlaittajana. Taitojaan hän saikin hyödyntää vieraille ruokaa laittaessaan.

Noilta ajoilta on peräisin Wilhelm Viinikan ja Fiskarsin tehtaiden johtajan I.A. von Julinin ystävyys. von Julin piti kortteeria Viinikassa ollessaan metsäharjoittelijana Parkanon seudulla. Vuosikymmenien ajan hän piti monin tavoin yhteyttä parkanolaiseen ystävänsä. von Julin kävi tilalla vielä ollessaan Fiskarsin johtaja. Yhtiö omisti metsää Ähtärissä, ja matkoillaan Ähtäriin johtaja tapasi yöpyä Viinikassa. Wilhelmmin veli Vihtori Viinikka toimi pitkään von Julinin autonkuljettajana.

Kievareissa poikkesi tuolloin monenlaista kulkijaa. Elli Viitasalo muistelee:

– Äiti kertoi meille myöhemmin, että isän ollessa vieraita kyytimässä, hän pelkäsi joskus oudosti käyttäytyviä kulkijoi-

Neljä polvea. Aleksandra Viinikka (o.s. Laurikainen 1879–1962) isänsä Matti Laurikaisen (1851–1932), tyttärensä Anni Lautamäen (o.s. Viinikka 1904–1936) ja tyttärenpoikansa Pentti Lautamäen (s.1928) kanssa.

ta. Vanhan päärakennuksen isossa pirtissä oli ovensuussa sänky, johon äiti päästi myöhään illalla tulleen matkamiehen. Äiti otti kirveen sängyn alle varoiksi eikä uskaltanut nukkua silmästäkään. Hän piti silmällä kulkijaa, joka ei myöskään nukkunut, koska äidin kertoman mukaan vieraan silmät kiilsivät pimeässä ilkeästi.

Viinikan liiketalo

Wilhelm ja Aleksandra Viinikka myivät tilan pojalleen Kalle Viinikalle vuonna 1930. He jäivät edelleen asumaan tilalle.

Kalle Viinikka rakensi myöhemmin liiketalon Parkanon kirkolle, nykyisen Särkisen talon paikalle. Kolmekerroksisessa täystiilitalossa oli kahvila, Osuuskassan pankkisali, parturikampaamo, viisi matkustajakotihuonetta ja kellarikerroksessa leipomo pullapuoteineen sekä Mettomäen lihakauppa.

Sota-aikana Viinikan liiketalossa oli Tampereen läntisen sotilaspiirin esikunta, jolloin Parkanoon muutti paljon upseereita jäädessä tänne pysyvästi asumaan.

Kalle Viinikka ehti hoitaa vain lyhyen aikaa kotitilaansa, ja sen takia voidaan katsoa, että hänen vanhempansa olivat tilan viimeinen todellinen isäntäpari. Kalle oli pikemminkin liikemies taipumuksiltaan. Liiketalon rakentaminen johti nimittäin siihen, että Kalle joutui myymään Viinikan tilan metsäpäällikkö Ilmari Kauselle vuonna 1936.

Nuoren liikemiehen elämä päättyi traagisesti. Kalle kuoli vasta 31-vuotiaana hämärissä olosuhteissa ollessaan miespuolisen kanssa autokyydissä matkalla Tampereelta Parkanoon.

Kallen vanhemmat saivat jäädä asumaan Viinikan päärakennukseen kuolemaansa asti syytinkisopimuksen turvin. Talossa asui myös vuokralaisia sekä Kallen sisar Elli Viitasalo perheineen aina vuoteen 1962 asti, jolloin Aleksandra Viinikka kuoli. Wilhelm oli kuollut jo vuonna 1946.

Viinikan päärakennus purettiin syytinkisopimuksen päättyttyä vuonna 1962.

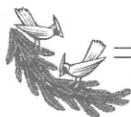
Viinikan tilan myynti Kauselle oli yksi lähtölaukaus Parkanon kasville. Keskustan tuntumaan vapautui runsaasti tonttimaata omakotiasutukselle ja Viinikan liiketalo vilkastutti omalta osaltaan keskustan elinkeinoelämää.

Ilmari Kausen perustama saha Jaakkolan kylään oli myös tärkeä sysäys paikkakunnan kehitykselle.

LÄHDELUETTELO: Jorma Vappula: Ikaalisten emäpitäjän historia II, Parkanon ja Kihniön kirja, Väinö Viitasalon sukututkimusarkistot

Viinikan liiketalo tuhoutui korjauskelvottomaksi tulipalossa vuonna 1963. Sen paikalla on nykyään Särkisen liiketalo.

Aino Rimppi

Urhon talo

Poliisi Iisak Urho

Serafiina Urho

Olga Ojajärvi o.s. Urho

Urhon talo sijaitsee Viinikanjoen itäpuolella, Turpeuslammen rannalla. Se on suoraan vastapäätä Kanan tilaa ja 1800-luvun kartassa merkityllä Wiinikan alueella. Vielä 1600-luvulla alueen verot menivät "suoraan kruunun kassaan", koska maat olivat kruunun yhteismaita.

Urhon talo sijaitsee Turpeuslammen rannalla. Turpeuslampi toimi keskiaikana "mattojauhojen" jakopaikkana. Sinne tuotiin ns. mattojauhot eli valtavat säkilliset jauhoja Viinikanjokea pitkin. Rannalla jauhot sitten jaettiin pienempiin säkkeihin metsäseutujen asukkaita varten.

Ruotsin vallan loppusuoralla, 1700-luvun lopulla, ruvettiin perustamaan torppia ja 1800-luvulla maita jaettiin uudisasutukseen. Lienee tuona aikana perustettu myös Urhon talo.

Kestikievarina kaksi vuosikymmentä

Urhon talossa on ollut kaksi kookasta asuinrakennusta, suuri puinen navetta, riihi ja useampia piharakennuksia. Sen verran kokoa ja vakavarallisuutta talolla oli, että se sai luvan toimia kestikievarinakin yli 20 vuoden ajan.

Kievarin pidon aloitti Iisak Urho ja vaimo Serafiina. Iisakki oli myös pitäjän ensimmäinen poliisikonstaapeli. Iisakilla ja Serafiinalla oli kolme lasta, joista Frans jatkoi kievarin pitoa. Fransin sairastuttua ja kuoltua tytär Olga otti hänen paikkansa. Toinen poika Kalle oli sen verran laiska ja hulivili, että hänelle ei liiemmin talon kuin kievarinkaan pitoa uskottu. Olga avioitui sittemmin Yrjö Ojajärven kanssa. Yrjö tuli taloon isännäksi ja pisti talon kuntoon, Kalle kun oli vähän lurvitellut ja hänen vuokseen jo "vekseli protisi".

Kestikievariksi Urhon talo mietittiin vuonna 1905 kuntakokouksen päätöksellä. Kievarin pitoa puolsi talossa oleva "telefooni" ja sen sijainti maantien vieressä. Joen toisella puolella sijaitseva Kanan talo oli niin ikään ollut kievarina jo pitkään. Parkanon keskustassa myös Vilhelm Viinikka piti kievaria "yhden huudonvälin". Yhteensä Parkanossa on ollut 13 kestikievaria.

Kievariksi ei kelvannut mikä talo tahansa, piti olla hyvin toimeentuleva ja suuremmasta päästä, että pystyi hoitamaan vieraat. Kuvernööri valvoi kievareiden toimintaa. Kestikievarista piti voida tarjota matkustajalle huone yöpymistä varten, ruokaa ja varsinainen kyyti ja lisäksi vielä ylimääräinenkin. Varsinainen kyyti piti toimittaa oitis, ylimääräinen kyyti viimeistään kahden tunnin kuluttua pyynnöstä.

Kaikki eivät kievareiksi olleet edes halukkaita, jolloin yhden kievarin osalle saattoi kertyä kohtuuton määrä töitä. Muistiinpanojen mukaan Parkanon kirkonkylän kestikievaritaloista kyydittiin asiakkaita peräti 40 km päähän Virtain puolelle. Ihmiset kulkivat juuri Parkanon kautta etelästä pohjoiseen, koska Kaitoja vesiä seuraillut Kyrönkankaan talvitie oli suorimpana tieyhteytenä käytetty oikotie Pohjanmaalle.

Vuonna 1887 Parkanossa oli niin vähän kyydityksiä ja majoituksia, että Turun ja Porin läänin kuvernööri ei edes vaatinut kievareilta määrättyä hevoslukua muutama vuoteen.

Satunnaisten kävijöiden jäämistöä

Yrjö tiesi hoitaa tilaa, niin että tuli rahaakin. Hän valmisti mm. koivuhaloista pilkkeitä autojen häikäpönttöihin talon riihessä. Sota-aikanahan ei bensaa saanut, joten autot kulkivat muutaman vuoden ajan häikäpönttöjen turvin. Pilkkeet kuivatettiin riihen suurilla kiukailla. Olipa Yrjöllä riihessä jonkin aikaa tiilitehdaskin.

Urhon vanhin rakennus paloi vuonna 1961. Myös siinä toimi kievari kuten suuressa pääarakennuksessa, johon on tehty useampi huoneisto.

Toden näköisesti Urhon talon mailla on asuttu jo kampakeraamisella ajalla, koska talon mailta on löytynyt kolme suurta hiomakiveä eli hiomalaakaa ja kvartsinpala. Löydöt on katsottu olevan peräisin ajalta noin 1600 e.Kr.

Niin ikään Urhon talon pellosto on löydetty pronssinen, hevosenkengän muotoinen solki. Solki lienee miehen viitansolki, jotka olivat rautakauden lopulla yleisiä. Niitä käytettiin nappien asemesta kiinnittämään vaatteita tai koristeena. Solkea on

käytetty 1000-luvulla j.Kr. Nykyisin varsin arvokas löytö on Kansallismuseon omaisuutta (KM 12056).

Toinenkin solki on löydetty Urhon pelloilta. Se ei kuitenkaan ole enää tallessa, mutta taiteilija Germund Paaer on tehnyt siitä piirroksen. Solki on kuulunut ristiretkiaikaan, noin 1050 - 1150 j.Kr.. Soljessa oleva ristikoriste muistuttaa uuden uskon vaikutuksesta maassamme. Löydetty solki osoittaa selkeästi, että Parkanon kautta on jo tuolloin kuljettu Pohjanmaalle.

Presidentin tuoli

Yksi vanha, matala tuoli seisoo edelleen jossain Urhon talon kammarissa (kuva). Tuolilla on istunut presidentti Juho Kusti Paasikivi ollessaan poliitikkona Parkanossa valtiopäivillä, ennen kuin Päivölän eli Suomalaisen Seuran talo valmistui vuonna 1911. Näin on kertonut Ryttilän mummo. Paasikiven on täytynyt tuolloin olla noin 40 -vuotias.

Urhon talon yhteydessä on johonkin aikaan pidetty myös 15 vuoden ajan vankilaa. Kalteri-ikkunat on kuitenkin aikoja sitten purettu ja hävitetty. Nykyisin talosta on jäljellä punainen navetta, jossa lehmät ammuivat viimeisen kerran vuonna 1972, varsinainen päärakennus ja piharakennus.

Kummituksiakin huhutaan Urhon talossa käyskennelleen, vaikka mahdolliset kummittelut ovat enimmäkseen pysytelleetkin kieverikävijöiden omassa mielikuvituksessa. Huhutaan kuitenkin, että pihan yli käveli muutama vuosi sitten jalaton mies tukien kädellä leukaansa. Mies katosi traktorin taakse.

Lähteet: Parkanon ja Kihniön kirja, Martta Sevio: Parkanon seurakunnan vaihteita, haastatteluja

Anna-Liisa Periaho

Joulu tulla jolkuttelee

*Joulu tulla jolkuttelee
kuuraisin hiuksin ja parroin.
Ovia aukoo ja jolkuttelee
kylläpä sua jo varroin.*

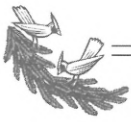
*Tuohinen kontti selässsänsä
pihoille verkallensa käy.
Jäiset lyhdyt käsissänsä
hiipii, kun ilta ennättäy.*

*Mitäpä joulu meille tuo?
Se hyvää tahtoa jakaa.
Lämpöä, hellyttää sydämiin suo
rauhaisan mielen takaa.*

*Soi kiitoksemme Joululle:
Tulet juhlatunnelman luomaan.
Talvisen arjen keskelle
pimeyteen valoa tuomaan.*

Kuva: Aaro Lautamäki.

Teksti Tellervo Ruohonen

Jouluostoksilla pärekattojen aikaan

Oli aika hyvántapainen joulukuinen aamu, kun appivaari totesi: "Ny minä lählen kirkolla käymään. Jos ämmillä on asiaa, sopii tulla mukaan." Anopilla oli se iän ikuinen hapanleipomus ja minä inhosin sitä työtä yli kaiken, joten sanoin, että mulla olis kyllä tarkeeta asiaa. Ihmeekseni sain luvan lähteä.

Vaari istui Ooppelin ratsin taakse ja totesi taas kerran: "Ämmistä ei oo ajajiksi, ei ne ikänä sitä opi." Mielessäni kyllä olin eri mieltä, mutta ei auttanut mukista vastaan, olisi vain tullut taas kerran siitä riitä.

Saavuimme siitä sitten keskustaan, joka oli tapansa mukaan täynnä hevospelejä ja ihmisiä. Vaari parkkeerasi autonsa ja meni omille teillensä. Minä päätin ensimmäiseksi mennä Kiviniemen kauppaan, mutta en päässyt rappuja pidemmälle, kun paloaseman puolelta kuului tuttu ääni, joka sanoi "Jaa sinäkin oot tullu kirkolle. Joko Mansikki poiki, että pääsit?"

Se oli vaarin sisko ja lähin naapuri. Kokemuksesta tiesin, että ellen ylitä tietä takaisin, ajatukset huudetaan tien yli. Anopilla ja vaarin siskolla oli näet tapana huutaa päivien tärkeimmät asiat järven lahden yli toisilleen. Kummallakin oli varsin kuuluva ääni ja tottumusta tästä asiasta oli monta kymmentä vuotta. Minä siis siirsin itseni varsin vikkelaasti maantien ylitse, koska kymmenkunta ihmistä jo seurasi uutisten vaihtoa, ja lisää tuli koko ajan.

Vihdoin ehdin Kiviniemen tiskin luokse. Kahta isäntää palveltiin juuri, joten piti odottaa vuoroa. Lihava isäntä osti naisten villahousut numeroa 48. Ne käärittiin joulupaperiin. Toisen osti vieressä hienoa silkkistä naisten yöpaitaa. Katselin sitä kaihoten. En ollut niin kaunista koskaan nähnyt.

Yöpaita käärittiin samanlaiseen joulupaperiin kuin housut. Silloin ovelta kuului jotain ja kumpikin mies kääntyi katso-

maan. Minä seurasin yöpaidan paketoimista, ja ihmeekseni sen ostaja ottikin tiskiltä villahousupaketin. Lihava isäntäkään ei huomannut vaihtumista. Meinasin sanoa, että nyt vaihtui paketit, mutta kumpikin lähti niin äkkiä kaupasta, etten ehtinyt.

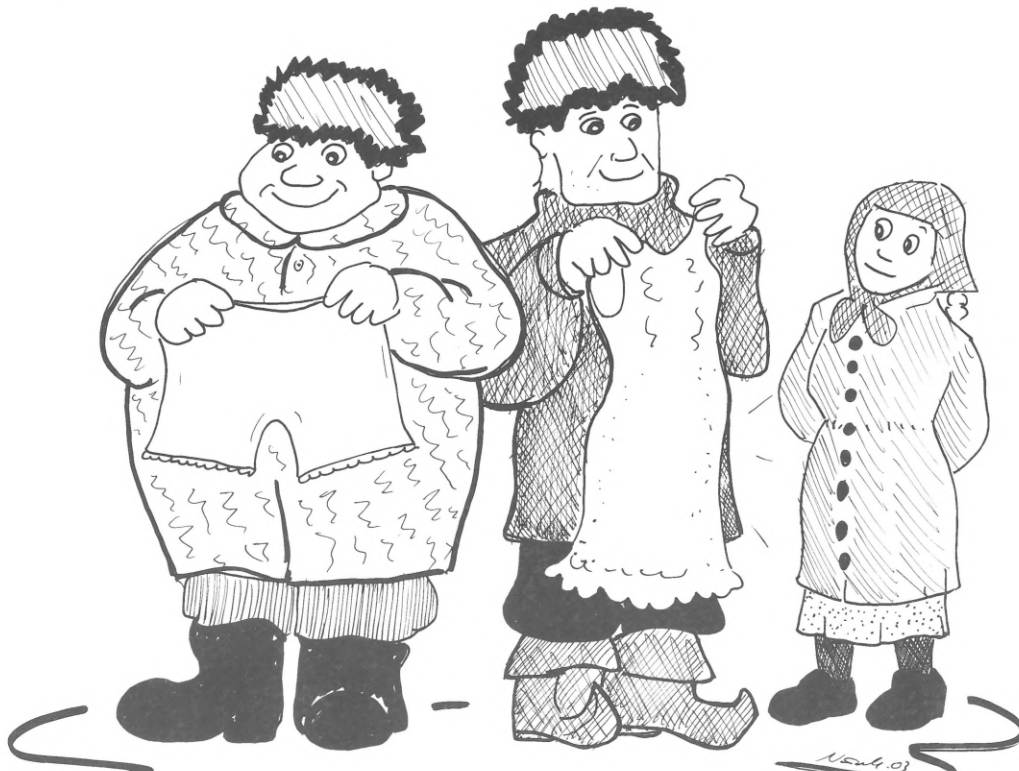
Siinä häpäkässä ostin omat tavarani ja muutin SOK:lle, anoppi kun oli käsenyt tuomaan kahvia, vaaleata Johannaa, eikä sitä saanut kuin SOK:sta.

Taas oli sama tungos. Pääsin vihdoinkin tiskin viereen odottamaan vuoroani. Yht'äkkiä eteeni tiskille paiskattiin erivärisillä kankailla ja pellavalangalla paikattu rasapari. Ne haisivat tallilta ja hevoselta niin, että silmiä kirveli. Vaistomaisesti käännyn katsomaan taakseni ja kohtasin silmiäni tasolla iloisesti vilkkuvat silmät ja nauravan ryppyisen naaman.

Käteeni tartuttiin ja esitettiin: "Minä oon Urhon Kalle." Meinasin sanoa nimeni, mutta hän ehti edelle: "Ei tartte, kyllä mää tielän." Siitä alkoi kummallinen ystävyys. En päässyt myöhemmin koskaan tuon miehen ohitse, aina oli kerrottava uutiset ja muistan hänen käyneen meillä joskus myöhemmin kylässäkin. Hän oli erittäin mielenkiintoinen tuttavuus.

Vihdoin sain kaikki ostokseni tehtyä. Katsoin kelloa. Mistä löytäis vaarin? Suunnistin suuren ukkoporukan luo ja sanoin hiljaa yhdelle ukolle, että pitäis päästä kotio, mutta vaari on hukassa. Siihen isäntämies sanoi kuuluvasti: "Täällä on yksi plikka, jolla on kotoikävä." Vaari vilkaisi Syrjäsen kelloa ja hätkähti. Hän harppoi auton luo, minä perässä pussieni ja pakkettieni kanssa.

Kotona anoppi kysyi: "Näikkös tuttuja?" Minä vastasin, että naapurin emännän, en muita. Vaarilla sen sijaan oli paljon kerrottavaa. Ainoan asiansa hän oli unohtanut.

Niina Martikainen, kuvat Sini Lahti ja Saara Koskinen

"Potkukelkalla ihailemaan tähtitaivasta"

Kansainvälisyyskasvatuksen opettavimpia ja antoisimpia keinoja on tavata ihmisiä eri maista, vierailla ulkomailla ja saada vastavierailijoita. Ulkomailla näkee, että moni itsestään selvänä pitämämme asia onkin muualla aivan toisin. Samoin taas ulkomaalainen tekee Suomessa havantoja asioista, joihin emme tule kiinnittäneeksi huomiota.

Parkanon yhteiskoulun kieltenopettaja Tarja Männikkö-Tarsia sai EU-rahoitteisen Comenius-projektin puitteissa muun muassa vierailla Kreikassa sekä ottaa Parkanossa vastaan vieraita Liettuasta ja Unkarista. Suomen talvinen luonto oli vierailulle uutta.

- Liettuasta ja Unkarista vieraat halusivat tulla tänne nimenomaan talvella. Suomen talvi oli heille elämys, josta he pitivät kovasti. Liettualaisten kanssa kävimme Poro-Röllissä illalla pimeässä potkukelkoilla. Tähtitaivas vain valaisi, ja lapset innostuivat tekemään lumienkeleitä, Tarja kertoi.

Hän totesi, että emme me ehkä pimeyttä, tähtitaivasta ja lunta niin ihmeenä pidä, koska olemme talveen niin tottuneita.

Kreikkalaiset vieraat Tarja vei käymään kotonaan, maaseudulla. He olivat ensin ihmetelleet, kuinka ihmeessä joku uskaltaa asua "keskellä ei mitään". Kun asiaa pohdittiin porukalla, tulivat vieraat sitten siihen tulokseen, että mitäs pelkäämistä siinä oikeastaan on.

Suomalaisille taas tuotti yllätystä ulkomailla se, että peruskoulumme musiikkiopetuksen tasoa pidetään korkeana. Monessa maassa musiikkia ei opeteta koulussa lainkaan tai vain ehkä ensimmäisellä luokalla. Parkanolaisten Unkarissa pitämä konsertti sai suuren suosion, ja nuorilta esiintyjiltä pyydettiin jopa nimikirjoituksia.

Tarja kertoi, että työtähän projekti teetti paljon. Opettajan harteilla oli esimerkiksi yhteyksien ylläpito yhteistyökouluihin. Oppilaiden kanssa tehtiin myös esimerkiksi esittelykirjainen, jonka aiheena tuli olla oman paikkakunnan kymmenen tärkeintä monumenttia. Parkanossa tehtiin tosin muutoksia aiheeseen.

- Me vähän sovelsimme sitä... Otimme luonnon mukaan voimakkaasti mukaan, Tarja kertoi.

Varo keittoa ja pönttöjä

Nykyiset yhdeksännen luokan oppilaat Sini Lahti, Anniina Männikkö ja Saara Koskinen vierailivat luokkansa kanssa Unkarissa ja ottivat vastaan unkarilaisvieraita Parkanoon. Viime toukokuussa tehty matka Szigetszentmiklosiin poiki vieläkin sähköpostilla ylläpidettyjä ystävyys-suhteita sekä jonkin verran ihmettelyä toisen maan tapoja kohtaan.

- Erilaista oli ruoka, kulttuuri, maisema ja vessanpönttö! Pönttöt olivat äänekkäitä, niissä ei ollut selkänokkaa ja reikä viemäriin oli tosi pieni, tytöt listasivat.

- Unkarissa syödään hirveästi ja ruoka on rasvaista. Ihmiset ovat mukavia ja tosi kohteliaita.

- Minua varoitettiin kalakeitosta, että "varo kalan luita".. Ajattelin silloin, että on suomalaisessakin kalassa ruodot... Keitossa oli yksi iso kalaklöntti, kalaa ei lautaselle tullut siitä klöntistä, kai se oli siellä antamassa liemeen makua, Sini ihmetteli.

Hintataso Unkarissa on halvempi kuin Suomessa, ja tytöt ostivatkin muun muassa laatuvaatteita melko edullisesti.

Ennen parkanolaisvierailua Unkariin kävivät unkarilaiset täällä, ja muutama asia jäi tyttöjen mieleen.

- Meillä kaksi tyttöä kävi saunassa ja viihtyivät yli tunnin, vaikka eivät ennen varmaan olleet saunoneet. Kun he tulivat pois, näyttivät siltä, että eivät varmaan olleet suihkussa käyneet, Sini kertoi.

Muuten vieraat olivat hyvin hygieenisinä.

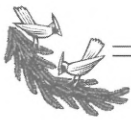
- Meillä Zsolt aloitti aamun suihkulla kello kuudelta, kun minä olisin vielä nukkunut. Muutenkin hän saattoi käydä suihkussa monta kertaa päivässä, Saara puolestaan sanoi.

Saaran ja Zsolt-pojan yhteydenpito on jatkunut. Myös muutaman muun kanssa hän kertoi kirjoittlevansa sähköpostia noin kerran viikossa. Sini ja Anniinakin saivat ystäviä, joihin pidetään yhteyttä.

Ystävyyden lisäksi projekti poiki oppilaille kohentunutta suullista ja kirjallista kielitaitoa.

Suomalaisia vieraita kierrätettiin Unkarissa oppilaiden mielestä hieman liiankin ahkerasti nähtävyydeltä toiselle. Lauri Koivunen poseerasi kameralle "jonkin linnan edessä".

Unkarissa vieraili viime toukokuussa ryhmä kahdeksannen luokan oppilaita. Ystävyyskoulun edessä vasemmalta oikealle Anniina Männikkö, Sini Lahti, Hanna Henttonen, Lola Tikkanen, Jenna Puustinen, Riina Laholuoma, Lauri Koivunen, Tuomas Simonen ja Reetta Mäkipää.

Mikä ihmeen Comenius-projekti?

Parkanon yhteiskoulun Comenius-projekti kuuluu EU-rahoitteisiin kansainvälisyyskoulutusohjelmiin, joiden hallinnoinnista vastaa opetusministeriön alainen CIMO (Kansainvälisen henkilövaihdon keskus). Comenius-nimellä järjestetään kouluopetuksen piiriin kuuluvia ohjelmia. Erikseen ovat ohjelmat myös korkea-asteelle sekä aikuiskoulutukseen.

Parkanon kuusi vuotta kestänyt Comenius-projekti jakaantui kahteen kolmevuotiseen teemaan. Vuonna 1997 aloitettiin teema *Sounds and images in the town and city* (Kaupungin äänet ja kuvat). Tällöin projektin koordinaattorina toimi englannin- ja ruotsinkielen opettaja Leena Kaunisto. Yhteistyökoulut löytyivät silloin Kreikan Tessalonikista ja Italian Ragusasta. Yhteistyöhön kuului mm. yhteydenpitoa kohdekaupungissa sijaitsevaan ystävyyskouluun sekä molemminpuoliset viikon mittaiset vierailut. Vierailuilla oppilaat asuivat perheissä. Oppilastöinä tehtiin muunmuassa oman paikkakunnan esittelykirjasia.

Vuonna 2000 alkanut ja viime keväänä loppunut toinen teema oli nimeltään *Me - guide* (Minä - opas). Teeman koordinaattorina toimi englannin- ja ruotsinkielen opettaja Tarja Männikkö-Tarsia. Aikaisempien kohdekaupunkien lisäksi mukaan tuli Liettuan Kaunas, Unkarin Szigetszentmiklos, Portugalin Coimbra, Espanjan Priego de Cordova sekä Ranskan Pariisi. Uusista kaupungeista oppilasvaihdot eli viikon mittaiset vierailut tehtiin Liettuaan ja Unkariin. Lisäksi Portugalin ystävyyskoulusta vieraili Parkanossa kaksi opettajaa.

Projektiä varten saavalla EU-avustuksella on ehtonsa. Avustuksella saa maksaa oppilaiden tuotoksia kuten oman paikka-

kunnan esittelykirjaset, yhteydenpitokuluja sekä opettajien matkat yhteistyöpaikkakunnille. Esimerkiksi oppilaiden matkat, vieraiden majoitus tai pääsymaksut vierailukohteisiin sen sijaan eivät kuulu avustuksen piiriin.

EU-avustus anotaan joka vuosi uudestaan.

Parkanon yhteiskoulun Comenius-projektia avusti myös Parkanon kaupunki ja Pro Parkano.

Oppilaiden mukaan maisema oli Unkarissa toisenlaista. Matkakuvien joukossa oli monta maisemaotosta, joista selvästi näkee, että jossain muualla ollaan...

Leena Perälä

Vanhoista teistä ja tielläkulkijoista

Ihminen on aina tarvinnut tietä päästäkseen paikasta toiseen.

Suomen tiehistoriasta on tallennettu arkistotietoja varhaiselta keskiajalta lähtien. Tietoa on taltioitu jopa esihistorialliselta ajalta.

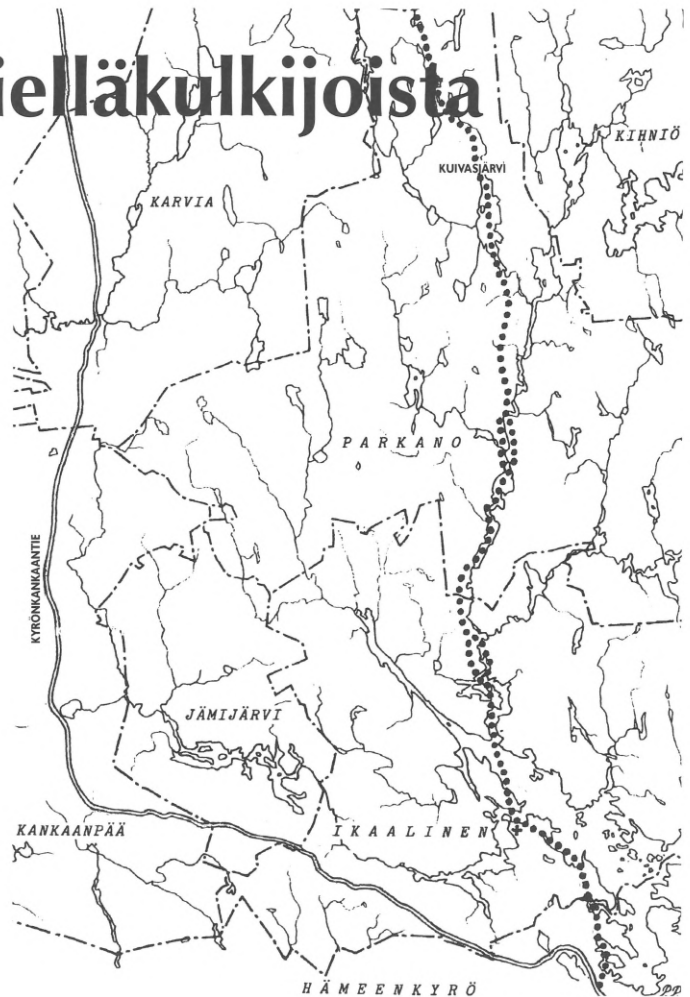
Elinkeinoaan, metsästäystä ja kalastusta harjoittaneet eräkauden esi-isämme vaelsivat vesistöjä, järviä ja jokia pitkin. Ylä-Satakunnan useat hyväpohjaiset kankaat ja harjumuodostelmat tarjosivat lisäksi kulkureitit, jotka vähitellen muodostuivat merkityiksi poluiksi ja teiksi vesistöjä seuraavien rantalaidunten lisäksi.

Varhaisimpia tielläkulkijoita

Keskiaikaisilla pirkkalaisilla ja Kyrösjärven pohjoisosien kantataloilla oli kauko-omistuksessaan eräsijoja muunmuassa Kaitainvetten ja Linnajärven rantamailla.

Onpa lempääläläisten kala-aitoista säilynyt arkistoissa valokuvia.

Pilkoin merkityt urat ja polut olivat tärkeitä **erämiehille**, jotka kävivät muutaman kerran vuodessa riistarikkailla eräsi-

Parkanon vanhat tiet: vas. Kyrönkankaantie, oik. pistein merkitty Kyrönkankaan vanha talvitie.

joillaan. Purilaita eli notkeiden aisojen päällä olevia paareja vetävä hevonen tai koiravaljakko olivat mahdollisesti erämiehen mukana.

Ensimmäisistä veroa maksavista taloista ja Parkanon seudun reitistä ovat arkistomerkinnät Turun läänintileissä vuodelta 1540. Samoin vesitiestä löytyy merkintöjä 1500-luvun eräluetteloista.

Samoihin aikoihin vakiintui **Kyrösjärven talvitien** käyttö, josta myös silloiset karttamerkinnät kertovat. Tätä oikotietä Hämeenkyröstä Pohjanmaalle oli helppo kulkea veneillä soustaen ja talvella järvenselkiä hiihtäen. Parkanon seudun useat kosket luonnollisesti hidastivat kulkua. Viereisiä rantatöyräitä seuraillen matka kuitenkin lyheni kahden nimismiespiirin, Hämeenkyrön ja Jalasjärven Jokipiin välillä runsaan peninkulman verran.

Maakirjan mukaiset, yhdeksän veroa maksavaa taloa sijaitsivat kaikki pohjois-eteläsuunnassa kulkevan vesitien varrella. Niinpä neljästi vuodessa vaelsivat vähiten odotetut **veronkantajat ja verorästien kerääjät** noutamassa kruunun saatavat.

Perimätiedon mukainen ikivanha tieura Alaskylässä Oukaronvuoren juurella Parkanonjärven länsirannalla.

Kaupankävijät olivat luontevia polkujen kulkijoita. Erämaista saatua riistaa: oravan, näädän ja karpän nahkoja, tuotettiin ja kuivaa kalaa syksyisin sekä hirvenlihaa kuljetettiin näiltä alueilta asutuksiin ja rannikolle. Ne vaihdettiin suolaan ja rautaan.

Virkamiehet, sanansaattajat, lähetit ja kirkolliset seurueet olivat ajoittaisia tielläliikkujia.

Pääasiallinen **postitie** Turusta Pohjanmaalle vuoden 1645 merkinnöissä oli Kyrönkankaantie. Kuitenkin talviaikana posti tuotiin Ikaalisten Kartusta Parkanon Laatuun, joka toimi myös kestikievarina. Täältä posti kuljetettiin Jalasjärven Jokiin nimismiehen taloon.

Nuijasodan pääjoukko, noin 800 miestä kulki sotaretkellä "Parkanon järvitietä" Ikaalisiin ja edelleen Ylöjärven kautta Nokialle. Onnettomalla paluumatkalla maaliskuussa 1597 marsalkka Klaus Fleming ja 1500 ratsumiestä ajoi takaa nuijamiehiä.

"...Parkanon Laurikaisella hän otatti seurueineen syödyseen kolme lehmää ja härän sekä viisi leiviskää kuivaa lihaa ja kuusi leiviskää leipää sekä hevosilleen kolme tynnyriä ohria ja neljä kauria."

Martta Sevio kirjassaan *Isomummu muistelee* kertoo Nuijasodan miesten joukossa olleen tämänkin seudun miehiä, "jotka lämpimikseen ja henkensä pitimiksi saivat kodeistaan ja naapureistaan koirankarvakintaita, vällyjä ja palttoita ylleen. Saivatpa he eväikseen leipiä jopa pikku vartaissa olalleen ja reppuunsa kuiviksi palvattuja lampaankeipia ja muuta".

Kaitainvetten Ruumissaareen tiedetään haudatun sotaretkellä menehtyneitä nuijamiehiä.

Kärrynpyörän tuomiset

Vanhoiden tuomiokirjojen todistusten mukaisesti kärryt tulivat näillä main käyttöön vasta 1600-luvun lopulla. Siitä alkoi näihin päiviin asti jatkunut vilkas liikkuminen Parkanon seudulla, useimmiten sen ohitse!

Isonvihan aikana 1700-luvun alkupuolella **piiloutui väestöä** mielivaltaisuuksia ja kostoja välttääkseen Parkanon suuriin erämaihin. Arkistotietojen mukaan **Venäjän pääarmeija**, noin 8500 miestä, eteni vuonna 1713 Parkanon kautta Pohjanmaalle. Kuivasjärven kievarissa sotamiehet polttivat asuin- ja karjarakennukset.

Kuninkaallisia kulkijoita

Keskiaikaisten kestikievarien, Laadun ja Kuivasen majatalojen, vieraskirjoista voidaan löytää merkintöjä useiden valta-

herrojen vierailuista. Merkittävin kaikista oli **Ruotsi-Suomen kuningas, Kustaa II Aadolf ja kuningatar Maria Eleonora seurueineen**.

"Maaliskuussa 1626 itse kuningas Kustaa II Aadolf ja kuningatar Maria Eleonora Narvasta palattuaan matkusti Parkanon vesiä myöten Pohjanlahden ympäri Ruotsiin."

Sotaväen oikotie

Suomen sodan aikana 1808-09 Suomen sotajoukko perään-tyi Tampereelta Ikaalisten kautta Pohjanmaalle. Ne, jotka tun-sivat tiet, pakenivat Parkanon kautta kulkevaa **oikotietä**.

"Usein mainittua talvitietä myöden ja Parkanon vesitse ja Kyrösjärvetse teki Adlgergeuts'kin pitäjän lävitse mainion paluumatkinsa 1808." (Vilh. Carlsson: *Entinen Ikaalinen*, 1871.)

Mutta jättäisimmekö pois sodan loppupuolen pippurisen, venäläisen **sotapäällikkö Kulnevin?** Hänestä kertoo J.L. Ru-neberg:

"...Se varma, että luonteeltaan ol' ukko Kulnev herttainen, / liiaksi juoneen moititaan, syy oli sydämen: /ja sodassa ja rau-hassa se sydän oli mukana: /hän suuteli ja surmasi ain' yhtä hartaasti."

Myös Mauno Jokipii kertoo siitä, kuinka Kulnev pienen sotajoukkonsa kanssa perään-tyi oikotietä Hämeenkyröstä Par-kanon kautta Pohjanmaalle.

"Ei lippu eikä isänmaa voi veljeyttä vahvistaa / välillä sota-miehien, kuin miehuus yhteinen."

Vesitiet

Asutuksen sekä kristinuskon alueelle leviämisen yhteydessä, 1700-luvulla, Kihniöstä Kyrösjärvelle oli olemassa myös **kirkkotie**. Uusimman historiantutkimuksen mukaan tämä vesiväylä soudettiin kirkkoveneillä Hämeenkyrön ja Ikaalisten kirkkoihin jokapyhäiseen sanan kuuloon. Samalla kansalle luet-tiin myös kruunun tiedotukset, joita oli pakko tulla kuulemaan. "Plankkusahauskaudella", 1800-luvun puolivälin jälkeen, ve-sistö oli tärkeä **tukkien uittotie** sahoille.

Keskiaikaisia tiepohjia osittain seuraillen nykyinen tiever-kosto on muodostunut maanteiksi ja yhdeksi valtakunnan pää-väyläksi. Vesistöä varsinaisena kulkutienä ei enää ole käytetty.

Kyrönkankaan vanha talvitie

Kun edellä olemme löytäneet todisteita Parkanon alueen tei-den tarpeellisuuksista, käyttäjistä ja tiesuunnista, voimmekin

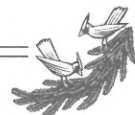
8 Anno, 1626 den 2. Martij.

... Dagg till nyste lögmbet.

Gaffs Män, emellan Brand Lufsen, Tappari i Birkkala Bonst, och en i Föjstila, den duffskifte om minnaden, som äro oliff Fransson Bonst. id, Marckus Linder, Branding Fransson Bonst, Dagg till nyste lögmbet.

Dömdes Bonst Lufsen, G. Ebbomads Bonstas Ofverlifvning, för minnaden - 16. Er af Margareta Ebbomadsens Bonst, för en Eng, id - Dömdes för Margareta sin Faust Eng id.

Kansallisarkiston merkintöjä 1600-luvulta Parkanon seudun kulkijoista.

Viljo A l a s e n tutkimusta myötäillen lähteä kulkemaan yksityiskohtaisesti tielinjaa pitkin Hämeenkyröstä ”Parkanon vesä seuraten” Isonkyrön kirkolle.

Tiesuunta Hämeenkyröstä, ikivanhasta Kyrön pitäjstä suuntautui Ikaalisiin.

Oikotie Pohjanmaalle

Tie erkani Ikaalisista kohti Kyrösjärven pohjoisrantaan, Heitto-
lanlahtea. Sieltä tie jatkui Vääräjokea pitkin Parkanojärven eteläpää-
hän. Vääräjoen itärannalla, lähellä nykyistä Kukkurakos-
kea sijaitsi entisajan puolustusasema. Se oli luonnon muodos-
tama jyrkkärinteinen mäki, **Veneslinna**. Talvisin tie järven etelä-
päässä nousi järven länsirantaa **Möhkön** talon ohitse ja seu-
rasi nykyistä Alaskylän paikallistietä.

Kesäisin kuljettiin veneillä Parkanojärven pohjoispäähän. Yliskylässä sijaitsevilla järven itärannalla oli **Kaupin vanha majatalo**, jossa poikettiin tarvittaessa. Vanhan perimätiedon mukaan tie nousi maihin **Korvensuussa** eli nykyisen Jokitör-
män asuntoalueella ja jatkui siitä **Pärdenin** talon ohi Pappi-
lankoskelle, nykyisen **Haaroon** kohdalle. Paikalla yhtyivät Kirkkojärvestä vedet tuova **Pappilankoski** ja pohjoisesta vir-
taava **Viinikkajoki**.

Tästä tie kääntyi luoteeseen. Ensin se kulki **Kanan talon** eli nykyisen Virranhaaran länsipuolitse. Sieltä se jatkui **Riihimä-
en koulun** eli nykyisen Musiikkiopiston kautta, ohitti Nummi-
sen talon ja jatkui Kuttikalliolle kirkon itäpuolta.

Täältä tie laski **Haapaslammitille** ja jatkui nykyistä **Käen-
mäentietä Visurinlammen** itäpuolelle.

Tästä tiestä käytetään nimitystä **Vanha maantie**.

Edellä kuvatun tien kuluaikoihin nykyisessä keskustassa olivat vain Kanan ja **Raiskiorannan** talot. ”Raiskio” on muse-
on lähellä olevan seurakunnan omistaman punaisen talon van-
ha nimi.

Pappila, Kivelä, Viinikka ja Käenmäki sijaitsivat kauem-
pana.

Asutuksen vähyden vuoksi jää arvailujen varaan, miksi tien
piti kulkea jyrkän **Kuttikallion** kautta ja laskeutua jälleen Vi-
inikkajoen rantamille.

Turpeuslampi ja toinen tiesuunta

Myöhemmissä tutkimuksissa on selvinnyt toinen, kuljetumpi
tiesuunta Parkanojärveltä pohjoiseen, Turpeuslammitille. Pai-
kan tiedetään olleen varsinkin katovuosina merkittävä nk. mat-
tojauhojen – niinistä punottujen jauhosäkkien – jakopaikka.

Turpeuslampi oli merkittävä jauhosäkkien jakopaikka.

”Matot” tuotiin veneillä jokea pitkin Hämeenkyröstä jaho-
paikalleen, Turpeuslammin rantaan. Lammen koilliskulmassa,
Viinikkajoen suussa oli pieni venevalkama, jossa jauhot jaet-
tiin pienempiin pusseihin ja kuljetettiin maitse **Riuttasjärven**
rantaan. Täällä jauhot myytiin kaukaa tulleille ostajille. Use-
at kosket Viinikkajoen yläjuoksulla olisivat tehneet raskaiden
jauhosäkkiveneiden kulkemisen vaikeaksi.

Yliskylässä sijaitsevan Kaupin talon tukkeja tiedetään kul-
jetun jäitä pitkin joen yläjuoksulla sijaitseville Lehtisen,
Haapasen ja Kairokosken sahoille.

Parkanojärven itärannalla on kulkenut toinen, vanhempi tie
pohjoiseen. Yliskylässä tie on laskenut nykyisen **Yliryttilän**
peltojen alapuolitse joenrantaa seuraten Turpeuslammin koil-
liskulman venevalkamaan. Tie kulki loivaa mäenrinnettä ohit-
se **Viinikan** talon, nykyistä **MäkiViinikan** tietä seuraillen Kai-
rolammin yli Käenmäen länsipuolitse **Pikku-Visurinlammen**
rantaan.

Täällä tämä alueen vanhin tie on yhtynyt aikaisemmin ku-
vattuun, Kuttikalliolta laskeutuvaan tiehen.

Parkanon nykyisen keskustan kohdalla on satoja vuosia sit-
ten kulkenut kaksi tietä, vanhin Viinikkajoen itäpuolitse ja
toinen länsipuolitse Kuttikallion kautta. Teistä on vanhoissa
arkistoissa karttamerkinnät.

Kuivasjärvelle...

Pikku-Visurinlammilta tie lähti talviaikana kulkemaan luo-
detta kohden, kulkien muutaman nevakon yli **Kullanojan sil-
lalle**. Lähellä oleva **Leirikangas** onkin jo huomattavasti help-
pokulkuisempaa, kuin epätasaiset nevaosuudet kapulasiltoi-
neen.

Tie sivuuttaa **Viljakan** tilan ja tulee **Kuivasjärven** eteläpää-
hän, **Nivuslahti**-nimiseen lahdekkeeseen. Tiellä liikkui myös
kutsumattomia joukkoja, jotka poikkesivat Lamminkoskella
Linnan ja Laurikaisen taloihin.

Nykyisellä valtatie 3:lla on vielä ”**Suvisillan ahdet**” muis-
tona jalkamiesten tiestä silloin, kun haluttiin mutkaisilta teiltä
välillä oikaista.

Talvitie kulki pitkin Kuivasjärven pohjoiskolkkaan ja **Kui-
vasen vanhaan kestikievaritaloon** ja edelleen Jalasjärven
suuntaan Pohjanmaalle.

Kesäisin kuljettiin veneillä. Vaihtovenevalkamia tiedetään
olleen ainakin Vääräjoella, Käenkoskella, Lamminkoskella ja
Kuivasjärvellä. Kuivasen kestikievarista tie jatkui samaa suun-
taa, kuin talvitiekin, suoraan kankaita pitkin pohjoiseen.

Lähdekirjallisuus:

Viljo Alanen: *Kotiseutututkimuksia XIII*

Alhonen, Papunen ja Sarkki-Isomaa:

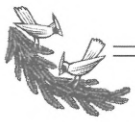
Ikaalisten entisen emäpitäjän historia I

Vappula: *Ikaalisten entisen emäpitäjän historia II*

Parkano-Kihniö -kirja

Rasila: *Pirkanmaan historia*.

Lämmin kiitokseni historioitsija Pentti Papuselle, joka
henkilökohtaisesti on tarkistanut kirjoitukseni tiedot oi-
keiksi!

Väinö Soimajärvi 1950-luvulla.

Kirj. V. Soimajärvi OSA II (Julkaistu Ylä-Satakunta -lehdessä 1964–67)

Hajanaisia muistelmia toimintani alkuajoilta Parkanosta ja parkanolaisista

Linja-auto kulki

Linja-autoilijoista tuli edellisen kirjoitukseni alussa mainituk- si Martti Käkelä, joka kesäkauden 1926 ja -27 ajoi linjaa Tam- pere–Ikaalinen–Parkano, ulottaen matkansa ainoastaan parin viikon aikana Kihniön kirkolle asti.

Kesällä 1924 aloitti liikenteensä samalla linjalla insinööri Stenroos Ikaalisista. Stenroosin ensimmäinen vaunu oli ollut niin erikoinen muodoltaan, että kansa oli ristinyt sen ”viiksi- Fordiksi”. Myöhemmin Stenroosilla oli ollut useampikin vau- nu, joista jokin liikennöi myöskin Kihniölle.

Kesällä 1925 ajoi autoilija Toivo Rönni, Alaskylästä, linjaa Parkano–Viljakkala–Tampere. Rönnin autossa oli ollut 36- hevosvoimainen moottori, mikä Viljakkalan suurissa mäissä ja huonolla tiellä ei aina jaksanut vetää raskasta autoa mäen pääl- le, minkä vuoksi matkustajien oli toisinaan pakko nousta pois autosta ja lisätä hevosvoimia ihmisvoimin.

V. 1926 tai -27 ajoi toinen alaskyläläinen, Svante Impponen, jonkin aikaa myöskin linjavaunuaan Tampereen–Ikaalisten– Parkanon linjalla.

Keväällä 1928 aloitti Eenokki Vahosalmi (Yliruusi) matkus- tajaliikenteen henkilövaunullaan Kihniöltä Kuivaskylän kaut- ta Parkanoon ja täältä Kuruun Toikon satamaan, ajaen toisi- naan myöskin Parkanosta suoraan Tampereelle. Tätä vaihtu- vaa liikennettä jatkui sitten aina syksyyn 1929, jonka jälkeen Vahosalmi ajoi usean vuoden ajan säännöllisesti Kurun sata- maan.

Kun näistä linja-autoliikenteen alkuajoista on kulunut jo kymmeniä vuosia, niin on mahdollista, että joku autoilijoista on tässä selostuksessani jäänyt mainitsematta ja että ajoajoista en ole saanut oikeita vuosilukuja, vaikka olen haastatellut ”asi- antuntijoita” aina Kihniötä ja Ikaalista myöten.

V. 1928 aloitti liikenteensä Adrian Moisio, ensinnä henkilö- vaunulla ja kuorma-autolla ja jo saman vuoden syksyllä pie- nellä linja-autolla sekä seuraavana vuonna parillakin linja-au- tolla. Adrian Moisiota voidaankin pitää näillä mailla koko lin- ja-autoliikenteen uranuurtajana, sillä hänhän oli noin 25-vuo- tias kun perusti Länsi-Linjat Oy:n. Vähitellen on tämä yhtymä hankkinut aina uusia linjoja ja uusia vaunuja lisää, joten niitä on nykyään lähes viisikymmentä linjavaunua.

Alkuaikoina automiehet joutuivat suorittamaan yleisölle monenlaisia palveluksia. Kun esim. Parkanossa valmisteltiin häitä tai merkkipäiväjuhlia, niin autoilija pantiin Tampereella asialle, tuomaan suuremmista liikkeistä mm. leivonnaisia aina täytekakkuja myöten, apteekista sairaille lääkkeitä ja verrat- tain usein autoilija sai tehtäväkseen kuljettaa kiireellisiä rak- kauskirjeitä maaseudulta kaupunkiin ja päinvastoin, kun pos- tiliikenne oli silloin vielä hidasta.

Mitä mainittuun postiliikenteeseen lähemmin tulee, niin se oli v. 1926 tosiaan hidasta. Esim. Helsingin lehdet saimme tän- ne seuraavan päivän iltapäivällä, kun posti oli tuotu Ikaalisten Riitalankylästä joko hevosella tai aikaisemmin mainitun ”posti-Mäkisen” autolla. Myöhemmin, muistaakseni v. 1927 tai oliko 1928, saimme lehden saman päivän iltamyöhällä pos- tista, jonka hoitajana oli kunnianarvoisa ja sydämellinen neiti Stenhagen apunaan nuorineiti Tyyni Leivo, sittemmin ilmes- tymispäivän iltapäivällä ja keskipäivällä ja nykyään aamulla. Nopeusennätys on kuitenkin tällä Ylä-Satakunta -lehdellä, mikä jaetaan tilaajille jo ilmestymispäivänsä edellisenä päivä- nä. – ”Niin muuttuu maailma, Eskoseni”.

Paljon lapsia

Asunto-olot Parkanossa olivat 1920-luvun lopussa vielä yleensä heikot, vähävaraisella väestöllä suorastaan huonot. Jouduinpa kerran, eräänä talviyönä, rouva Leppäsen kanssa asumukseen, jonka permannon pinta-ala oli korkeintaan 15 neliötä, ja jossa asusti 8–9 henkeä. Synnytyksen ajaksi, sillä siitä ja vaikeasta sellaisesta oli kysymys, lapset oli ajettu sau- naan nukkumaan. Jos jollakin perheellä asumus oli vähän suu- rempikin ja siinä tuvan lisäksi oli pieni keittiö, niin tupaan johti ulkoa usein yksinkertainen hatara ovi. Eipä sitten ihme, että tuvan lattialla taapertelevat lapset, useilla vain pelkkä kolttu yllään ja paljain jaloin, olivat jatkuvasti nuhassa ja ys- kässä ja sairastivat yleisesti riisitautia, vaikka saivatkin mel- kein poikkeuksetta äidinmaitoa, jota siihen aikaan äideillä riit- ti vaikka parillekin lapselle samanaikaisesti.

Lapsia eli ”Herran lahjoja” oli parkanolaisissa perheissä run- saasti. Olin asiasta kuullut edeltäjäni tri Mäkiselä ja tein sen johdosta syksyllä 1926 pistokokeita, kysyen vastaanotollani käyviltä äideiltä toisinaan lasten lukumäärää. Kuinka sattui- kaan, mutta vastaukseksi sain kymmenen tai enemmän.

Ilman kuoletusta

Kun Parkanoon saatiin v. 1938 ensimmäinen vakinaisesti täällä toiminut ja toimiva hammaslääkäri Helvi Rikkinen (Vir- ta), ja kun lähikunnissakaan ei aina ollut hammaslääkäreitä, jou- duin yli 10 vuoden ajan kiskomaan potilaitteni särkeviä ham- paita sadoittain ja useimmiten ilman puudutusta. Harvat poti- laat yleensä pyysivätäkään hampaan puudutusta eli ”kuoletus- ta”, kuten silloin sanonta kuului.

Niinpä kerran tuli vastaanotolleni eräs nuori kihniöläinen maanviljelijän poika, joka pyysi häneltä ottamaan särkevän alaleuvan poskihampaan. Kun havaitsi, että ko. hammas oli hyvin vankan näköinen ja kun epäilin, että nuorukainen ei

Parkanon kunnansairaala v. 1921–58.

sietäisi hampaan poisottoa ilman puudutusta ja kysyin siitä, hän vakuutti kyllä sietävänsä. Niinpä sitten ryhdyin poistohommaan. Hammas istui kuitenkin niin lujasti kuopassaan, että kolmella-neljällä eri vääntöyrityksellä en saanut hammasta edes häälymään. Sanoin silloin potilaalleni, että en mene takuuseen siitä, että hänen leukaluunsa kestäisi näin kovia vääntöyrityksiä murtumatta, mutta kun potilas puolestaan vakuuttamalla vakuutti, että kyllä hänen leukaluunsa kestää, lupasin tehdä vielä yhden yrityksen. Keräsin kaikki silloiset voimani ja väänsin ja väänsin, jolloin äkkiä kuului suusta kovanlainen naksahdus. Sanoin jo harmissani, nytpä se leukaluu pakana kumminkin murtui, mutta seuraavassa hetkessä potilas sylkäisi suustaan hammaspihdin juuresta katkenneen toisen haarakeen ja lausui hymyillen: ”Olipa heikot hammaspihdit, eikös lääkarillä ole vahvempia pihtejä.” No sellaiset kyllä löytyivät ja hammas otettiin kuin otettiin pois ehjänä.

Tarkastuksessa havaittiin, että hampaan juuret olivat tavallista leveämmät ja niiden kärjet harvinaisen etäällä toisistaan, mikä oli vaikeuttanut hampaan poisottoa. Panimme tämän kovan urakan jälkeen tupakaksi, ja ajattelin jo kutsua seuraavan potilaan sisälle vastaanottohuoneeseen, kun tämä nuorukainen ilmoitti, että häneltä piti ottaa vielä neljä muuta rikkiäistä hammasta ja hampaan tynkää suusta.

Kerran ja myös jo aikoja sitten, juoksi vastaanotolleni eräs Kirkonkylän alakansakoulua käyvä poika pää vahvassa siteessä. Pojat olivat välitunnin aikana telmineet käsityöhuoneessa, jota tilan puutteen vuoksi koulussa käytettiin myöskin luokahuoneena, sillä seurauksella, että seinälle pystyyn nostettu höyläpenkki oli irtaantunut koukustaan ja pudonnut kyseessä olevan 7-vuotiaan pojan päähän, aiheuttaen siihen suurenlaisen haavan, minkä silloinen opettaja Poussa oli sitonut.

Kun olin haavan tarkastanut ja havainnut, että siihen olisi neulottava ainakin 6–7 tikkiä, kysyin pojalta leikilläni, että mahdatko sinä sietää haavan ompelemista ilman puudutusta. Poika vastasi välittömästi: ”En tiedä, kun minulta ei ole koskaan ennen haavaa ommeltu, mutta sopisihan sitä koettaa.” Niinpä sitä sitten koetettiin ja haava ommeltiin ilman puudutusta ja valittelemista. Sama urhoollinen pikkupoika hukkui myöhemmin Kirkkojärveen.

Haavoja olikin potilaillani 1920- ja 1930-luvulla runsaasti, sillä niihin aikoihin tapeltiin usein ja oikein nuoruuden innolla. Tappelut ja puukotukset sattuivat tavallisesti juhlapäivien aikoina, joita varten oli tavallisesti valmistettu runsaasti päähän menevää parkanolais-kihniöläistä sahtia tai pontikkaa.

Parkanon kunnanlääkärintalo 1950-luvulla.

Kylällä tapeltiin

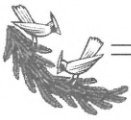
Sattuipa alkuaikoina vielä kylätappeluitakin, joissa lyömäaseena oli tavallisesti puukko, mutta joskus ampuma-asekin. Kerran olivat Kihniön pojat menneet joukolla Jalasjärven puolelle iltamiin, vai olivatko menneet häitä kuokkimaan, en muista enää varmuudella. Riitaa oli syntynyt ja puukkoja heilutettiin puolin ja toisin, minkä seurauksena saman yön aikana kuusi Kihniön poikaa tuotiin hoitooni ja ommeltavakseni. Kuinka monta Jalasjärven poikaa oli viety kunnanlääkäri Santeri Leskisen sidottavaksi, ei ole tiedossani, mutta varmaan niitäkin oli useita, sillä yleensä pojilla oli puukko löysästi tupessa niin siellä kuin täälläkin.

Mutta jotta totuus ei unohtuisi, on sanottava, että sattui niitä puukotuksia Parkanossakin, ja mikäli tappelukaveriksi ei löytynyt vierasta miestä, tappelivat veljekset keskenään. Niinpä taas kerran olivat eräät veljekset, maisteltuaan ensinnä jotakin juotavaa, äityneet tappelemaan talon pihalla talvisena iltana. Toisella veljeksistä oli puukko, mikä siinä pihalla painiskellessa sattui menemään rintaan ja aina keuhkoihin asti aiheuttaen vahvan verenvuodon sekä ulospäin että keuhkopussiin. Kun toisella puolestaan ei ollut muuta asetta kuin hyvät hampaat, niin niillä oli ollut pakko purra veljeltä nenänpää irti kokonaan ja vielä pala poskesta. Nenänpäätä vaan ei löytynyt lumihangesta, vaikka sitä oikein lyhdyn kanssa etsittiin.

Jouluaaton iltahämärissä v. 1926 tuotiin Ikaalisten puolelta hoitooni eräs talonpoika, joka oli isäkkönsä kanssa kallistellut kannua juhlan kunniaksi. Tulipa siinä touhussa riitakin, ja nyt koetteli isäukko puukkonsa terävyyttä poikaansa viiltäen tälle niskasta aina suupieleen asti ulottuvan haavan, mikä katkaisi saman tien korvaleden kokonaan. Oli siinäkin sitten ompelemista Parkanon entisessä sairaalassa, jossa apunani oli yksi sairaanhoitaja ja yksi keittiöapulainen.

Ompeleita tikattiin ainakin kolmisenkymmentä, kun korvanlehti oli ommeltava sekä ulko- että takasivulta ja poski tavallista tiheämmin ja tarkemmin, kun nuorukaispoika sattui vielä olemaan naimattomien kirjoissa. Humalaisella on aina oma suoje-lusenkelinsä, haava muodosti niin kauniin arven, että sitä ei huomannut ilman lähempää tarkastamista.

Sattuipa kerran taas, että ommellessani erään minulle tuntemattoman potilaan haavaa ilman puudutusta, potilas sieti ensimmäiset tikit hyvin, mutta sitten jatkaessani tikkien tekoa, potilaan suu alkoi mennä väärään, jolloin tulin sanoneeksi, että ette varmaan ole parkanolaisia, johon potilas vastasi: ”En olekaan, mutta läheltä Parkanon rajaa.” (Jatkuu vuonna 2004)

Minna Lautamäki

Ylä-Satakunnan musiikkiopisto 30 vuotta

Vahva side musiikkiin yhdistää muistot

Parkan Musiikkiopiston kannatusyhdistyksen ensimmäinen johtokunta. Vas. Erkki Pystykoski, Raili Mansikkamäki, Tuomas Hyytinen, Kosti Huhtasalo, Arvi A. Koivisto, Kauko Kosola, Esa Nalkki ja Juhani Käenmäki. Arkistokuva.

1970-luvun alussa alettiin Parkanossa puuhata pienen piirin toimesta paikkakunnalle omaa musiikkiopistoa.

– Anneli ja Arvi A. Koivisto olivat ensimmäisiä, jotka käytännössä tarttuivat ajatukseen. He ottivat meihin yhteyttä ja yhdessä ryhdyimme pohtimaan toimia asian viemiseksi pää-

tökseen. Olimme kaikki intohimoisia musiikki-ihmisiä ja asia oli meille tärkeä, kertoo Raili Mansikkamäki, yksi hankkeen aktiivisista puuhanaisista.

Ensimmäinen tehtävä oli saada kaupungin päättäjät asian taakse.

KAHVIKONSERTTI
16.9-73 KLO 15.

leena ja Lauri
Haltosella.

OHJELMASSA RUNSAASTI
MUSIIKKIESITYKSIÄ PARKA-
NOLAISIN VOIMIN.

KAHVITARJOILUA.

PARKANON MUSIIKKI-
OPISTON KANNATUS-
YHDISTYS.

Mansikkamäet asuivat tuolloin nykyisen musiikkiopiston yläkerrassa, sillä kauppalanssihteeri Altti Mansikkamäen virkasunto sijaitsi silloisen kauppalan virastotalossa.

– Kun luottamusmiehet kävivät kokouksissa virastotalossa, pyysin heitä poikkeamaan kahville meille ja samalla esittelin ajatusta musiikkiopiston perustamisesta. Siihen suhtauduttiin alusta pitäen myönteisesti, vaikka vastustajiakin löytyi, Raili muistelee.

– Halusimme pitää kiirettä asian kanssa, koska pelkäsimme, että musiikkiopisto ehditään käynnistää Ikaalisissa ennen Parkanoa.

Parkanon kauppa saatiin lopulta mukaan musiikkiopiston kannatusyhdistyksen ylläpitämän oppilaitoksen toimintaan, joka käynnistyi vuoden 1973 syksyllä. Vuonna 1975 toimintalue laajeni myös Kihniön puolelle ja vuotta myöhemmin Ikaalisiin.

Alku oli hankalaa, koska toiminta aloitettiin tyhjästä. Oppitunteja pidettiin kouluilla ja seurakunnan tiloissa. Raha oli tiukassa, sillä yksityinen opisto toimi pelkästään avustusten varassa.

Alusta pitäen merkittävässä roolissa kannatusyhdistyksen ohella oli naistoimikunta, joka keräsi varoja lähinnä soitinten hankkimiseksi oppilaiden käyttöön.

Naistoimikunta osallistui huomattavalla summalla muun muassa flyygelin hankintaan. Pääosin se oli peräisin kahvikonserttien tuotoista. Samalla naistoimikunta levitti musiikkiopiston toiminta-ajatusta entistä laajemman piirin tietoisuuteen.

– Kyllä meitä oikein sydämessä hykerrytti, kun toiminta käynnistyi juuri täällä Parkanossa. Se oli meille silloin aivan kunnia-asia ja sitä se on vieläkin. Vuosien mittaan on ollut ilo seurata, miten musiikkiopistosta on kehittynyt merkittävä vaikuttaja paikallisessa kulttuurielämässä, Raili Mansikkamäki iloitsee.

1980-luvulle tultaessa Ylä-Satakunnan musiikkikoulu oli vakiinnuttanut asemansa kolmella paikkakunnalla. Lakisääteiset valtionosuudet turvasivat taloutta ja vuonna 1982 musiikkioppilaitoksen kunnallistamisen myötä musiikkikoulu oli osa Parkanon kaupungin hallintoa. Koulun päätoimipiste sijaitsi Parkanossa.

Vuonna 1984 musiikkikoulun kansliassa aloitti apulaiskanslistina Vuokko Kuusiluoma.

– Työskentelin hallinnollisissa tehtävissä musiikkikoulus-

Katja Kinnunen esiintyi Marja Nurmisen säestämänä oppilaskonsertissa kaupungintalon valtuustosalissa keväällä -85. Arkistokuva.

sa yli 15 vuotta ja se ajanjakso oli yksi elämäni parhaista, Vuokko kertoo.

Työ oli mielenkiintoista ja haastavaa. Se antoi runsain mitoin sisältöä elämään. Palkan lisäksi sai elää keskellä musiikin rikastuttavaa maailmaa. Vuokko seurasi kiinnostuneena oppilaiden kehitystä istumalla aina kun mahdollista yleisön joukossa oppilaskonserteissa.

– Samalla opin itsekin kuuntelemaan musiikkia ja pääsin sisälle klassiseen musiikkiin, joka on edelleen lähellä sydäntäni, Vuokko kertoo.

Hän ehti työskennellä useamman rehtorin työparina, joista ylitse muiden kohoaa ehdottomasti musiikkikoulun perustajiin kuulunut, lähes parikymmentä vuotta rehtorina toiminut Tuomas Hyytinen.

– Tuomas oli musiikkikoulun sielu, lämminhenkinen isähahmo ja musiikkikasvattaja sekä täysverinen muusikko, kaikki samassa persoonassa, Vuokko kuvailee työtoveriaan.

– Meillä oli pieni ja tiivis työyhteisö. Joka perjantai Tuomas herrasmiehenä tarjosi työtovereilleen leivoskahvit, jotka nautimme kanslian pienessä takahuoneessa.

Vuokko on edelleen luottamustehtäviensä myötä sidoksissa musiikkiopistoon.

Ylä-Satakunnan musiikkikoulun 20-vuotisjuhlassa vuonna 1993 esiintyi koulun oma lauluryhmä: vas. Riikka Lehtovuori, Ritva Mikkola, Outi Päljänoja, Saana Vuotari, Salla Koivunen, Minna Marttila, Johanna Huhtala, Mari Kuukkula, Merja Kokko ja Päivi Mäenpää. Arkistokuva.

– Musiikki elää mukana arjessa vieläkin, vaikka ei niin vahvasti kuin musiikkiopistoaikanani. Silloin musiikki soi työpaikalla jatkuvasti taustalla. Luontaisetuihin kuului silloin myös musiikkietokasettien kuuntelu työaikana.

1990- luvulle ajoittui nuoren Mari Kuukkulan aktiivisin musiikinopiskelu Ylä-Satakunnan musiikkikoulussa.

Hän opiskeli tuolloin pääaineena pianonsoittoa Kimmo Hakalan johdolla ja aloitti myöhemmin myös lauluopinnot Liisa-Marja Ojasen johdolla.

– Aloitin soittamisen suhteellisen myöhään. Vasta kymmenvuotiaana olin itse halukas menemään soittotunneille. Äiti yritti houkutella osallistumaan pääsykokeisiin jo aiemmin, mutta huonolla menestyksellä, Mari kertoo soittoharrastuksensa alkumetreistä.

Kysyttäessä muistoja varsinaisesta musiikinopiskelusta, tulee Marille päällimmäisenä mieleen teoriaopettaja Kalevi Hampisen opetusmenetelmät.

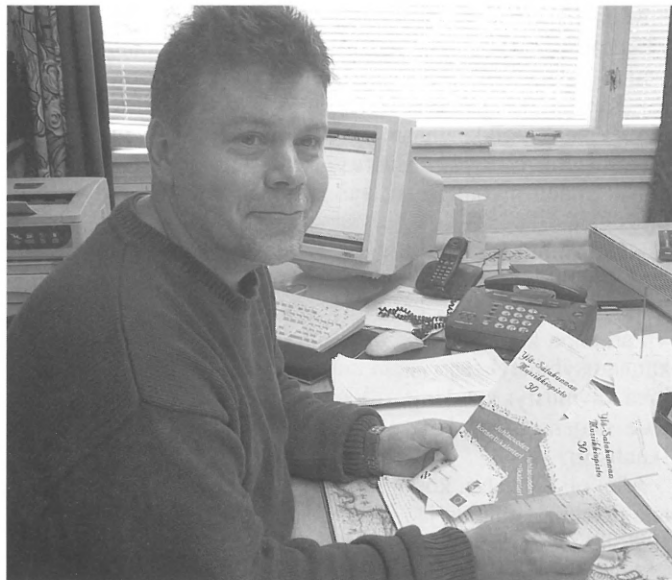
– Hampisen opetustyyli oli omintakeinen ja vaativa. Opettelimme käsimerkkejä avuksi käyttäen laulamaan intervallihyppyjä ja sointukäännöksiä. Ne piti hallita yksin luokan edessä. Siinä kyllä heikoimmat putosivat vuoden aikana kyydistä, mutta me, jotka saimme taottua asiat päähän, osaamme ne vieläkin. Sen verran se otti koville omalla kohdallanikin, että jouduin käymään yhden kurssin kahteen kertaan, Mari toteaa naureskellen muistoileen.

Hampisen tinkimättömät teoriaopit ja musiikin syvintä ole-musta etsivät pianotunnit Kimmo Hakalan johdolla veivät Marin hänen elämänsä pituiselle elämysmatkalle musiikin kiehtovaan maailmaan.

– Klassisen musiikin suhteen olen siirtynyt kuuntelu-uo-lele. Aina, kun opiskelijan kukkaro antaa myöten, käyn konser-teissa elämyksiä metsästäessä.

– Yhteismusisoinnista olen aina tykännyt. Musiikkiopisto-aikana soitin Paula Metsäsen johtamassa kamariorkesterissa. Musiikki merkitsee minulle vieläkin tapaa olla yhdessä kave-reiden kanssa. Opiskelijaporukoissa pyöriessä jollain on aina kitara mukana ja laulu pääsee valloilleen poikkeuksetta aina kun olemme yhdessä, Tampereen teknillisessä yliopistossa opiskeleva ja kuorolaulua harrastava Mari kertoo.

2000- luvulle siirryttäessä ympyrä sulkeutui. Parkanon musiikkiopistosta Ylä-Satakunnan musiikkiopistoksi tiensä raivannut musiikkioppilaitos sai rehtorikseen paluumuuttajan.

Työ musiikkiopistossa jatkuu 2000-luvulla rehtori Jukka Lehtisen johdolla. Ylä-Satakunnan Musiikkiopisto juhlii 30-vuotistaivaltaan koko syksyllä 2003 alkavan lukuvuoden ajan.

1970- luvulla Parkanon musiikkiopistossa muusikonuransa oppilaana aloittanut Jukka Lehtinen palasi juurilleen uudessa roolissa. Kuoromiehenä ja musiikkikasvattajana kokemusta maailmalla hankkinut Jukka sanoo, että perusasiat musiikkiopistossa ovat samalla mallilla kuin 30 vuotta sitten.

– Tavoitteellinen opiskelu tutkintoihin ja oppilaskonsertteihin ovat säilyttäneet asemansa. Samat ”aaronit” soivat edelleen oppilasilloissa. Opetustyö on samojen perusasioiden parissa puurtamista.

Uutta on eri musiikinlajien kirjo ja yhteismusisoinnin merkityksen korostaminen opiskelun osana.

– Emme kaihda mitään musiikinlajia. Kaikenlainen musiikki on hyvää, kun se tehdään sydämellä, Jukka korostaa.

Musiikki on kantanut rehtoria läpi nuoruuden ja aikuisiän. Hän toivoo, että voi tarjota työssään saman mahdollisuuden nykyisillekin oppilaille.

– Musiikinopiskelu ei saa olla itsetarkoitus, vaan se on yksi väline selviytyä maailman melskeissä.

Kellemes karácsonyi ünnepek!

Merry Christmas!

Fröhliche Weihnachten!

Anssi Ylirönni

Mitä roolia esität?

Ihmisen elämä on yhtä näytelmää. Rooleja jaetaan, ja toiset odottavat sinun näyttävän, koska kaikki muutkin näyttelevät. Yhdelle yksilölle saattaa kasautua suurikin määrä rooleja. Rooleja voivat olla esimerkiksi pappi, perheenisä, sotilas ja Pertti (kokonaisvaltainen rooli). Roolit tekevät ihmisen toiminnasta ennustettavaa, eikä niitten olemassaoloa edes huomaa arkielämässä. Roolit eivät kuitenkaan sido ihmistä mihinkään, ne kun ovat sitovina olemassa vain oman valinnan kautta.

Voin jossakin tilanteessa ajatella, että en voi toimia tietyllä tavalla, koska olen Anssi, eikä Anssi toimi tuolla tavalla. Näyttelen siis Anssia, mutta minulla on aina mahdollisuus irtautua roolistani, mahdollisuus irtautua olemuksestani, eikä antaa sen määrätä tekojani ja ajatuksiani. Voin siis toteuttaa tekoja, joita Anssi ei toteuttaisi (eikä toteutakaan, ne toteuttaa henkilö, joka näyttää Anssia [siis minä]). Kuulostaa skitsofreeniselta, mutta ei sitä ole!

Näytelmä palvelee yksinkertaistamista, joka on päivittäisen elämän sujumisen kannalta erittäin tärkeä juttu. (Toisaalta monetkaan tuskin ovat näytelmän olemassaoloa edes huomanneet – ovat niin sulautuneita roolihahmoihinsa). Ihminen lokeroi toiset ihmiset maailmanhahmotuksessaan, yksilöstä riippuu kuinka kehittynyt ja minkäluontoinen lokerointisytemi on. Esimerkki: olen pitkätukkaistu vuoksi saanut kuulla erinäisiltä henkilöiltä olevani hippi (hippi-ideologian kanssa minulla ei ole paljoakaan yhteistä, sitä paitsi varsinaisia hippejä lienee Suomessa ainoastaan kourallinen). Henkilön päässä välähtää kausaalisesti lamppu hänen nähdessään hiukseni, ja näin joudun hänen mielensä hippilokeroon. Vaikka itse ei antaisi olemuksensa määrittellä itseään, voi olla varma siitä, että toiset sen tekevät (esimerkissä ulkoinen olemus). Lokerointisytemin totuusarvo on usein kyseenalainen, mutta toisaalta lokeroitu henkilö saattaa ottaa tarjotun roolin vastaan. Kun ihminen on sijoittanut toisen ihmisen mielensä ihmistyyppilokeroon, hän liittyy tähän mielessään ominaisuuksia sekä luo tietynlaisen jännitteen hänen ja itsensä välille.

Toisen ihmisen sisimpään emme pääse, vaan saamme tyytyä pelkkään kuoreen. Jokainen on yksilö, vaikka jotkut hiovat yksilöllisyydestään särmät niin tehokkaasti pois, että vaikuttavat olevan valla ominaisuuksia. Olen samoilla linjoilla eksistentialistien kanssa: ihminen tekee itsestään mitä on. Voidaan todeta, että ihmisillä on erinäisiä synnynnäisiä taipumuksia, mutta itsestä on kiinni kuinka suuren merkityksen näille taipumuksille antaa. Myöskään tunteet eivät määrää toimintaa, koska merkitysjakelut annetaan itsen toimesta. Kuten jo edellä totesin, roolit ja olemus eivät nekään hallitse toimintaa, ellemme itse niin halua. Ihminen ei ole kenenkään muun vallassa kuin itsensä. Kahlitsevia ovat ainoastaan fyysiset rajoitteet ja kykyjen rajallisuus. Näitten seikkojen tiedostaminen on avain vahvaan yksilöllisyyteen.

Emme ajattele etäisiä ihmisiä ensisijaisesti yksilöinä, vaan sen ryhmän tai ryhmien kautta, johon oletamme tai tiedämme heidän kuuluvan. Ryhmän jäsenten puolestaan odotamme toimivan ryhmän olemuksen edellyttämällä tavalla. Jäsen on automaattisesti ryhmänsä edustaja, eikä hän pääse ryhmänsä vaikutuspiiristä koskaan eroon, mikäli jäsenyys on synnynnäistä ja ulospäin ilmenevää. Esimerkiksi mustalainen joutuu kantamaan mustalaisuuden leimaa pääsemättä sitä mihinkään pa-

koon. Hänet hahmotetaan ensisijaisesti mustalaisena eikä yksilönä ja hänen tekonsa suodattuvat mustalaisuuden läpi. Toisaalta esimerkiksi tappaja nähdään aina tappajana, vaikka hänen suorittamansa tappo olisi syntynyt hetken mielenhäiriön vallassa, ja olisi näin ollen vahva poikkeus hänen toiminnassaan, eikä hänen olemuksensa ilmentymä. Toisin sanoen: yksi teko voi muuttaa henkilön koko olemuksen toisten silmissä (ja omissa).

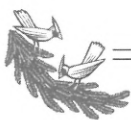
Ryhmittelylle on kuitenkin perusteitakin. Ihminen on (tai ainakin vaikuttaa olevan) usein ympäristönsä ja taipumuksien muodostama tuote, ja harvat ympäristönsä vallasta irtautuneet yksilöt ovat ennen kaikkea Yksilöitä, joina emme etäisiä ihmisiä hahmota. Ihmisen mielessä etäiset ihmiset ovat tuotteita, tiettyjen tekijöitten summia, esineitä. Jos toista ihmistä ei ajatella yksilönä, hän muuttuu väistämättä esineeksi. Eri kulttuurien (kulttuuri sanan laajassa merkityksessä) vaikutuspiireistä lähtöisin oleville ihmisille voidaan karkeasti määrittellä tiettyjä yleispiirteitä ottaen huomioon kulttuurin vaikutuksen muokkaavana tekijänä. Yleistyksiltä ei voida välttyä, mutta näin normaali-ihmisen mieli toimii.

Ennakkoluulojen ja -asenteiden määrä ja kovuus tiettyssä ryhmässä riippuu mm. eristäytymisasteesta ja vuorovaikutuksen määrästä toisten ryhmien kanssa. Ryhmässä vallitsee usein halu staattisuuteen ja status quon ylläpitämiseen. Ulkopuolisia kohtaan saatetaan kohdistaa vihaa heidän muodostamansa uhan vuoksi, toisaalta kyseessä voi olla oman egon tukeminen. Yhteisössä vähemmistöryhmän jäsenistä saadaan helposti tehtyä syntipukkeja. Yleensä ollaan vakuuttuneita oman kulttuurin paremmuudesta toisiin verrattuna. Tätä mielikuvaa vahvistavat tiedotusvälineet ja vastaavat tekijät joko suoraan tai rivien välissä. Yhteisössä vallitsee usein idiosynkrasia tavallisuudesta poikkeavia ominaisuuksia sekä vieraita vaikutteita ja kulttuureita kohtaan, lieneekö se suojautumismekanismi vai peräti luonteenomainen piirre ihmisessä? Idiosynkraattisia tunteita ei tosin sovi suoraan lausua julki ainakaan meilläpäin, sillä virallinen henki on suvaitsevainen. Virallisen hengen takana piilottelee kuitenkin ennakkoluuloisuuden mörkö.

Suvaitsevaisuuden aiuret pyrkivät näkyvästi kantamaan suvaitsevaisuuden lippua, mutta sortuvat useasti korottamaan itsensä vähemmän suvaitsevaisten yläpuolelle. Heillä on ennakoasenteita ennakoasenteisia kohtaan. Suvaitsevaisiksi itseään kehuvat paljastuvat usein pseudosuvaitsevaisiksi, jotka yrittävät kerätä helppoja pisteitä. Naamion alta voi paljastua tekopyhyden ja kaksinaismoralismin kasvot.

IDIOSYNKRASIA = yliherkkyys tietyille aineelle esim. lääke- tai ravintoaineelle. Myös voimakas, usein perusteeton tai tiedoton vastenmielisyys jotakin kohtaan.

Markku Saarinen

Hetki vuorten hiljaisuudessa

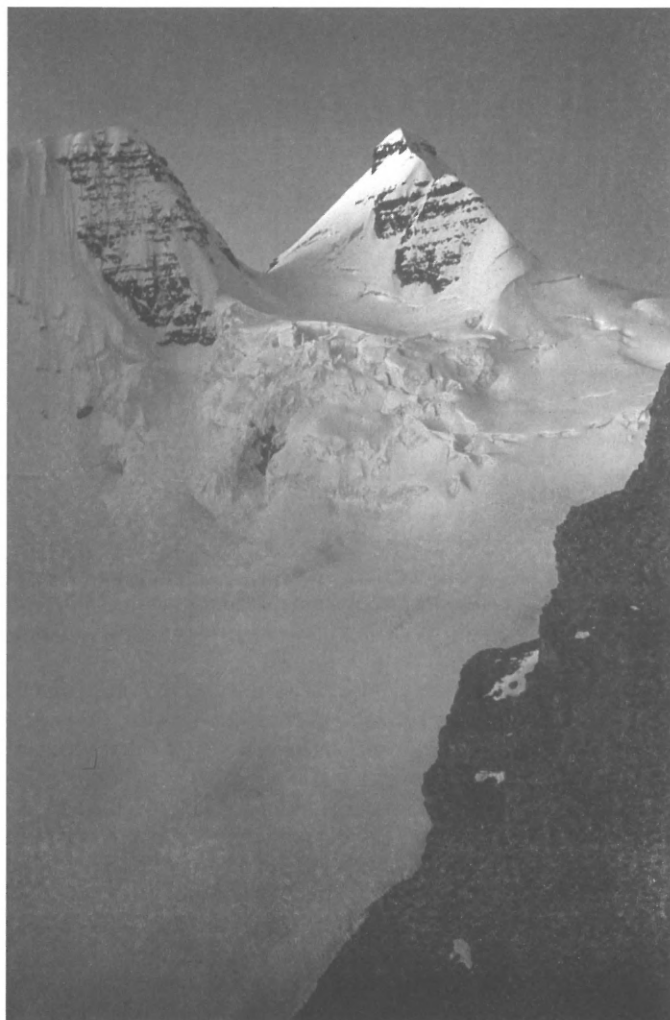
Bolivian yö on sysimusta. Eikä se tullessaan juuri aikaile. Kuin varkain nousevat yön tummat varjot laaksojen syvyyksistä ylös vuorten rinteitä. Ne ahdistavat auringon kimalluksen ikuisen lumen peittämille huipuille. Viimeisillä hetkillään kimalus vaihtuu punertavaksi hohteeksi, kunnes huiput näkyvät vain tummina kartioina himmenevää taivasta vasten.

Edessäni kohosivat Condoriri-ryhmän huiput, osa Andien tuhansien kilometrien mittaista vuoristoa. Kaukaa Altiplanolta, vuoristotasangolta, ne näyttävät siivet levällään istuvalta kondorilta. Siitä nimitys. Keskellä kohoaa kondorin pää, Cabeza del Condor. Sen liki kuuteen kilometriin kohoavalla huipulla olin vähän aiemmin ihaillut alhaalla sademetsistä kumpuilevaa pilvimerta. Nyt istuin yksin kapealla kalliohyllyllä viereisen vuoren jyrkällä pohjoisseinämällä. Tätä olin odottanut jo pitkään. Yksin koettavia hetkiä vuorten hiljaisuudessa. Paikassa, jossa varmasti kukaan ei aiemmin ole istunut elämänsä arvoituksia pohtimassa... Ajatuksiin vaipuessani läheiselle kalliokielekkeelle laskeutui caracara, isokokoinen mustavalkea haukka. Hehkuvilla silmillään se tuijotti pitkän tovin ilta-askareitani.

Hiljaisuuden lumoissa

Paahtaisen päivän lämpö tuntui vielä kallion pinnalla, vaikka alapuolellani leviävältä jäätiköltä nousi jo alkavan yön hyinen henkäys. Keittelin vielä teevedet kallionkoloon kertyneestä lumesta. Lopuksi asettelin makuupussin huikean avaraan makuukamariini – vain taivas kattona. Lämpimässä pussissa makaillessa kuu tuli esiin viereisen harjanteen takaa. Se valaisi lumihuiput kelmeällä valollaan. Näkymien luoma tunnela-
taus oli voimakas, eikä nukkumisesta tullut mitään.

Yön pimennyttyä tuijotin tuntikausia tähtitaivasta. Yli viiden kilometrin korkeudessa se oli kirkkaudessaan aivan jotain muuta kuin mihin olin kotona tottunut. Linnunradan hohtava

vyö nousi Condoririn takaa, kaartui yli taivaankannen ja katosi yläpuolellani kohoavan mustan kallioseinän taakse. Jäätikkö jyrähti. Kaiku kiiri pitkin vuorten seinämiä, etääntyä ja hukui hiljaisuuteen. Luoja, miten täydellinen hiljaisuus tunkee sielun syvyyksiin asti! Kotona Parkanon ja Kurun sydänmailla hiljaisuus tuntuu tavanomaiselta, mutta vuorten avarissa korkeuksissa sillä oli suorastaan mystinen voima.

Jumalaako etsimässä?

Mieleeni nousi profeetta Elia, joka pakeni kauas erämaahan Jumalan vuorelle, Horebille. Yön pimeydessä Jumalan ääni kysyi: *"Miksi olet täällä, Elia?"* Samaa kaiketi olisi voinut kysyä minultakin. Olinko kenties pakenemassa jotakin? Vai hakemassa taivaallisen isäni läheisyyttä? Elialla oli oma kokemuksensa Horebin rinteillä: *"...nousi raju ja mahtava myrsky... mutta myrskyssä Herra ei ollut. Myrskyn jälkeen tuli maanjäristys, mutta Herra ei ollut maanjäristyksessä. Maanjäristystä seurasi tulenlieska, mutta Herra ei ollut tuleksakaan. Tulen jälkeen kuului hiljaista huminaa. Kun Elia kuuli sen, hän peitti kasvonsa..."*

Rehellisyyden nimissä on parempi olla hurskastelematta Jumalan etsimisen motiiveilla. Ehkä syyt vuorelle hakeutumiseen olivat muualla. Hiljaisuus on kuitenkin yksi tärkeä avain Jumalan kohtaamiseen. Se on tietysti sellaisenaankin yksi suurimpia lahjoja mitä kiireen ja hälyn riuduttama ihminen voi

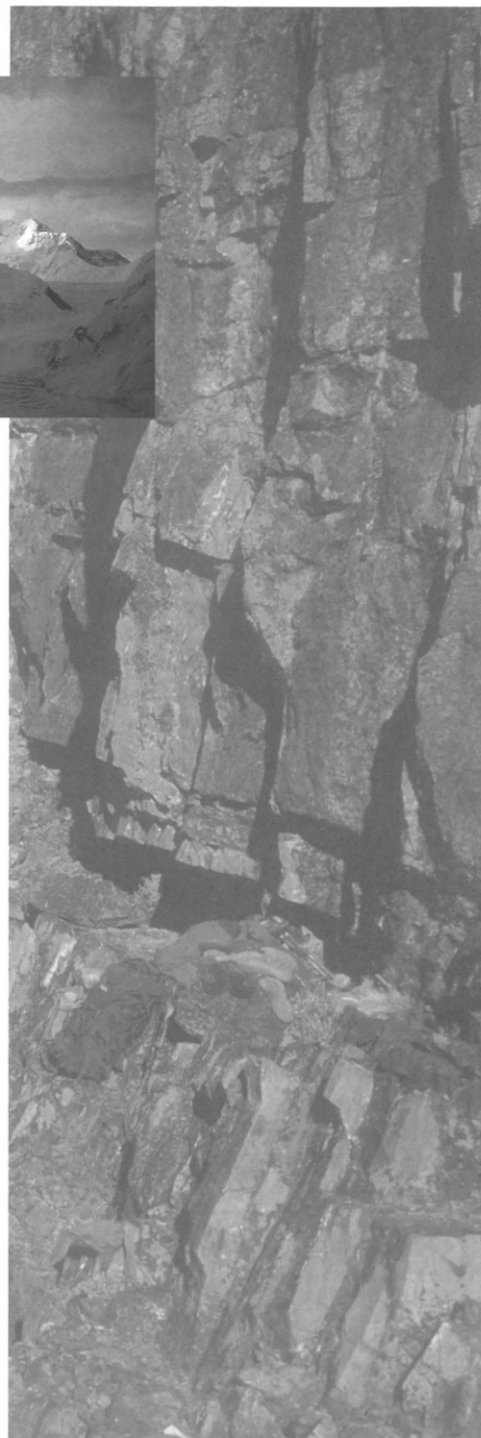

saada. Yksin koettu hiljaisuus avaa näkymiä sielun pimeisiin syvyyksiin, kuin jäätikön mustana ammottavaan railoon. Se voi olla pelottavaa, mutta pakottaa ihmisen ”arvokeskusteluun” itsensä ja Jumalan kanssa. Asian voisi kai ilmaista erään ajattelijan sanoin: *”Yksinäisyys on äänetön myrsky, joka riuhtaisee maahan kaikki kuolleet oksamme; kuitenkin se juurruttaa elävät juuremme syvemmälle elämän sydämeen”*.

Mielikuvituksen houreita

Ajatusteni virta oli kai jo aikaa sitten uneen samunut herätessäni kivien kolinaan. Mikä se oli? Yön pimeys peitti vielä näkyvyyden. Liikkuiko harjanteella jokin? Unentokkuraisesta alitajunnasta nousi mielikuva tarinoiden Hualapichistä, paikallisesta lumimiehestä, jonka kerrotaan olevan näillä vuorilla. Sekavassa mielentilassa luonnollisetkin asiat kohottavat adrenaliinia veressä. Siitäkin huolimatta että vuorten rinteiltä itsestään irtoavien kivien kolina ja jyrinä oli jo niin tutuksi käynyt ilmiö.

Aamu sarasti ja huipuille ilmestyi uudelleen auringon kirkas kimallus. Kirkkaus ajoi yön tummat varjot takaisin laaksojen syvyyksiin. Teevesi kiehui jälleen keittimessä, kun valmistauduin lähtöön. Yllättäen ilmestyi kuin tyhjästä pieni musta kolibri räpytellen hetken paikallaan nenäni edessä. Mitähän sekin teki tässä kylmässä lumen ja jään valtakunnassa. Luomakunnan moninaisuutta miettiessäni aloitin pitkän ja vaivalloisen laskeutumisen alas vuoren juurella sijaitsevaan leiriimme.

Teksti: Marita Peltoniemi

Kuvastimessa kuntayhtymä

Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä tuottaa monen sortin koulutusta kuntien yhteistyönä. Yhtymästä löytyy aikuisetä-lukiota, musiikkiopistoa ja ammatillista koulutusta. Myös opettajia koulutetaan ahkerasti. Yksi tällainen henkilöstön kehittämishanke vuonna 2002–2003 oli nimeltään Reimari.

Reimari-kouluttajien tammikuun tehtäväpaketti kysyi yksilöiltä mielikuvia: millaisina ne näkivät toisensa. Silmäilen mielikuvien kirjavaa kuvastinta kasatessani työpapereita pinoon lukuvuotta aloittaessani. Mitähän peilissä näkyy?

Vanha ja iso Iisakki kantaa persoonallista, raamatullista nimeä, jota on väännyt kansan suussa niin paljon, että ammat- tioppilaitos päätti mennä vuonna voittaa valtakunnallisen laa- tupalkinnon, olla Suomen paras! Itseriittoisuutta, perinteitä, uskoa omaan osaamiseen, jopa sotilaallista otetta. Takavasem- malla luuraa byrokratian peikko pimentämässä tarkkaa ja huo- lellista toimintaa. Parkanon oma yksikkö on kodikas, pirteä, huumorihenkinen, joustava, mutta etäinen: millä sivulla maan- tiedon kirjassa?

Ja kerro, kerro kuvastin mi on Pirkanmaan aikuislukio? Näyt- täytyy kasvavana laatuyksikkönä, jossa kehitellään paitsi ai- kuisten etälukiota myös nuorten ns. yhdistelmäopintoja: am- matti- ja yo-tutkintoa voi tehdä rinnakkain. Missä se sijaitsee? ”On siellä jossakin”. ”Onko se Parkanossa... vai liekö se virtu- aalikoulu?” Muuan kuvailija käyttää sanaa dynaaminen, toi- nen laatusanaa ennakkoluuloton, kolmas puhuu valtakunnal- lisesta hankkeesta, joka taidetaan yhtymän sisällä tuntea huo- nosti. Yhteistyötä tehdään moneen suuntaan ja tietotekniikkaa sorvaillaan. Siivoojat saavat tädyt pisteet, siisti paikka siis; täytyy se... siis olla oikeasti olemassa. Opettajien työ on vaati- vaa. (Totta puhut peiliseni.) Aikuislukioista löytyy motivoitu- neita ja tavoitteellisia opiskelijoita.

Tietoa tulee joka tuutista, mutta taidetta tekevät vain per- soonallisuudet. Näin voisi päätellä siitä, että Ylä-Satakunnan musiikkiopiston kuvaan ilmestyy ihmisten nimiä: Stefan, Li- dia, Jukka, pianoa ja kevyttäkin. Viulu, haitari. Mutta mihin on häipynyt huilu? Kallis paikka, jossa on sisäänpääsykokeet. Ikaalinen, Parkano... vai molemmatko? Kuvaa reunustavat monet kysymysmerkit.

Ja lausahduksia aikuisopistosta: eteenpäin, näkyen, moni- puolisesti, arvostus rintamerkinä, tehokkaasti, laadukkaasti, omalla alueella ihan korvaamattomalla innolla! Hienoja kuva- uksia, mutta moni ei miellä aikuisopistoa enää omaksi erilli- seksi yksiköksi; onko se sulautunut, fuusioitu tai muumioitu jonnekin? Kansalaisopistoko?

Mutta millainen kuva muodostuu koko kuntayhtymäs- tä: etäinen esikunta ja nimihirviö, luonnonvara-alat ja kaikki hallussa. Siellä se istuu kasvoton rahakirstun vartija, sanelija, joka tekee vaikeaselkoisia tilinauhoja; AT-mies siellä kirstun kulmalla hymyillen palvelee niin että koko karja on kirjeitten ja suhisevan sähköpostin päässä.

Anna-Liisa Periaho

Lapsuuden jouluja muistan

Muistan lapsuuden joulut vaatimattomat, onnelliset kymmenien vuosien takaiset.

Muistan turkkiasuisen joulupukin kuusen haun, kanssa ukin lunta usein vyötäisille asti.

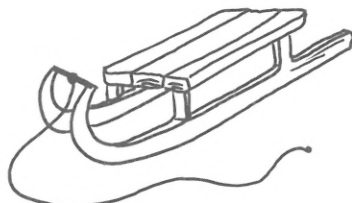
Kuudessa rattoisasti tuikkivat talikynttilät oikeat oli joulun tunnelma aito.

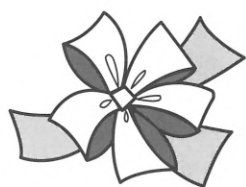
Sain kerran lahjan mieluisen puisen kelkan, omatekoisen ukkini oli sen tehnyt.

Lapsuuden jouluja kaipaam ja vertaan nykyaikaan Ennen joulu tehtiin itse.

Nykyisin joulu ostetaan on tavaraa kaupat pullollaan rahalla saa mitä vaan.

Tärkeintä on lämpö ja läheisyys yhdessäolon onni ja riemu harras joulurauha.

Hyvää Joulua ja Onnellista

Uutta Vuotta 2004

toivottavat myös seuraavat lehtemme tukijat

Parkanon Rakennussähkö Oy

Parkanontie 84, puh. (03) 448 1373

Parkanon Taide ja Kehys

Parkanontie 81, puh. (03) 448 1192

Kello-Kulta Raimo Syrjänen

Parkanontie 53, puh. (03) 448 2181

Eijan Kukka

Keskuskatu, puh. (03) 448 2786

Parkanon Ratsastustalli J. Vesanto & P. Virranhaara

Parkanontie 52-56, puh. (03) 448 1511

Tilitoimisto Marja Saarivirta Oy

Keskuskatu 7, puh. (03) 447 200

www.tilitoimistosaarivirta.fi

Lapinnevan kyläkauppa

Olavinpolku 1, puh. (03) 442 5113

Ykkös-Pub

Parkanontie, puh. (03) 448 3457

Kiinteistö- ja Insinööritoimisto Kyösti

puh. (03) 448 4579

Parkanon Kelloliike Eija Vaittinen

Parkanontie 41, puh. (03) 448 2588

Parkanon Kirjakauppa

Parkanontie 47, puh. (03) 448 3500

Parturi-Kampaamo Auli

Parkanontie 66, puh. (03) 448 3151

Kodinkonehuolto T. Mansikkaviita Ky

Sepänkatu 8, puh. (03) 44 021

Parkanon TV-Elektroniikkahuolto T. Kovesjärvi

Peltokuja 6, puh. (03) 448 1296

Parkanon Betoni Oy

Parkano, puh. (03) 442 5125

Hinauspalvelu Pauli Syvänen

Parkano, puh. 0400 232 270

Ratsuhovi

Yliskylä, puh. 050 551 2200

Aikalisä

Parkanontie 42, puh. (03) 448 0070

Parkanon Työttömät ry

Niementie 1, puh. 0204 202 361

Orecords-viihde Käenkoski

Ari Tuomisto, puh. 0400 848 684

Parkanon Kukka ja Hautaus toimisto

Keskuskatu 8, puh. (03) 448 3085

Korupeili Oy

Vaasankatu 4, puh. (03) 448 0800

Hotelli-Ravintola Pesti

Parkanontie 45, puh. (03) 44 040

Heksuliini

Sirkka Ylirautalahti, Kovesjoki, puh. (03) 442 2236

Parturi-Kampaamo Maija Autio

Keskuskatu 5, puh. (03) 448 2994

Lehtipalvelu

Parturi-Kampaamo TipiTii

Tiina Pihlaja, Keskuskatu 4, puh. (03) 448 0249

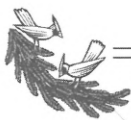
Hammaslääkäri Seppo Leppänen

Parkanontie 64, puh. (03) 448 1061

Kesport

Parkanontie 64

*Toivotamme
Parkanon Joulun lukijoille
Rauhallista Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Yhtyneet Sahat Oy
Aureskosken saha ja jalostus
Parkanon Lista

UPM-Kymmene Metsä

TEHTAANMYYMÄLÄ - PARKANO

Puh. (03) 448 2274
Avoinna: ma-to 9-18, pe 9-19, la 9-14

*Tule nautinnollisille ostoksille
Kolmoskeskukseen ja
levähdä kahvikupin äärellä.*

(03) 452 8414

**KOSMETIIKKA • NAHKAPAJAN
DESIGN • KAHVILA**

39500 IKAALINEN
Kamraatintie 5
puh. (03) 458 7459
fax (03) 458 8909

39700 PARKANO
Teollisuustie 2
puh./fax (03) 448 1331

n a n s o

Parkano, Kolmoskeskus
puh. (03) 448 2627
ma-to 9-18, pe 9-19, la 9-15.
www.nanso.com

TORIKIRPPU

Puh. 448 1790

TAMMELA

sisustaa

Puh. (03) 44 481

- kaivua
- tasausta
- pihatöitä
- maanrakennustyöt
- sora-ainetoimitukset
- pihan perustamiset
- ruokamultatoimitukset
- 7 ja 21-tonniset telakaivinkoneet

bobcat
- urakointi

*Kiinteistöhuolto
Asko Viitasalo Ky*

0400 631 248

Hanakkaa
Joulua

Hanakat

AMMATTILAISET ASIALLA

**LVI-TALO
KANNOSTO KY**

Teollisuustie 18, 39700 PARKANO, puh (03) 448 2400, 448 5123

Alueensa asialla on oma paikallislehti

Ylä-Satakunta

- sinun kotisivusi -

Iloa ja tuloa painotuotteilla

Parkanon Kirjapaino

- kätevästi lähellä -

Puh. (03) 44 381

Hyvää Joulua toivottaa

K

SUPERMARKET

PEKKA

PARKANO Puh. (03) 441 100

Avoinna ma-pe 9-21, la 9-18

HAMMASLÄÄKÄRI RIITTA KOIVUNEN

Satakunnankatu 2 A

Puh. (03) 448 2616

*Jouluihoa
ja siunausta
vuodelle 2004*

*Parkanon
seurakunta*

PARKANO

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2004 toivottaa*

**MUSTA
PÖRSSI**

Parkanontie 41, Parkano

Puhelin (03) 448 0244

Telefax (03) 448 0240

*Rauhaisaa Joulua
ja Onnea Vuodelle 2004!*

**Parturi
Kampaamo**

YLINEN

Maanantaina suljettu
Parkanontie 41
Puh. 448 2228

TM-RAUTA OY

**Myydään uutta ja vanhaa
käyttörautaa.**

Puh. (03) 448 2206
Autop. 0400 625 500

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2004!*

AUTO-LAHTINEN OY

Ahertajank. 2, 39700 PARKANO, puh. (03) 448 2507

- AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
- KORJAAMO
- OPEL JA HONDA -HUOLLOT

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

OLAVI KAIJA OY

Puh. 447 100

**HYVÄÄ JOULUA
JA
MENESTYSTÄ VUODELLE 2004**

**Asianajotoimisto
KLINGENDAL OY**

Keskuskatu 8, 39700 Parkano
puh. (03) 448 2767

**RAVINTOLA
Parooni**
puh. (03) 448 2339

**LOUNAS arkisin 11-15
KARAOKE joka toinen lauantai
PIZZAT myös mukaan**

*Janakanhovin yrittäjät toivottavat
Hyvää Joulua ja Onnekasta Uutta Vuotta*

**PARKANON
MATKATOIMISTO**

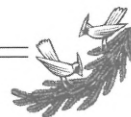

TAPIOLA

**Tili ja Kiinteistö Ky
Pitsinki**

INSNOVA OY

OPTIKKO SYRJÄNEN

Parkano puh. (03) 448 1411
Ikaalinen puh. (03) 458 6520
Kankaanpää puh. (02) 578 8228

Kuljetusliike Alamettälä Oy

39700 PARKANO
Puh. (03) 448 0811

HAMSTERISTA HALVALLA

**EURO
HAMSTERI Oy**

Pahkalantie 1, 39700 PARKANO
puh. (03) 448 1142
AVOINNA: ma-pe 9-19, la 9-16

**Saarelan
Metalli**

Heikki Saarela
Puh. (03) 448 2831

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2004*

Puusepänliike

PAJUNEN KY

Teollisuustie 13
39700 Parkano, puh. (03) 448 2254

KULJETUSLIIKE SAKARI MAJA KY

Pentti Maja puh. 050 452 0280
Einonkuja 2, 39700 PARKANO
Puh. (03) 448 0441

*Joulun tunnelmiin
lahjaksi ja itselle*

marimekko®

SANELMAN VAATEAITTA

Parkano puh. 448 2747

**ISOKIRPPIS
A-PEKKA** PARKANO
K-SUPERMARKETIN ALAKERTA
Puh. (03) 448 0727 tai 050 379 6086

*Kiitos kuluneesta vuodesta,
Rauhallista Joulua ja
Kirppuista Uutta Vuotta!*

EUROMASTER®
RENGASPAROONI

Teollisuustie 20, 39700 PARKANO
puh. 448 2149

**Pentin
Pirssi &
Bussit**

PARKANO
Taksi 0500 267 730
Bussit 0400 267 730

PARKANON HÖYLÄÄMÖ OY

KARTTIPERÄNTIE 162/34,
39700 PARKANO
Puh. (03) 442 9951,
Fax (03) 442 9954

**PARKANON
VARAOSAKESKUS
JA AUTOKORJAAMO
S. Lepistö**

Puh. (03) 448 3380
Autopuh. 050 357 0123

PARKANO STEEL OY

Tuomenhaara 6, 39700 Parkano
puh. (03) 442 9960
fax (03) 442 9955

COPLEAN OY

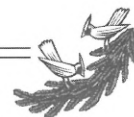
Vaasankatu 9, 39700 PARKANO
Puh. (03) 440 1500
Telefax (03) 440 1560

SÄHKÖSUOMILAMMI OY

Teollisuustie 27, 39700 PARKANO, puh. (03) 44 361

- ✓ Valaisin- ja sähkötarvikemyynti
- ✓ A-ryhmän sähköasennukset, suunnitelmat, korjaus- ja huoltotyöt
- ✓ Yhteis- ja satelliittiantenniurakointi
- ✓ SVK-hyväksymä rikosilmoitus suunnittelu ja asennusurakointi

YHDESSÄ TULEVAISUUTEEN

IPP
FINNET

*Vanha Tampereentie 15-17, Ikaalinen
Satakunnankatu 7, Parkano
p. (03) 450 51 www.ipp.fi*

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2004*

***Matin*
ASUSTE Oy**

Keskuskatu 5, PARKANO

IKITAITO OY

PORINKATU 1
(03) 448 1520
050 300 3150

**RAUTAVARASTO
LEMPINEN OY**

**POIKKEA
TANKKAAMAAN**

**OSTOKSILLE
VÄLIPALALLE**

ESSO Snack & Shop

P. KUIVANEN KY
Keskuskatu 10, 39700 Parkano

Vaihtoehto vanhainkodille

• Yksilöllinen vaihtoehto varttuneille

Tilaa esitteemme!

*Mikon Kuntoutuskodit Oy
Kunnalliskodintie, 39700 Parkano
Puh. (03) 448 0120, (03) 633 6502, 0400 631 028*

PARKANON LASIKUITU

*Taimen-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet*

Pahkalan teollisuusalue, puh. 448 3058

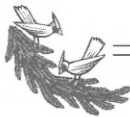

*Valoa ja lämpöä
joka kodin
jouluun!*

Toivottaa paikallinen
Voimatori-yhtiö

**LEPPÄKOSKEN
SÄHKÖ OY**

Haluamme asiakkaitamme ja yhteistyökumppaneitamme kiittää, pienen toiveen kaikille liittää:

Rauhallista joulunaikaa & uuden vuoden taikaa!

Susanna Tolonen & Mikko Myllymäki

KUITUKUU
Keskuskatu 5

**JUMIKO
PIENPUU OY**
Raattilantie

www.kuitukuu.fi

Luotettavat vaihtoautot
**AUTOMYYNTI
REIJO PIHLAJAMÄKI**
OSTAA, MYY, VAIHTAA

Alkukatu 3, Parkano
Puh. 040 502 3360

**VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE
PARKANOSSA**
toivottaa asiakkailleen

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**PARKANON KONE
JA METALLI OY**
(03) 440 080, 040 504 1236

**Monipuolista
asiakaspalvelua
henkilökuljetuksissa**

**TILAUSAJOPALVELUA
TAKSIBUSSI • INVATAXI
LINJA-AUTOT • MATKAPALVELUT**

Puh. (03) 440 190, fax (03) 440 1919
matkapuh. 0400 621 241, 0400 721 720

HYUNDAI

MAZDA
Sen laatu on totta

Volkswagen Group

- ☐ MYYNTI
- ☐ VARAOSAT
- ☐ HUOLTO

**AUTOMYYNTI
R. LAIHONEN KY**

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (03) 448 1377

**Kaikkea Jouluun!
PARKANON EXPERTiltä**

Leluvalikoima

Kodinkoneita

Ompelualan koneita

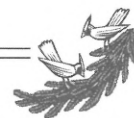
Tietokoneita

Pelikoneita

Vapaa-ajan koneita

**EXPERT PARKANO
OMPELU ja KODINKONE**

Parkano, puh. (03) 448 3555

Parkanon pankit toivottavat Parkanon Joulun lukijoille Joulurauhaa ja Menestystä Vuodelle 2004

 Parkanon Säästöpankki

 PARKANON
OSUUSPANKKI

Nordea

PALVELUKSESSASI ALAN ASiantuntijat

Joulutunnelmaan:
hyasintit ja
kauniit asetelmakorit

Myynti puutarhalla
ympäri vuoden,
valikoima
ajankohdan mukaan.
Tarvittaessa kotiinkuljetus!

Pihasuunnittelu,
viherrakennus- ja
hoito-osaamisemme
auttaa myös sinua.

Teemme pihatyöt
sinulle helpoksi
ja verovähennys-
kelpoisesti!

Kärkölen Puutarha ja Viherpalvelu

Vaasantie 1437
39700 Parkano

0400 332 345 (03) 442 4125
www.viherpalvelu.com

PARLAVA OY

39750 KUIVASJÄRVI

Puh. (03) 442 6311,
fax (03) 442 6305

FIN-, EUR- ja kertakäyttölavat

MATKUSTA MUKAVASTI!

24 h

**7-9 HENGEN
TAKSEILLA**

+ INVATAKSI

MARTTILAN TAKSI PALVELU

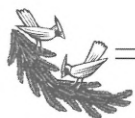

0500 231 610, (03) 442 6255

**16-50 HENGEN
BUSSEILLA**

Marttila Tours Ky

0400 234 320
Fax (03) 442 6288
39750 KUIVASJÄRVI

MAALAUSLIIKE HANNU RINNE

Puh. 448 2665
Autopuh. 0400 633 157

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2004!*

- laakerit - rullaketjut - kiilahihnat - stefat
- öljyt - nivelakselit - hydrauliletkut - liittimet -

SORVAAMO E. AALTO

Parkanontie 90, Parkano
puh. (03) 448 1580, 0400 620 765

Jouluterveisin

Insinööritoimisto DESEC OY

39700 Parkano
Puh. (03) 448 3442
Fax (03) 448 3443
E-mail desec@vip.fi
Internet www.desec.com

**Parkanon Apteekki ja Terveyskauppa
Parkanon terveydeksi**

Parkanontie 60, puh. (03) 448 2022, fax (03) 448 0128

Palvelemme:
Arkisin klo 9-17, lauantaisin klo 9-13,
sunnuntaisin sulj.
Kaksoispyhien sattuessa toisena päivänä klo 11-14

Rantakodon palvelukeskus tarjoaa

omissa tiloissaan ammattitaitoisia ja monipuolisia
keittiöpalvelujaan erilaisten juhlien, koulutus-
tilaisuuksien, tapahtumien jne. järjestämisessä.

Mahdollisuus myös lounasruokailuun.

Tilauksesta leivonnaiset ym. myös kotiin.

AVOINNA: ma-pe 11-12.30, la-su 12-13.

Tiedustelut puh. 440 0123 tai 440 0121.

Tervetuloa maittaville aterioille!

TAKSI

KOSTI HAAPAKOSKI

Parkano

Puh. koti (03) 448 1717
Puh. auto 0400 164 806

PARKANON PELLETT OY

Puupelletit Parkanosta

Puh. 0500 533 559
Anssi Rintala

Puh. 0400 530 854
Ari Juurakko

Syötävän hyvää... kotiruokaa

LOUNAS ma-pe 10-15
- ruokakuljetukset keskustan alueella
- tilausleivonnaiset
- pidot; tilat 100:lle + terassi

**PITO- JA
LOUNASRAPPU OY**

Teollisuustie 31, Parkano
(Autokatsastus samassa kiinteistössä)

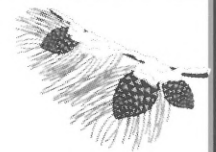

*Kolkytä ja risat täyttänyt Kotiseutulehti Parkanon Joulu
toivottaa lukijoilleen perinnerikasta joulun aikaa ja
ajatuksia herättäviä lukuhetkiä
valaisemaan talven pitkiä iltoja!*

*Minna Lautamäki, Niina Martikainen, Maarit Lehto
ja Aino Rimppi sekä kuvasta puuttuva Marita Peltoniemi*

FennoSteel Oy

*Toivottaa
Rauhaisaa Joulunaikaa*

www.fennosteel.com

SPAR

SPAR Mestarintori *440 090
SPAR Kyröskoski *3123 2500

www.spar.fi

*Joulutähti taivahan,
onnen saatat tupahan.
Tulet kauniit loistavat,
jouluilot saapuvat.*

*Johan Aavikin muk.
suom. Wäinö Sola*

*Joulutervehdys
Parkanosta*

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille*

Parkanon kaupunki

Kotiseutulehti

Parkanon Joulu 2003 5 €